

მეშენი

...ასე თეთრად,
გულუბრყვილად ჰყვავის ჩვენში
იბერიის ტყეების ხეზე
გაზაფხული...

შინაარსით!

ხომ შეიძლება გაზეთი შეიძინო და სახლში მისვლამდე დრო არ გქონდეს მის წასაკითხად?! და იმავდროულად ინტერესი გკლავდეს, თუ რისი წაკითხვა გელოდება?

- „მამული“ წყნარად წასაკითხი გაზეთია! მას „გაქცეულად“ ვერ წაკითხავ მეტროში, ან კიდევ საჭეს მართვისას. არადა, როცა იცი, მონატრებული ქართული სული გელოდება გაზეთის კაბადონებიდან, ძნელია მოთმენა!

გასოვთ, მასწავლებელი, საზეპიროს ნაცვლად შინაარსით რომ დაგავალდებდათ გაკვეთილის მომზადებას? როგორ გიხაროდით, არა?!

- „ამ დროს ავანტიურისტ ქალმა მაღამ დე პანპადურმა გააბრიყვა მეფე ლუდოვიკ მეთოთხმეტი...“ - ამის დაზუსტებას ნამდვილად სჯობდა ის დალოცვილი სიტყვა „შინაარსით“.

ხოდა, დღეიდან ამ ადგილას გაზეთის 24 გვერდს შინაარსით მოგახსენებთ, თუ დაგაინტერესებთ, დაუბრუნდით, თუ არადა, ნება თქვენია, სათოფეზე არ გაეკაროთ!

ინო ხონელიძე:

ქართველი კაცი სუსტია. თვითონ ჰვონია, რომ ძლიერია. კაცი, რომელიც ცოლს ურტყამს, ის ძლიერი ვერ იქნება. მას არ ჰყოფნის შინაგანი ძალა, სხვაგვარად აუხსნას ქალს, რაც სურს...

ბასალეთი მას ქართველი ქაბა

მანუჩარ კაჭანიძე:

ეს უსათუოდ რუსული წყობის ოჯახებში აქვს ნანახი, არცთუ გალემილი ქმარი რომ მივარდება ცოლს და დალურჯებამდე გაიგლებს წიხლქვეშ.

ინსულუნი იცხინი

ყუთაისში, მე რომ წიხლივინც ვყოფილიყავი, ყვანის არც დაუწყებოყვი!

ილაარდ შვარცნაძე:

არ ვიცი, რა უნდოდა მას აზერბაიჯანელის ოჯახში. კადრების საკითხი სხვანაირად წყდება. ის კაცი არ იყო იმხელა პიროვნება, ვისთვისაც ჟვანიას უნდა მიეკითხა.

მოკლედ, ეღუარდმა ახელა ცას და შენიშნა, რომ წვიმს... მიმოიხედა, მე რომ შემიშნა, სგაცა ხელი ჩემს ქოლგას და მივარდა ისევ „პობუდას“. ცალი ფეხი გროგუარის ფილაქანზე ედგა, ცალიც - ვზამე. სასწრაფოდ გაალო მანქანის კარი და ქოლგა გადააფარა იქიდან გადმოსულ ძვირფას სტუმარს.

ბოდარძი როხალი:

მარცხენა ყურიდან გამოვწვი თითი და ეკრანიდან ძახილი გავიგონე: გოდერძი! გოდერძი, შვილო! ვაი! მიცნო! მე მეძახის! - გამიკვირდა მე, რა ვიცოდი, რომ ჯარისკაცის მამა თავის შვილს ეძახოდა.

ელაბუგაში გამგზავრების წინ მისი ჩემოდანი ბორის პასკერნაკს თოკით შეუკრავს, თან უხუმრია: თოკი ისეთი გამძლეა, თავის ჩამოსაკიდებლადაც გამოდგებაო. ამ წინასწარმეტყველურ ხუმრობას სიცოცხლის ბოლომდე ნანობდა პოეტი. თოკი მართლაც გამძლე გამოდგა... იაგაკიდან არც ისე მაღლა ეკიდა მარინა ცვეტაევას უსიცოცხლო სხეული.

პანაშვიდზე შემოვიდოდნენ, ჯერ გაეცინებოდათ, მერე ცრემლი მოადგებოდათ, შეხედავდნენ, ისევ გაეცინებოდათ... ასე ღიმილიანი ცრემლით გააცილეს იპოლიტა..

„ქუთაისში ამბობდნენ, რომ გალაკტიონმა ლექსი „მერი“ მე მიძღვნა, მე კი მას არ ვიცნობდი...“ - სიცოცხლის ბოლომდე იმეორებდა მშვენიერი მერი შარვაშიძე, რომელსაც არასოდეს წაუკითხავს გალაკტიონ ტაბიძის ლექსები...

სანდრომ ვერ მოახერხა ძიძიას შერთვა, რის გამოც ძიძია დასნეულდა და მალე გარდაიცვალა. სანდროს საყვარელი ქალი თავისი ხარჯით დაუსაფლავებია და საფლავზე ფიცი დაუდგია, „შენგან მეგს მე ქალს არ შევიერთავო“ და აასრულა კიდევ.

ლუბრში ფიროსმანის გამოფენისას, ნახატ «აბტრისა მარბარიტასთან» ყოველდღე მიდიოდა ხანშიშესული ქალი... მს მოხუცი მარბარიტა დე სეპრი ბახლდათ!

ყაზბეგს ძიძია უყვარდა!

სახლი, როგორც სავსაა ფიქრით

მრთს მკემრდს უკოცნის, უყვარს მემორე

ახლახან ლევანი ნამდვილზე ნამდვილი ვარსკვლავი გახდა. აბა, როგორ! ფილმში „შავი პრინცი“ მან ხომ ალექსანდრე სერგეის ძე პუშკინის როლი ითამაშა და ამის წყალობით ანასტასია ვოლოჩკოვას გაშიშვლებული ტუბუები დაუკოცნა...

ტრაქტატის მიხედვით, ქარ-თლ-კახეთი შედიოდა რუსეთის მფარველობაში და არა მთლიანი საქართველო, როგორც მოხსენებაშია. ტრაქტატი რატიფიცირებული არ იყო და იგი არ შედგა, არ შესრულდა. არაფერი იცოდნენ იმის შესახებ: ლენინმა, ლიგაჩოვმა, რამილოვმა, კუნაევა, ალიევა, კაპიტონოვმა, უსტინოვმა, უსტინოვიჩმა და სხვებმა.

იავნანა რა ჰქვანა?

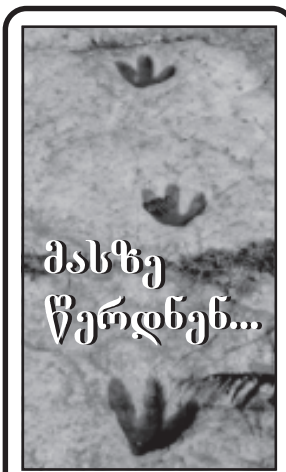
- მეც ქართველი ვარ, მაგრამ ქართული ენა არ ვიცი, მხოლოდ იავნანა მასხოვს და შენც ამან გადაგარჩინა... ბაბუაჩემი რევოლუციის დროს გამოქცეულა საქართველოდან. იმედი ჰქონდა, მალე დაბრუნდებოდა, მაგრამ... მამამ და მამიდან იციან ქართული. მე კი ბავშვობაში ნასწავლი სულ დამავიწყდა, მხოლოდ იავნანას ვერ ვივიწყებ, რომელსაც ბებია თვალცრემლიანი გვიმღეროდა მე და ჩემს პატარა ძმას!.. მხოლოდ ეს იავნანა დარჩა ჩემში ქართული. ოცნებად მექცა იმ სამშობლოში დაბრუნება, საიდანაც სამი წლისა წამომიყვანესო!..

გღვისთუბი გაძვს თუალოში და...

ამბობენ, ბევრმა სცადა მისი მშვენიერების ლექსებით შეგობა, მაგრამ მხოლოდ ერთმა შეძლო იმ უკვდავი სტრიქონების შეთხზვა, თითქმის ყველა შეყვარებულმა ქართველმა რომ იცის...

სარკის ნამსხვრევაბი მარად იქნება ჩემში

თათია ხაინდრავას შემთხვევაში, ბუნებამ მას ყველაფერი მისცა: სილამაზე, შესანიშნავი ხმა, ნიჭი და ერთში დაჩაგრვა - არ მისცა ბედი.

მასზე წერდნენ...

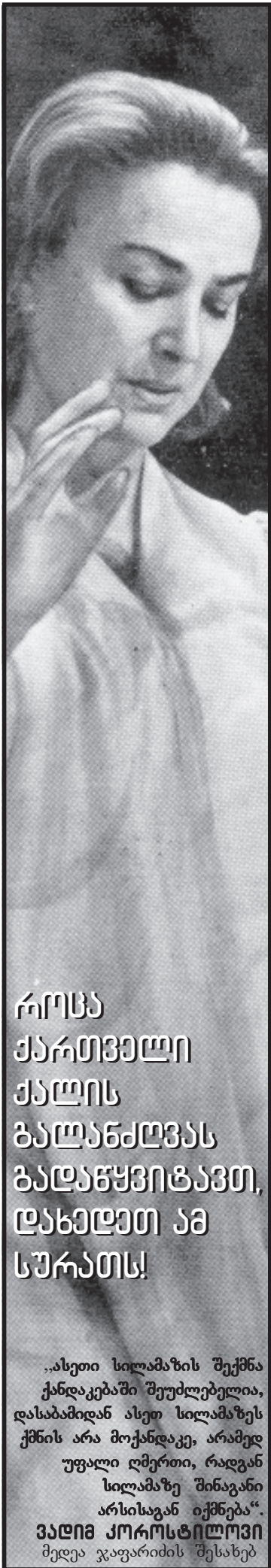
ვეებერთელა ცხოველი ზღვიდან ნაპირზე გამოვიდა და შლამზე თავისი ნაკვალევი დატოვა - უამრავი კატასტროფების, ერების, პერიოდების, ასეულობით მილიონი წლის შემდეგ რომ ეპოვა შემთხვევით, ტოტის ასაღებად დახრილ პეტრე ჭაბუკიანს...

ქართული
სული

რედაქტორი
მანუჩარ კაჭანიძე

P.O. Box 13121,
Jersey City, NJ 07109
Phone: 609-517-2278
mamuli@comcast.net

**როცა
ქართული
ქალის
ბაღანძვას
ბაღანძვით,
დახედეთ ამ
სურათს!**

„ასეთი სილამაზის შექმნა
ქანდაკებაში შეუძლებელია,
დასაბამიდან ასეთ სილამაზეს
ქმნის არა მოქანდაკე, არამედ
უფალი ღმერთი, რადგან
სილამაზე შინაგანი
არსისაგან იქმნება“.
ვალდო კოროსტილოვი
მელა ვაფარაძის შესახებ

რადიკალიზაცია:

**აქაკიმ
სიმდირა
ნიგნეზი
დატოვა,
თქვე
უტვინოვო!**

ეს მერამდენედ შეიპარნენ არაკაცები სხვიტორში - აკაკის სახლში, ეს მერამდენედ გადააქოთეს სულმნათი პოეტის მამა-პაპეული... ესენი ალბათ იმ „მამულიშვილთა“ მსგავსნი არ არიან, ილიას ბიუსტი რომ მოამტკრი-ეს უნივერსიტეტის ბაღიდან და ვერ მოასწრეს მისი გადადნობა. საჩხერეში კი ამჯერად მხოლოდ ხალიჩისა და ჭალის წაღება მოახერხეს! კი, მაგრამ, რატომ ჩქარობდით თქვე „ხელმადლიანებო“?! იქ სომ კიდევ დარჩა რამდენიმე თევში, ჭიქა, სკამი. ვერ მოხვიეთ ხელი და ვერ ჩაუშვით ტომარაში?! ალბათ მთლად არ გასწირეთ დიდი აკაკის ოჯახის რელიქვიები!.. აფერუმ, თქვენს კეთილშობილებას!

**ქალისკაცობა
აქაკისადა
რუსული
თარგმან-
ლისკაცობა
დააკაკოს**

სამხუხარო ფაქტი

საქართველოს ოთხი მოქალაქე ამერიკის შეერთებული შტატების ფედერალური გამოძიების ბიუროს თანამშრომლებმა რუსული იარაღის კონტრაბანდის ბრალდებით დააკავეს. მათთან ერთად დააკავეს კიდევ 14 ადამიანი, მათ შორის - სომხეთის, რუსეთისა და სამხრეთ აფრიკის მოქალაქეები. კონტრაბანდისტების გამოვლენისა და დაპატიმრების ოპერაციაზე ფედერალური გამოძიების ბიურო ერთი წლის მანძილზე, საიდუმლო ინფორმატორის დახმარებით მუშაობდა.

იარაღის კონტრაბანდისტების საქმის გამოძიება FBI-მ 2004 წელს დაიწყო. უკვე 2004 წლის ივნისში შედგა პირველი საუბარი ბიუროს ინფორმატორსა და კონტრაბანდისტების ხელმძღვანელს, სომხეთის მოქალაქე არტურ სოლომონიანს შორის.

FBI-ის ინფორმატორი კონტრაბანდისტებს ტერორისტული აქტების მოსაწყობად იარაღის შექმნის მსურველად გაეცნო. მას შემდეგ, კონტრაბანდისტების ყველა სატელეფონო საუბარი იხმინებოდა, ფირზე იწერებოდა მათი საუბრები თითქოსდა ტერორისტების წარმომადგენელთან, რომელიც სინამდვილეში ამერიკის

სპეცსამსახურის ინფორმატორი იყო. სხვადასხვა დროს შეხვედრებისას, ბანდიტებმა მას იმ იარაღის ნუსხა გააცნეს, რომლის შეთავაზებაც შეეძლოთ. ამ იარაღებს შორის იყო ნაღმტყორცნები, ჰაერსაწინააღმდეგო რაკეტების კომპლექსი, პლასტიკური ბომბი და ქვეთსაწინააღმდეგო ნაღმები. ინფორმატორს იარაღის ფოტოსურათებიც აჩვენეს. მეტიც, სოლომონიანმა მას უთხრა, რომ შეუძლია გაძიებული ურანის შოვნა, რომლის გამოყენებაც ძალზე ეფექტური იქნებოდა ნიუ-იორკის მეტროში. სოლომონიანის თანამოსაქმემ, სამხრეთაფრიკელმა სპაიზმა კი მას რუსულ მაფიასთან კავშირზე მიანიშნა და აუწყა, რომ ისინი, თავის მხრივ, იარაღს რუსეთის უშიშროების ოფიცრებისგან ყიდულობდნენ. თავდაპირველად, ინფორმატორმა სპაიზს უთხრა, რომ 10-15 ნაღმტყორცნის შექმნა სურდა, თუმცა სპაიზმა უპასუხა, რომ მას მხოლოდ 2000-იანი პარტიის გაყიდვა აინტერესებს. თუმცა, მოგვიანებით შეთანხმდნენ. კონტრაბანდისტები კლიენტს მუდმივად საქმის კურსში აყენებდნენ, აუწყებდნენ, საიდან მოდიოდა იარაღი და ამერიკის რომელ პორტებში შემოდიოდა. კერძოდ, სოლომონიანი იარაღის მო-

ვლდების საწყის წერტილად ჯერ რუსეთს, მერე კი ჩეჩნეთს ასახელებდა. საუბარი იყო, ასევე, სომხეთიდან იარაღის კონტრაბანდაზე. აშშ-ს ფედერალური პროკურორის დევიდ კელის ინფორმაციით, გაშიფრულია დაკავეულთა სატელეფონო საუბრები, სადაც ეჭვმიტანილები თანამედროვე რუსული წარმოების იარაღების საქართველოსა და უკრაინაში შექმნაზე საუბრობენ.

2004 წლის სექტემბერში ინფორმატორმა იარაღის ნაწილ-მაწილ შესყიდვა დაიწყო. შეიძინა რამდენიმე ნაღმტყორცნი და ავტომატი. კონტრაბანდისტებმა კი მას აცნობეს, რომ დიდი პარტების შემოსატანად აშშ-ს საზღვრების დატოვება საჭირო, რაც მათ ძალეებს აღემატება, რადგანაც ამერიკაში არალეგალურად იმყოფებიან. ინფორმატორი მათ “მწვანე ბარათების” შოვნას დაჰპირდა. სწორედ ამ ბარათების მისაღებად მისულები ჩაუკარდნენ ბოროტმოქმედები ხელში FBI-ს.

სოლომონიანისა და სპაიზის დაკავების შემდეგ სპეცსამსახურები კონტრაბანდისტთა ჯგუფის სხვა წევრებზე გავიდნენ და დააკავეს კიდევ. დაკავეულთა შორის ოთხი - საქართველოს მოქალაქეა. ესენი არიან: მანჭეტენზე

მცხოვრები, 52 წლის იოსებ ხარაბაძე და სამი, ნიუ-იორკში მცხოვრები ახალგაზრდა: 26 წლის ნიკოლოზ ნადირაშვილი, 28 წლის ლევან შველიძე და 26 წლის ვასო მაჩიტაძე. მათთვის წარდგენილი ბრალდება განსაკუთრებით მძიმე დანაშაულის კატეგორიას განეკუთვნება და თითოეულ მათგანს 20-დან 30 წლამდე პატიმრობა ელის.

„ბრალდებულები იარაღის მიღებას აღმოსავლეთ ევროპის სამხედროების დახმარებით აპირებდნენ. ახლა ჩვენ ევროპელ კოლეგებთან ერთად ვცდილობთ, აღმოვაჩინოთ იარაღი, რომლის შესახებაც ბოროტმოქმედები საუბრობდნენ და ადამიანები, რომლებიც მათ იარაღის კონტრაბანდაში ეხმარებოდნენ,” - ამბობს FBI-ს სისხლის სამართლის სამძებროს განყოფილების სპეციალური აგენტი ენდრიუ არენა. FBI ასევე აგრძელებს რუსული იარაღის რეალური მყიდველების ძებნას. დაპატიმრებულები კი, ამერიკის შეერთებული შტატების კანონმდებლობის თანახმად, მთელი სიმკაცრით აგებენ ჩადენილზე პასუხს.

15 მარტი, 2005

შესაძლოა, მმ რომ პრეზიდენტი ვყოფილიყო, ქვანია არც დაღუპულიყო!

ინსტრუქტიული ინტერვიუ

ედუარდ შიგარდნაძისთან

დით, ხვალ შევხვდეთ. მეორე დღეს ნ საათზე უნდა შევხვედროდით ერთმანეთს. არ გამოჩნდნენ. ათი რომ შესრულდა, მე თვითონ დავეუკავშირდი და მითხრეს, ცოცხალი კიდე გვჭირდებაო. შემდეგ ივანოვიან ერთად მოვიდნენ. საუბარი ისევე არ გამოდიოდა. მაშინ ივანოვიან თქვა, მე ბათუმში გადავფრინდები, თქვენ, იქნებ, რამეზე შეთანხმდეთ, თუ არაა, როგორც კი საჭირო ვიქნები, ჩამოვფრინდებიო. უცებ, ქვანიას თვალეში ცრემლები შევნიშნე. მან მითხრა: ამდენი წელი თქვენთან ვიმუშავე, ბაგონო ელუარდ, და ახლა ისეთი რამე უნდა გითხრა, რასაც არ უნდა გეუბნებოდეთ - უნდა გადაგვით.

ცოცხალი შევყოვნი და ვუთხარი: ბიჭებო, გყვილა დროს ნულარ დაკარგავთ, ჭკუა გაქვთ და გამოცდილება. ეს გადაწყვეტილება უკვე მიღებული მაქვს: ჩააგარეთ არჩევნები, მოლით ხელისუფლებაში და დაუმტკიცეთ ხალხს, რომ ჩემზე უკეთ შეგიძლიათ ქვეყნის მართვა. რასაც სასიკეთოს გააკეთებენ, გამიხარდება.

- რისი ვაკეთებთ ვერ მოასწავრით თქვენი პრეზიდენტობის ვადაში და რა იყო ყველაზე მნიშვნელოვანი, რაც ვაკეთეთ?

- ვერ მოვახერხე აფხაზეთის დაბრუნება. თუმცა, გყვილი იქნებოდა, რომ ვთქვა, ჩემი კონსტიტუციური ვალის ამოწურვაც რომ დამცლოდა, მოვასწრებდიო. აფხაზეთის თემა ურთულესი და უსერიოზულესია.

სოჭში შეხვედრამე მე და პუტინმა მივაღწიეთ შეთანხმებას იმის შესახებ, რომ ნელ-ნელა რუსეთი შემოიყვანდა რკინიგზას ენგურამდე და საქართველო დაბრუნებდა, ეგაპობრივად, ლგოლივებს. ეს პროცესი დაიწყო. ვალში უამრავი ლგოლივილი დაბრუნდა, რომლებმაც ხმა მისცეს ბადაფშს. ის თავის დროზე მე ჩამოვიყვანე კომკავშირის ცკ-ს მდივნად. მისი პრემიერი, ანჭვაბიჩ ჩემი გამომრდილი კაცია. შს მინისტრის მოადგილე თბილისში მე წამოვიყვანე თავის დროზე. ორივესთან არაჩვეულებრივი ურთიერთობა მაქვს. თუმცა, ბოლო დროს აღარ ვხვდებიან. არ მინდა. პრობლემები შეუქმნა. ყველაზე მნიშვნელოვანი, ალბათ, ის ვაკეთე, რომ ჩემი ჩამოსვლით საქართველო დაშლას გადავარჩინე. როცა ვავაანალიზებ, რა ხდებოდა და რა შეიძლებოდა, კიდეც მომხდარიყო აქ, დაუფიქრებლად წამოვივდი მოსკოვიდან, თორემ რა ძალა მსჯიდა. მე მაშინ კარიერის თვალსაზრისითაც და სხვა მხრივაც იმდენად კარგი პირობები მქონდა რუსეთში, ჭკუათმ.ოფელი კაცი, ჩემს ადგილზე, აქ არ ჩამოვიდოდა.

- როგორ მოგწონთ დღევანდელი ჩვენი ხელისუფლების საქმიანობა? თქვენი აზრით, დადგება დრო, როცა მათაც დაუძახებენ, გადადგებიან?

- ყველაფერი დამოკიდებული იქნება იმაზე, როგორ გაუძვრება ცხოვრების პირობები. ათასობით ადამიანი დარჩა უმუშევარი. სახელმწიფო სტრუქტურებში შტაგების შემცირების პარალელურად უნდა იქმნებოდეს ახალი სამუშაო ადგილები კერ-

ძო სექტორში. თუ ეს პროცესები კარგად წავა, არავითარი გადაგდება არ ემუქრება. ჩემი რჩევა იქნება, რა თქმა უნდა, თუ მიიღებენ, იმუშაონ ჭკუით და გონებით და არა - ემოციით.

- თქვენ ყოველთვის აღნიშნავდით, რომ ქვანია გამორჩეული პოლიტიკური ფიგურა იყო. საზოგადოება მას თქვენს შემცვლელად ვ მოიამრებდა. თუმცა, თქვენი გადადგომის შემდეგ, იგი საკუთარ გარემოცვაში, ვაურკვეველ ვითარებაში გარდაიცვალა. როგორ ფიქრობთ, რა მოხდა სინამდვილეში?

- ქვანია, მართლაც, გამორჩეულად ნიჭიერი კაცი იყო. ამ სამეუღლიდან ყველაზე ახლოს მას ვიცნობდი. მე მას მართლაც ვითვლიდი ვთვლიდი პრეზიდენტობის ერთ-ერთ რეალურ კანდიდატად. არ ვიცი, რა უნდოდა მას ამერბაიჯანელის ოჯახში. კადრების საკითხი სხვანაირად წყდება. ის კაცი არ იყო იმხელა პიროვნება, ვისთვისაც ქვანიას უნდა მიეკითხა. მე ბევრ რამეში მეპარება ეჭვი და ბევრი ვერსია მაქვს, მაგრამ თავს შევიკავებ. თუმცა, შესაძლოა, მე რომ პრეზიდენტი ვყოფილიყავი, ქვანია არც დაღუპულიყო.

- ბაგონო ელუარდ, თქვენი გადადგომის წინა დღეებში ბევრს საუბრობდნენ თქვენს აგარაკზე ბადენ-ბადენში. თუ იყავით იმპერიოლში იქ წასული დასასვენებლად?

- არავითარ ბადენ-ბადენში არ ვყოფილვარ და იქ არც არაფერი მაბადა. სამჯერ დაიწერა

თლეს ვწერ, განსაკუთრებით - რუსეთთან ურთიერთობებზე. რამდენჯერ მოგვაგყუეს და გვილაგეს - პეგრე პირველიდან დღემდე და ა.შ. თუმცა, ბევრი მნიშვნელოვანი რამ ამ მეშუარეში არ მოხვდა, რადგან ვითვალისწინებდი იმასაც, რომ რაღაცას გართულება არ მოჰყოლოდა. თუ რა სახის ინფორმაცია შემოვიწახე, ამას ვერ გეცხვით.

- სად, როდის და რა გირაჟით გამოიცხვთ თქვენი მეშუარები, რომლის შემოსავალზეც დიდ იმელს ამყარებთ?

- შემოთავაზება მაქვს გერმანელების და ფრანგებისგან. მთხოვეს რუსებმაც, რომ პირველად მათ გამოეცათ. ამ დღეებში ამერიკიდანაც დამიკავშირდნენ. მოკლედ, ინტერესი დიდია. არჩევანი იმაზე უნდა ვაკეთო, ვინც მეტ ფულს გადამიხდის. შესაძლოა, სხვადასხვა ეგაპზე გამოსცენ სხვადასხვა ქვეყნებმა. ჩემი პირველი წიგნი - „ჩემი არჩევანი“ 18 ქვეყანაში გამოიცა, მათ შორის გერმანიასა და საფრანგეთში ორ-ორჯერ. დრო და გირაჟი ჯერ დამუსგებელი არაა.

- თქვენს შესახებ ანეკდოტი თუ გსმენიათ: სიკვდილის შემდეგ უკულმა დამსაფლავეთ, ერთ ადგილზე რომ მაკოცონ, რადგან ჩემს ფასს მერე ვაიგებენო?

- არა, არ მსმენია. ეს ალბათ, ქუთაისურია... (იცინის) თუ ოდესმე კარგ მოგონებებზე დავეწერე წიგნი, ქუთაისი მასში გამორჩეულ ადგილს დაიკავებს.

ესაუბრა
ინგა ვაშაყაძე

პენსიაზე გასული საქართველოს ექსპრეზიდენტი კრწანისის რეზიდენციაში ცხოვრობს. რეზიდენციას რკინის დიდი კარები და პაგარა ემო აქვს. ემო ძირითადად მოკირწყულია. იქვე, მოლბე, პაგარა ფანჯარა - მაგიდითა და სავარძლებით. შედარებით მოგრძო სავარძელზე ამიური ხალიჩაა გადაფარებული.

ორველიე სიხუეა და ჩიგების საამო ელურგული. დაცვის წევრებიც მორიდებულად, დაბალ ხმაზე საუბრობენ ერთმანეთში.

ექსპრეზიდენტის სახელზე მოსულ წერილებს გულმოდგინედ ათვალეირებენ და ახალ პრესასთან ერთად ალაგებენ, რათა ემოში სასეირნოდ გამოსულ ბაგონ ელუარდს პირადად გადასცენ.

სასეირნო და თავისუფალი დრო კი, როგორც არასდროს, ახლა იმდენი აქვს ყოფილ პრეზიდენტს. მან მეშუარების წერა უკვე დაასრულა და ახლა საიმოვნებით ხვდება მისი პიროვნებით დაინტერესებულ უცხოელ სტუმრებსაც და ქართველ კურნალისტებსაც.

სტუმრებისთვის განკუთვნილი მისაღები სადალაა მოწყობილი. უცხოს მზერას კელეზე ვაკრული სურათები და ნახატები იპყრობენ.

შეგარდნაძე ძველებურად დიმილიანი, მშვიდი და გაწონასწორებულია, ენაწყლიანი და იუმორით სავსე. საათზე არ იხედება და ნებისმიერ შეკითხვას საიმოვნებით პასუხობს.

* * *

- ბაგონო ელუარდ, 1 წელი ვავიდა მას შემდეგ, რაც თქვენ ქვეყნის პირველი პირი აღარ ბრძანდებით. მიუხედავად იმისა, რომ დღევანდელმა ხელისუფლებამ სავარძელი იძულებით დაგატოვებინათ და თქვენი ოჯახის წევრებსაც დიდძალი თანხები წაართვეს, საზოგადოებაში არსებობს აზრი, რომ ვარდების რევოლუცია შეთანხმებული სცენარით განხორციელდა. რას გეცხვით ამბზე?

- არავითარი „ვარდების რევოლუცია“ არ ყოფილა. ეს იყო შეიარაღებული ხალხის შემოჭრა პარლამენტში. ყოველგვარ შეთანხმებაზე ლაპარაკი სიცრუეა. მართალია, მომხრეები ჰყავდა ოპოზიციას, მაგრამ მეც მყავდა მომხრეები. ჯარი და პოლიცია მეშემორჩილებოდა, როგორც ქვეყნის უმაღლეს მთავარსარდალს. როცა პარლამენტის შენობიდან გამომიყვანეს და მანქანაში ჩავჯექი, ვფიქრობდი, რა შეიძლებოდა, მომხდარიყო სავანგებო მღვდლმარტოების დროს და მივედი იმ დასკვნამდე, რომ სისხლი დაიღვრებოდა. მე, რადგან პოზიციის და ოპოზიციის პრეზიდენტი ერთნაირად ვიყავი, პასუხისმგებლობა ორივე მხარის მიმართ მქონდა. მაშინ გადაწყვიტე, რომ შეგაკება არ უნდა მომხდარიყო. ჩემი თავი შევამზადე იმისათვის, რომ გადაემდგარიყავი და მანამდე ოპოზიციას შევხვედროდი. მე და ჯორბენაძე ვიყავით. სააკაშვილი, ქვანია და ბურჯანაძე მოვიდნენ. მიშა ისეთ გამოთქმებს ხმარობდა, რომელიც ჩემთვის მიუღებელი იყო. მაშინ ვუთხარი: მიშა, ჩვენი საუბარი არ გამოვა დღეს და მო-

ნიგნი, რომელსაც ველოდით

ჩემს ლექსებს, როგორც ძვირფას ღვინოებს...

ქართველი მკითხველის ძალიან მცირე ნაწილმა საუცხოო საჩუქარი მიიღო - ბათუმში, გამომცემლობა „აჭარის“ გრიფით, ქართულ ენაზე გამოვიდა მარინა ცვეტაევის ლექსები.

ეს გახლავთ პოეტ ქუქუნა ხაჯიშვილის მიერ რუსულიდან ნამდვილი ქალური ინგით, მგრძნობიარობით, ღვინოთან მაქსიმალური მიხსლოებით თარგმნის, ულამაზესი ლირიკა.

მარინა ცვეტაევა - გენიალურ პოეტს და გრაფიკული ბედის პიროვნებას - მაიაკოვსკისთან და პასტერნაკთან ერთად, რუსული ლექსის ერთ-ერთ რეფორმატორად თვლიან. ევგენი ევგუშენკოს აზრით: „ისეთი შესანიშნავი პოეტიც, როგორც ახმაგოვა, გრადიციული ლექსის მიმდევარია. ამ თვალსაზრისით, ცვეტაევა ახმაგოვაზე მაღლა დგას.“

ასეთი პოეტის ქართულად ამტკიცებლად, ბუნებრივია, ფრიად სარისკო საქმეა და, თუ ეს ქუქუნა ხაჯიშვილმა შეძლო, უპირველესად, პოეტის სულში ღრმა წვდომით. თუ თარგმანში ლექსის ფორმისმიერი ნოვატორობა არ ჩანს, სამაგიეროდ, ძალიან სათუთად და ფაქიზად იკითხება ცვეტაევის პოეტური ინდივიდუალიზმი, მისეული მსოფლგანცდის ნერვული სილამაზე.

წიგნი პოლიგრაფიულადაც კარგადაა გამოცემული: საინტერესო დიზაინი, ფოტოსურათები, რუსული ღვინოს გვერდით დაბეჭდილი ქართული თარგმანი (რაც განსაკუთრებით მრდის თარგმნელის პასუხისმგებლობას და მისი შრომის შედეგს ღამის გამაღილებელი ღუპით აწვდის მკითხველს განსასჯელად).

მთარგმნელის საკმაოდ ვრცელ წინასიტყვაობაში გადმოცემულია მარინა ცვეტაევის მიერ განვლილი შემოქმედებითი გზა, განჯვითა და გვირგვინით სავეს მისი პირადი ცხოვრება. პოეტმა, საბჭოური რეჟიმის მსხვერპლმა, შიმშილსა

და გაუსაძლის პირობებში გაატარა სიცოცხლის მთელი მეორე ნახევარი. „შემონახულია განცხადება, სადაც ცვეტაევა ითხოვს ჩისგოპოლის მწერალთა სასაბჭოლოში ჭურჭლის მრეცხავის ადგილს: „გთხოვთ, მიმდით სამუშაოდ ჭურჭლის მრეცხავად, თუკი გაიხსნება ლიგონდის სასაბჭოლო.“ ჭურჭლის მრეცხავის ადგილი ერთია, მოთხოვნები კი - მრავალი! - ასეთი ყოფილა პასუხი.“

მარინა ცვეტაევა

მთარგმნელი განაგრძობს თხრობას: „ელაბუგაში გამგზავრების წინ მისი ჩემოდანი ბორის პასტერნაკს თოკით შეუკრავს, თან უხუმრია: თოკი ისეთი გამძლეა, თავის ჩამოსაკიდებლადაც გამძლეა. ამ წინასწარმეტყველურ ხუმრობას სიცოცხლის ბოლომდე ნანობდა პოეტი. თოკი მართლაც გამძლე გამოდგა... იაკობიდან არც ისე მაღლა ეკილა ცვეტაევის უსიცოცხლო სხეული.“

მაგიდაზე სამი გამოსათხოვარი წერილი და დასაკრძალავი ფული - 150 მანეთი იყო, ელექტროლუმეზე კი, დიდი ტაფით, შემწვარი თევზი - პოეტის ხელით მომზადებული ჭირის სუფრის საღილი.“

სასტიკად გრაფიკული აღმოჩნდა მარინა ცვეტაევის ოჯახის წევრების ბედი: კუნცევის ბავშვთა თავშესაფარში, შიმშილით გარდაიცვალა სამი წლის გოგონა - ირინა, მოსკოვის ციხეში დახვრიტეს მეუღლე - სერგეი ეფრონი, 1944 წელს ვიტიბსკთან დაიღუპა ვაჟი - 19 წლის გიორგი ეფრონი, უფროსმა ქალიშვილმა არიადნამ კი 16 წელი გაატარა გულაის ციხეებში.

ამ უმძიმესი, სულისშემძვრელი ბიოგრაფიის თავზე, თითქოს სიცოცხლის მარადიულ სხივებად ირეკლავს თავის ხელთუქმნელ მშვენიერებას მარინა ცვეტაევის უკვდავი პოეზია: Моим стихам, как драгоценным винам, Настанет свой черед.

მაღლობა მთარგმნელს, ვისი გულწრფელი მოწადინებით ჩვენამდე მოშრიდალა ცვეტაევის უნაგვიფესი ლექსი. იქნებ, 300 ეგზემპლარად გამოცემული ამ საინტერესო წიგნის გირაჟი როგორმე გაიმარდოს და ჩოლოქს გამოდმა მკითხველმაც შეძლოს ქუქუნა ხაჯიშვილის დიდი და უანგარო შრომის შეფასება.

ნაწული სხედიანი

Мне нравится, что вы больны не мной.
Мне нравится, что я больна не вами,
Что никогда тяжелый шар земной
Не уплывает под нашими ногами.
Мне нравится, что можно быть смешной-
Распущенной- и не играть словами,
И не краснеть удушливой волной,
Слегка соприкоснувшись рукавами.
Мне нравится еще, что вы при мне
Спокойно обнимаете другую,
Не прочтите мне в адовом огне
Гореть за то, что я не вас целую.
Что имя нежное мое, мой нежный, не
Упоминаете ни днем, ни ночью-всуче...
Что никогда в церковной тишине
Не пропоют над нами: аллилуйя!
Спасибо вам и сердцем и рукой
За то, что вы меня- не зная сами!-
Так любите: за мой ночной покой,
За редкость встреч закатными часами,
За наши не-гулянья под луной,
За солнце, не у нас над головами,-
За то, что вы больны — увьи! — не мной,
За то, что я больна — увьи! — не вами!

მომწონს, რომ ავად არა ხართ ჩემით,
მომწონს, რომ თქვენით არა ვარ ავად,
რომ ფეხქვეშ მიწა მძიმე და სველი
არ გაგოკებდათ სულის შემძრავად.
რომ სასაცილოდ თავისუფალი
არ ვთამაშობდე ყალბი სიყვებით
და არ გაეწითლდე, როცა უბრალოდ
ერთურთს თითებით ველაციცებით.
და კიდევ მომწონს, გიქვერით როცა,
ეხვევით ვინმეს მოურიდებელი
და არ მიგზავნით გეენას კოცონს,
მეც საკონუნელად რომ არ მინდებთ.
რომ ჩემს სხელებს სათუთად თქვენში
არც დღით, არც ღამით არ გაუვლია,
რომ დიდი გაძრის სიმყუდროვეში
არავინ გვეყვავის ალილუიას!
მაღლობას გიხდით გულით და ხელით,
გულით და სულით მაღლობას გიხდით.
მაღლობას გიხდით - ვიყვარდით ისე,
რომ თქვენ თავადაც ვერაფერს მიხვდით.
მაღლობას გიხდით ამ სიმშვიდისთვის
და იშვიათი შეხვედრებისთვის,
მთვარიან ღამით, დაბინდებისას
ჯერ არშემდგარი პაემნებისთვის.
რომ თავს არ გვადგას გვირგვინის დარად
ჩვენ შარავანი ცხელი და მწველი,
ვწუხვარ, რომ ჩემით არა ხართ ავად,
ვწუხვარ, რომ ავად არა ვარ თქვენით!

გაითხვალს
შვასხანათ,
რომ ეს მარინა
ცვეტაევის
სწორად
ის ლექსია,
რომლისა
ბიბარაჟა
მღერის
სწორი
კინოფილიმის
„აღმოს ირონია,
ანუ გაამოთ“
გვირი.

ნაწლებად
ცნობილი
აბაჰი

ყაზებებს ქიქია უყვარდა!

ალექსანდრე ყაზბეგი რუსეთიდან 1870 წლის მიწურულს დაბრუნდა. ამ დროს იგი 32 წლისა იყო. ე. ი. იმ ასაკის, როცა ჯერ კიდევ შეიძლებოდა სიყვარულის პოვნა და ცხოვრების თავიდან დაწყება, მაგრამ ბედისწერა ისევე გააღმასუბული მიჰყვებოდა მის კვალს. თუ გასო გიგაურის, ყაზბეგის მწყემსობისდროინდელი მეგობრის სვიმონა გიგაურის რძლის მოგონებიდან გამომდინარე ვიმსჯელებთ, ხევში ათასი სასიყვარულო თავგადასავალი ყოფილა გავრცელებული ყაზბეგის შესახებ, მაგრამ მათ შორის ძიძიას სიყვარული გამორჩეული ყოფილა.

გასო გიგაური: „ელისაბედ თარხნიშვილის დაკრძალვამდე (1888 წ.) ყური მოვკარ, რომ სანდროს თავისი ძიძის - ნინოს ქალიშვილის მული ჰყვარებიათ, გარბანელი გლეხის ქალი ძიძია, მაგრამ ნათესაობა აღდგომიან წინაო და ქორწინებაც ჩაშლილა. სანდრო როცა რუსეთიდან დაბრუნდა, ნინოს ქალი უკვე გათხოვილი ყოფილა. სანდრო თურმე, ხშირად დაიარებოდა გარბანში და ნახულობდა თავისი ძიძიშვილს, რომლის ოჯახშიც ხვდებოდა ახალგაზრდა ყმაწვილ ქალს - ძიძიას. ძიძია მას მოკრძალებით ექცეოდა, როგორც ბაგონისშვილს, მაგრამ სანდროს ეს მოკრძალება კიდევ უფრო ახელებდა და მისდამი ინტერესს უღვივებდა.“

სანდროს და ძიძიას სიყვარული შეუქმნეველი არ დარჩენილა ძიძიას მძებისათვის და დისთვის აუკრძალიათ სანდროსთან შეხვედრა. მათი აზრით, სანდრო - ეს ნასწავლი ბაგონისშვილი გლეხის ქალს ცოლად არ იკადრებდა და შერცხვენილს დატოვებდა.

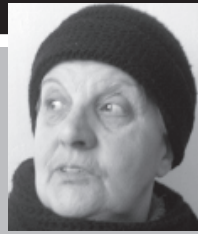
ამ აუხდენელი სიყვარულის გამო ძიძია გუბერკულომით დაავადებულა. მედიკური ნათესავების ფარდა, სანდროს ამ ნაბიჯს არც ძიძიშვილი იწონებდა და ხშირად ეუბნებოდა: „სანდრო, აბა, რა შენი საქმეა გლეხის ქალი, განა არ იცი, რომ შენი ნათესაობა ამის წინააღმდეგაა.“ „ვიცი, ჩემო ყველავე, კარგად ვიცი, მაგრამ გულს ხომ ვერ ვუკარნახებ: წმინდა არსება ნუ გიყვარსო. მომწინდა ის არის-გოკრატებიც, მათი ბაღ-მასკარა-ღებდა, მათი გარყვინი ცხოვრება, სწორედ რომ ვიცი ყველაფერი ეს, ამიგომ მინდა წმინდა ქალი და წმინდა ოჯახიო!“

არაორდინარული ამბები

ამ რუბრიკით დღეიდან გიამბობთ საინტერესო შემთხვევებსა და ისტორიებზე, გაგაცნობთ განსაკუთრებული ბედის ადამიანებს...

რუბრიკის სტუმარი

ძირძველი ქუთათური ოჯახის შვილი, 30-იანი წლების რეპრესიების მსხვერპლის უმრწემესი ასული, წლების მანძილზე სამუსიკო სკულის პედაგოგი ძაბული ზაბაძე.

ექსკლუზივი: შპვარდნაძის წიგნის წინასიტყვაობა

ღვთის მადლით, ეს წიგნიც გასრულდა, - "ფიქრი წარსულსა და მომავალზე"... ეს ფრაზა, ნათქვამი და დაწერილი, უკვე წარსულია...

ეტყობა, თავად მოგონებების ჟანრი, არა მარტო გახსენების, არამედ წარსულის შეფასების განცდამაც დააბადა. რაც არ უნდა იყოს, ცხოვრებამ უკვე ჩაიარა...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

მაშინ არ მქონდა დამშვიდობების განცდა, ახლა კი ვგრძობ, რომ ვემშვიდობები ამ ყველაფერსა და ყველას...

წლები წაიარეს ქალაქის მკვიდრები ელუარდ შვარდნაძე

მეოთხე კლასის მოსწავლე ვიყავი, როცა კომკავშირის ქალაქკომის მაშინდელი პირველი მდივნის, ელუარდ შვარდნაძის თაოსნობით, ქუთაისში...

სკოლის დირექტორმა და უფროსმა პიონერხელმძღვანელმა სიგყვის წარმოთქმა ნარგობა მგელაძეს მიანდეს, მე კი...

ლექსის მხატვრულად დამუშავებაში ჩემი რამზის ხელმძღვანელი, უფროსკლასელი გოგონა - გენრიეგა ლოლუა მესმარებოდა...

მოკლედ, დედამ და უფროსმა დამ, მედიკომ, საგანგებოდ გამომაწვეეს თეთრ, მანქანებთან, კარგად გახამებულ მიტის...

სანამ ღონისძიება დაიწყებოდა, თეატრის გარეთ ვიდექი, - იქ, სადაც ახლა თეთრი კოლონადაა...

სხვათა შორის, ქუთაისში გოგონები გიჟდებოდნენ მასზე.

თვითონ ელუარდ ერთი გოგო მოსწონდა ძალიან, მაგრამ ის არ გაჰყვა... გეგყვი, ვინც იყო, ოღონდ - გაბეთში არ გამოაქვეყნო...

მოკლედ, ელუარდმა ახელა ცას და შენიშნა, რომ წვიმს... მიმოიხედა, მე რომ შემნიშნა,

სტაცა ხელი ჩემს ქოლგას და მივარდა ისევ „პობედას“. ცალი ფეხი გროგუარის ფილაქანზე ედგა, ცალიც - გზაზე...

ზოია კოსმოდემიანსკაიას დედა ძალიან სიმპათიური, გიპიური რუსი ქალი იყო. შავი კოსტუმში და თეთრი „კოფთა“ ეცვა...

ინგერესით ვუყურებდი, თან მოუთმენლად ველოდი - როდის მომავლოდებდა ჩემს ქოლგას...

ზოიას დედაც გირის, ელუარდის თვალებს იმშრალავს. დარბაზშიც შფოთავს.

ბის ჯერიც დამდგარა. მოვარდა გენრიეგა ლოლუა - გოგო, სადა ხარ, შენი გამოსვლის ჯერიაო.

თურმე გამოვეცხადებოვარ კიდეც და, თეატრში შესულს, პირდაპირ სცენაზე მივრეც თავი. გაიხსნა ფარდა. ვდგავარ მა-

დედამ გამილო კარი: - სადაა, ძაბული, ქოლგა? ვიცრუე, დამეკარგა-მეთქი.

დედა შეეხევა: - ნუ მომიკლავ ჩემს მეშვიდე შვილს, ხომ იცი, მაგამე მშობიარობას კინაღამ გადავეყვი.

ჩემი და მთლად გადაირია: - რაო? ახლავე წავალ კომკავშირის ქალაქკომში, ელუარდ შვარდნაძის წასართმევი ქოლგა სად მაქვს მეო.

დედამ უთხრა: - გაგიკედი, გოგო? ჩვენ რეპრესირებული ოჯახი ვართ, სიმართლე ჯერ ვერსად ვიპოვე და ახალ შარს გინდა ამკიდოო?

მძიმე დღეები ჰქონდა გავლილი დედას, ემინოდა. მე კი მთელი სიცოცხლე მახსოვდა ჩემი დის შავი ქოლგა, რომლის გამოც ისე მწარედ მომხვდა მაშინ.

მინ მხრებჩამოყრილი მივლასლასდი.

დედამ გამილო კარი: - სადაა, ძაბული, ქოლგა? ვიცრუე, დამეკარგა-მეთქი.

დედა შეეხევა: - ნუ მომიკლავ ჩემს მეშვიდე შვილს, ხომ იცი, მაგამე მშობიარობას კინაღამ გადავეყვი.

ჩემი და მთლად გადაირია: - რაო? ახლავე წავალ კომკავშირის ქალაქკომში, ელუარდ შვარდნაძის წასართმევი ქოლგა სად მაქვს მეო.

დედამ უთხრა: - გაგიკედი, გოგო? ჩვენ რეპრესირებული ოჯახი ვართ, სიმართლე ჯერ ვერსად ვიპოვე და ახალ შარს გინდა ამკიდოო?

მძიმე დღეები ჰქონდა გავლილი დედას, ემინოდა. მე კი მთელი სიცოცხლე მახსოვდა ჩემი დის შავი ქოლგა, რომლის გამოც ისე მწარედ მომხვდა მაშინ.

მინ მხრებჩამოყრილი მივლასლასდი.

მარსენიდან: განრიგა ლოლუა და ძაბული ზაბაძე

მსოფლიოში ბევრგან მომიწია ყოფნამ, ამერიკიდან დაწყებული და სკანდინავიით დამთავრებული, იაპონიიდან დაწყებული და ირანით დამთავრებული - საოცარი სხვაობები, მისაღების შესაძლებლობები, კი სხვადასხვანაირია და ეს სხვადასხვაგვარი გამოხატვა და აღქმა რეალობის შეიძლება გაუმცობრობათ საფუძვლად იქცეს.

ამასთან დაკავშირებით მახსენდება ჩემი ვიზიტი ირანში ათათოლა პომეინისთან 1989 წელს.

ამ დროისათვის ჩვენ ნელ-ნობლი ურთიერთობა გვქონდა ირანთან, იგი შვიდი წელი ეომებოდა საბჭოთა კავშირის მეგობარს, ერასს, ჩვენ კი ჯარი გვყავდა შეყვანილი ავღანეთში. ისე გამოვიდა, რომ ირანში რეზა ფეხლევის ჩამოვლების შემდეგ საბჭოთა კავშირიდან მთელი შვიდი წლის მანძილზე მალალი პირი არ იყო ჩასული, მოკლედ რაიმე მნიშვნელოვანი კონტაქტები არ გვქონია და გადაწყდა, რომ ჩემი აღმოსავლური ტურნეს ფარგლებში სირიისა და ერასის შემდეგ ირანში ჩავიდოდი ორი დიდი სახელმწიფოს ურთიერთობის მოსაგვარებლად.

ურთიერთობის ნორმალიზების სურვილი ირანის მხრიდანაც იგრძნობოდა და ამის ყველაზე მნიშვნელოვან გამოვლენად იქცა იმამ ჰომეინის ექვს-შვიდეკერძიანი წერილი მიხეილ გორბაჩოვისადმი, რომელიც მოსკოვში 1989 წლის 4 იანვარს ჩამოიტანა და ადრესატს გადასცა იმამის პირადმა წარმომადგენელმა ათათოლა ჯავად-ამოლიმ.

25 თებერვალს მე უკვე თეირანში ვიყავი მიხეილ გორბაჩოვის საპასუხო წერილით იმამ ჰომეინისადმი, რომელსაც რაიმე სახელმწიფო პოსტი არ ეკავა, მაგრამ ფაქტიურად ირანის სულიერი ლიდერი და პირველი პირი გახლდათ.

სანამ პასუხი დაიწერებოდა, ჰომეინის წერილმა მალე შეაფიქრინა გორბაჩოვი. რა უნდა მიეწერა პასუხად არ იცოდა, არ ვიცოდი არც მე. თავის წერილში ჰომეინი პოზიტიურად აფასებდა გორბაჩოვის გამბედაობას რეალობისთან დამოკიდებულებაში, თუმცა, ამავე დროს, იმასაც მიუთითებდა, რომ კომუნისტების წარუმატებლობანი თვალსაჩინო გახლდათ, მაგრამ მთავარი ეს არ იყო.

ჰომეინის წერილი ღრმად ფილოსოფიური ხასიათის ტექსტი იყო. როგორც თავად იმამი ბრძანებდა: "მე მსურდა გორბაჩოვისათვის შემექმნა წარმოდგენა უმაღლესსა და მარადიულ სამყაროზე, რომელიც გარდაცვალების შემდეგ არსებობს. ამაშია ჩემი წერილის ძირითადი არსი".

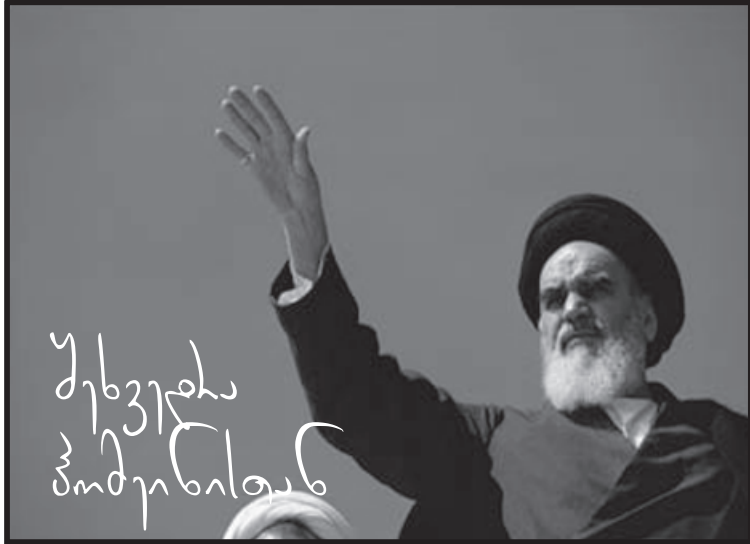
საბჭოთა კავშირის კომპარტიის ათეისტი ლიდერი ირანის უმაღლეს სასულიერო პირს ამ თეოლოგიურ საუბარში, რა თქმა უნდა, ვერ აპყვებოდა, ამიტომ გადაეწყვიტა გორბაჩოვის წერილი ჩვენი ორი სახელმწიფოს ურთიერთობებით შემოსაზღვრულიყო, მისი განვითარების საბოლოო პერსპექტივებზე, რეალიზის პრობლემებზე მსჯელობით და ა.შ.

ირანისათვის ჩემი იქ ჩასვლა ძალიან ბევრს ნიშნავდა. ირანული პრესა ჯერ კიდევ ჩემს ჩასვლამდე დიდ იმედებს ამყარებდა ამ ვიზიტზე, განსაკუთრებით ყურადღება ექცეოდა იმამ ჰომეინისთან ჩემს მომავალ შეხვედრას და მიხეილ გორბაჩოვის საპასუხო წერილს.

"ე.ა. შევარდნაძე პირველი უცხოელი წარმომადგენელია, რომელსაც მიიღებს ჰომეინი. იგი გორბაჩოვის მიერ გატარებული პოლიტიკის უახლესი მხარდამჭერი და თა-

ნამზრახველია და თავისი მნიშვნელობით მეორე პირი საბჭოთა ხელმძღვანელობაში".

ჰომეინის გარდა დაგვიძლია მქონდა ოფიციალური შეხვედრები ირანის ხელმძღვანელობასთან - ირანის პრეზიდენტთან ხამენეისთან, პრემიერ-მინისტრთან მუსაევისთან, პარლამენტის თავმჯდომარე რაფსანჯანისთან, საგარეო საქმეთა მინისტრთან ვილაიეთისთან, რომელთანაც მალე მეგობრული ურთიერთობა მქონდა. გაზეთი "Tehran Times", რომე-

ლიც ირანის საგარეო საქმეთა მინისტროს ხელმძღვანელობის შეხვედრებს ასახავდა, წერდა: "საბჭოთა საგარეო საქმეთა მინისტრის ირანში ჩამოსვლა დიდ მნიშვნელობას იძენს იმდენად, რამდენადაც შევარდნაძეს მოაქვს გორბაჩოვის პასუხი იმამ ჰომეინისთან. თეირანის პოლიტიკური წრეების აზრით, ეს საპასუხო წერილი მალე ბევრს ნიშნავს რეგიონის შემდგომი პროცესებისთვის. რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მაშინ, როდესაც დასავლეთმა ირანის ისლამურ რესპუბლიკას სიტყვით მძაფრად შემოუტია და ირანთან თავისი ურთიერთობანი ბოლო ათი წლის მანძილზე ყველაზე დაბალ დონეზე დაიყვანა, საბჭოთა კავშირი სულ უფრო ცდილობს ირანთან ეკონომიკურ, სამხედრო თუ პოლიტიკურ სფეროებში ურთიერთობის გაუმჯობესებას".

ირანში ფიქრობდნენ, რომ ჩემი ვიზიტის წარმატება თუ წარუმატებლობა დიდად იყო დამოკიდებული გორბაჩოვის წერილის შინაარსზე. საგარეო საქმეთა მინისტრმა, ვილაიეთიმ, სხვათა შორის, არა ფანატიკოსმა, პრაგმატიკოსმა, დამორცხვად მიიხილა, რომ იმამი მზად არის შეხვედრით.

ვიზიტზე ჩვენც დიდ იმედებს გამოყარვდით და სწორედ ასეთი მოლოდინით ვესტუმრე ჰომეინის წმინდა ქალაქ ყუმში.

ჰომეინი ავად იყო და ექიმების აკრძალვის გამო არავის იღებდა. ჩემთან შეხვედრას რომ დათანხმდა, ეს გამოწვევის გახლდათ და, რა თქმა უნდა, პატივისცემა იმ ქვეყნისადმი, რომელსაც მე წარმოვადგენდი, როგორც საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრი. მაგრამ, იქნებ, აქ სხვა მიზეზიც იყო, თუნდაც არტიქული, თუნდაც შეფარული, მაგრამ ისტორიულად - წარსულსა და აწმყოში, და თქვენ წარმოდგინეთ, მომავალშიც - მუდამ არსებული. სპარსეთის (ხოლო ახლა ირანის) საქართველოსადმი სახელმწიფო ინტერესი მაქვს მხედველობაში, ყოველ შემთხვევაში, მინდა ასე მჯეროდეს.

თოვდა. ჰომეინი შემადლებულზე ცხოვრობდა. შესვლისას, როგორც მე ჩეთში, ფეხსაცემი უნდა გამეხადა. გავიხადეთ. წინდებით შევვდიეთ. თა-

ვისთავად ეს უკვე ქმნის უხერხულობას. გაცვია დიპლომატიური პროტოკოლის ყველა მოთხოვნით და უფუნსაცდლოდ ხარ, თანაც, როგორც სალოცავში შენთვის განმარტებულად კი არ უნდა იყო, არამედ, ილაპარაკო, შენს მხარეზე გადმოიყვანო მოსაუბრე და დაარწმუნო.

თავიდანვე გამაფრთხილეს, თქვენ ერთადერთი უცხოელი ხართ, ვისაც იმამი ხვდება რევოლუციის შემდეგ, მისი დრო ძალიან შეზღუდულია და უნდა ჩაეტიოთ თხუთმეტი-ოცი წუ-

თის ფარგლებში. ვსხედვართ, ველოდებით. ოთახს მოვავლე თვალი - ჰომეინის ხაზგასმით ასკეტურ საცხოვრისს. ეტყობა აქ, უმთავრესი ცხოვრების არსის წვდომა, რაშიც იმამს ხელი არაფერმა არ უნდა შეუშალოს, ყველაფერი სადაა, იატაკზე დაფენილი, თეთრი მონაცრისფერო ფერის ხალიჩაც. მოკლედ არის მხოლოდ ის, რაც აუცილებელია.

ოთახში ჩემთან და თარჯიმანთან მასპინძლებიც არიან, ისინი მღუმარე მოწიფებით ელიან იმამის შემოსვლას. ფიქრი ისტორიისაკენ გამექცა. რამდენი ქართველი მჯდარა ასე სპარსეთის შაჰის მისაღებაში. მართალია, ახლა მე სხვა ქვეყანას წარმოვადგენ, მაგრამ მაინც... ისტორიული განცდა, თუნდაც გარკვეული უხერხული მოლოდინისა, მაინც ფეთქავს ცნობიერებაში...

ისიც გამახსენდა, რომ ამავე დიდი ქვეყნის ქართველი ხელმძღვანელი, არცთუ დიდი ხნის წინ, ირანში, თეირანში იჯდა და მსოფლიო გავლენის სფეროებს ანაწილებდა. მაშინ, ირანის ბედი, გარკვეულად დამოკიდებული იყო ამ ქართველზე... თოვდა იქ ხშირად არ იცის, მაგრამ როდესაც მოდის, მაგარი ყინვებია. მოკლედ გავიყინეთ. ჩვენ კი წინდებისამარა ვსხედვართ. გვალოდინა და ახლოებით თხუთმეტი წუთი. რაც უფრო მეტს ველოდები, მით უფრო გამოვდივარ მდგომარეობიდან, ბოლოს და ბოლოს, საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა მინისტრი ვარ, ჩამოვდი, წერილი ჩამოვიტანე, რას მალოდინებ...

ერთი მომენტი იყო კიდევ, უნდა მეთქვა, წავედით-მეთქი, რომ მანიშნეს, მოდისო. ჯერ შვიდი გამობრძანდა. შვიდმა თავაზიანად გამაფრთხილა მოდისო. მართლაც ერთი ჩია მოხუცებული შემოვიდა ოთახში, თეთრწვერა, შავი ფეხის მაგვარი თავსარქმლით და ნაცრისფერი ეროვნული ხალათით. არც კი გამოუხედავს ჩვენკენ, არც მოგვესალმა, არც ხელი ჩამოვართვა და ჩვენი სავარძლების გვერდით ზის ტახტის კუთხეზე ჩამოჯდა.

წარმადგინეს. ხელი არ ჩემოურთმევიდა. ეტყობა, ასეა მიღებული. ვერ შევამჩნიე, ტელევიზია თუ იღებდა, თითქოს არავინ ჩანდა.

ვილაიეთი მიხვდა... ვუთხარი კიდევ - საგარეო საქმეთა მინისტრი ჩამოვდი, არც მომესალმა, არც დამემშვიდობა, ეს რა არის მეთქი. დაგირეკავთო, მითხრა.

ჩვენ გარშემო თითქოს არავინ ჩანდა, მაგრამ ეტყობა, ჩვენი ყოველი შესტი, ყოველი სიტყვა, სულ უმნიშვნელო გადახედვა თუ გადალაპარაკება განსაკუთრებული ყურადღების ქვეშ იყო...

ირანს ნამდვილად არ აწყობდა საბჭოთა კავშირის განაწყენება... ვიზიტის შემდეგ, საბჭოთა კავშირში ირანის ელჩი ზეირ ანი ნობარი დაუკავშირდა საბჭოთა მხარეს და სისოვა ჩემთან შეთანხმებინათ იმამ ჰომეინისთან ჩემი შეხვედრის გაშუქების ხასიათი.

- ირანის მხარეს განზრახული აქვს პოზიტიურად შეაფასოს ეს სა-

ვილაიეთი მიხვდა... ვუთხარი კიდევ - საგარეო საქმეთა მინისტრი ჩამოვდი, არც მომესალმა, არც დამემშვიდობა, ეს რა არის მეთქი. დაგირეკავთო, მითხრა.

ჩვენ გარშემო თითქოს არავინ ჩანდა, მაგრამ ეტყობა, ჩვენი ყოველი შესტი, ყოველი სიტყვა, სულ უმნიშვნელო გადახედვა თუ გადალაპარაკება განსაკუთრებული ყურადღების ქვეშ იყო...

ირანს ნამდვილად არ აწყობდა საბჭოთა კავშირის განაწყენება... ვიზიტის შემდეგ, საბჭოთა კავშირში ირანის ელჩი ზეირ ანი ნობარი დაუკავშირდა საბჭოთა მხარეს და სისოვა ჩემთან შეთანხმებინათ იმამ ჰომეინისთან ჩემი შეხვედრის გაშუქების ხასიათი.

- ირანის მხარეს განზრახული აქვს პოზიტიურად შეაფასოს ეს სა-

ვილაიეთი მიხვდა... ვუთხარი კიდევ - საგარეო საქმეთა მინისტრი ჩამოვდი, არც მომესალმა, არც დამემშვიდობა, ეს რა არის მეთქი. დაგირეკავთო, მითხრა.

ჩვენ გარშემო თითქოს არავინ ჩანდა, მაგრამ ეტყობა, ჩვენი ყოველი შესტი, ყოველი სიტყვა, სულ უმნიშვნელო გადახედვა თუ გადალაპარაკება განსაკუთრებული ყურადღების ქვეშ იყო...

ირანს ნამდვილად არ აწყობდა საბჭოთა კავშირის განაწყენება... ვიზიტის შემდეგ, საბჭოთა კავშირში ირანის ელჩი ზეირ ანი ნობარი დაუკავშირდა საბჭოთა მხარეს და სისოვა ჩემთან შეთანხმებინათ იმამ ჰომეინისთან ჩემი შეხვედრის გაშუქების ხასიათი.

- ირანის მხარეს განზრახული აქვს პოზიტიურად შეაფასოს ეს სა-

ვილაიეთი მიხვდა... ვუთხარი კიდევ - საგარეო საქმეთა მინისტრი ჩამოვდი, არც მომესალმა, არც დამემშვიდობა, ეს რა არის მეთქი. დაგირეკავთო, მითხრა.

ჩვენ გარშემო თითქოს არავინ ჩანდა, მაგრამ ეტყობა, ჩვენი ყოველი შესტი, ყოველი სიტყვა, სულ უმნიშვნელო გადახედვა თუ გადალაპარაკება განსაკუთრებული ყურადღების ქვეშ იყო...

ირანს ნამდვილად არ აწყობდა საბჭოთა კავშირის განაწყენება... ვიზიტის შემდეგ, საბჭოთა კავშირში ირანის ელჩი ზეირ ანი ნობარი დაუკავშირდა საბჭოთა მხარეს და სისოვა ჩემთან შეთანხმებინათ იმამ ჰომეინისთან ჩემი შეხვედრის გაშუქების ხასიათი.

"ამაჟული" ამ ნომრიდან ბითავაზობთ ელზარდ შიმვარდნაძის ახალი მემუარების ("ფიქრი წარსულსა და მომავალზე") პრეტლ ნაწყვამტებს

უბარი, რომელსაც იგი როგორც მეგობრულს, ისე აღიქვამს. ირანის მხარე აღნიშნავს საუბრის დადებით მომენტებს, ხაზი ექნება გასმული ირანისა და საბჭოთა ხელმძღვანელობის სურვილს ურთიერთობის განვითარების შესახებ. როდესაც ე.ა. შევარდნაძემ იმამს მოუთხრო მისი გორბაჩოვის წერილის შინაარსი, იმამმა მხარი დაუჭირა გაცხადებულ აზრებს. ინფორმაციაში, რომელსაც ამხადებს ირანის მხარე, იმამის ეს რეკლიკები ასახული იქნება.

სამწუხაროდ, ექიმების მოთხოვნით, შეხვედრა დიდხანს ვერ გაგრძელდებოდა. იგი ისედაც უფრო დიდხანს გაგრძელდა, ვიდრე ამას ექიმები ვარაუდობდნენ".

ჩვენ დავთანხმეთ ირანის მხარის პოზიციას შეხვედრის ამგვარად გაშუქების შესახებ და მართლაც ასე გაკეთდა.

ნახევარი საათიც არ იყო ვიზიტის განხორციელება, რომ ტელეფონში ვილაიეთის ხმა გაისმა: - იმამი საოცრად კმაყოფილია, გყავთ თარჯიმანი? ჩართეთ ტელევიზორი.

ჩავრთე და აკლებულია ყველაფერი. ესაა ისტორიული შეხვედრა და ამით იწყება საბჭოთა კავშირთან ურთიერთობის ახალი პერიოდი. გაიმართა ერთსაათიანი საუბარი, ასეთი პრეცედენტი ჯერ არ ყოფილა... თბილად მიესალმა, თბილად გამოეთხოვა...

იმამმა დიდი შეფასება მისცა გორბაჩოვის წერილს. და წავიდა... ტელევიზია... რადიო... გაზეთები...

იყვნენ იზოლაციაში და თითქოს გაიხსნა დასავლეთის კარი. ორი დღე დავრჩი იქ, დღე-ნახევარი. საღამოს ვახშამზე ვილაიეთიმ კვლავ გამიმორა: - იმამი საოცრად კმაყოფილია ამ შეხვედრით, ეს განსაკუთრებული შეხვედრა იყო...

- მაგრამ მან მხოლოდ ორიოდ სიტყვა თქვა, ზეირიანად არც შემხედა.

- თქვენ ვერ შეამჩნიეთ, მან სამჯერ დაგიქნიათ თავი. ეს იცით ჩვენთვის რას ნიშნავს. უდიდესი პატივისცემა და ყურადღებაა.

მოკლედ, ყველა ნიშანს, ყველა შესტი, კულტურის ყოველ კოდს შესაბამისი წაკითხვა და გაშიფვრა უნდა.

ირანში დღემდე ახსოვთ ეს ვიზიტი. შემდეგ რაფსანჯანამ, როდესაც თბილისში ჩამოვიდა, მითხრა, - შენ იყავი ერთადერთი უცხოელი, რომელსაც ჰომეინი შეხვდა.

დიდი კაცი იყო ჰომეინი. მან თავისი წერილით გაარღვია ის იზოლაცია, რომელშიც ირანი მოხვდა, პარადოქსია, მაგრამ სწორედ მაშინ თუნდაც პიროვნულ ასპექტში, იქ საფუძველი ჩაეყარა საქართველო-ირანის ახალ ურთიერთობასაც, სხვაგვარ, თანაბარ ურთიერთობას. შემდეგ, წლების მერე, რაფსანჯანისთან და ირანის ლიდერებთან ჩემს, როგორც საქართველოს მეთაურის, ურთიერთობას, გარკვეულწილად, განსაზღვრავდა ჰომეინისთან ჩემი პირველი წარმატებული ვიზიტი, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი ინტერესები (თუნდაც ნავთობსადენის საკითხებში), მაგრამ ეს უკვე სხვა თემაა...

რედაქტორისაგან:

ძვირფასო მკითხველო, დღეს მკითხველთა საინფორმაციო ღონისძიებას...
რვაენი მრავალტარსაშუალო საფარობის სახელი იხსნება რვაენი „მომავალი“ წარმოადგენს
საინფორმაციო ბაზარს, თუმცა ასტრუქციისა და ქოროტირისგან განსხვავებით, ახლადად იგი
მარტო არაა, მას აქვს მრავალფეროვნება „რვაენობრივი“ ნიშნით ხონელიც უნდა.

ნინო ხონელიძე

სქესთა ბალანსის გაწონასწორებას ექვემდებარება. დღევანდელ ცხოვრებაში
ქალის როლი სავსებით განსხვავებულია, ვიდრე 20 წლის წინ. „სუსტ სქესს“
ემანსიპაციამ მისცა საშუალება გამოამჟღავნოს თავისი ინტელექტუალური
შესაძლებლობები, შესაბამისად სამყაროც იცვლება, მაგრამ ეტაპობრივად;
თუ დედადიწის ერთ ნახევარსფეროს ანათებს 21-ე საუკუნის კამკაშა შუქი,
მის მეორე ნაწილში ჯერ კიდევ შუასაუკუნეობრივი სიბნელეა გამეფებული.

დიდი ხანია მეჩვენება, რომ ჩვენი ცივილიზაციის ძირითადი კონფლიქტი
რელიგიისა და კულტურის ურთიერთ-დაპირისპირებაში, თუნდაც სოციალურ
სისტემათა სტრუქტურაში არაა საძებნელი, არამედ, ყოველივე ეს, ასე ვთქვათ,
ხედვითი მხარეა ძირითადი კონფლიქტისა, რომელიც დაინტერესდა არსებული
სიტუაციით, ხოლო მოვლენების ეპიცენტრში აღმოჩენის შემდეგ კი გადაიღო
ფილმი, რომელიც 2003 წელს მრავალი ჯილდოს მფლობელი გახდა საერთაშორისო
ფესტივალებზე და დღესაც წარმატებით განაგრძობს გამარჯვებით მსვლელობას
მსოფლიოს ეკრანებზე. მხარულ და სეველიან, ქართველებისადმი დიდი სიყვარულით
განმსჭვალულ ამ ფილმში, ლოკალური ისტორიული მაგალითის ფონზე „გარდაქმნის“
მთელი სირთულეა წარმოჩენილი, განხილულია არა მხოლოდ ეკონომიკური, არამედ,
პირველ რიგში ადამიანთა ფსიქოლოგიური მდგომარეობა საბჭოთა კავშირის
ყოფილ ქვეყნებში.

„უბრუნდები ყოველს, მინდა, მაღლობა მოეუხადო ჟურნალ „Gezi.U.S“
რედაქციას, ჩემი აზრის გამოთქმის შესაძლებლობას რომ მაძლევს. „რუსი ბაზარი“
გამოქვეყნებულმა სტატიამ არა მარტო ჩემი და ჩემი ახლობლების, არამედ
ზოგადად ქართული საზოგადოების აღშფოთება გამოიწვია. მინდა, გულახდილად
გითხროთ, მე თავად სახტად დავრჩი, როდესაც ინტერვიუ წავიკითხე, ვარ უაღრესად
აღშფოთებული თუნდაც ჩემი პირადი ცხოვრების საქვეყნოდ გამომხუერების
ფაქტით. მივეხდეთ, ჟურნალისტს, საუბრის დროს ჩემს მიერ მოთხრობილი ისტორიები,
ცხადია, არ ყოფილა გამიზნული გაზეთში დასაბეჭდად. რასაკვირველია,
ინტერვიუს მიზანი იყო, გვესაუბრა ლოკუმენტურ ფილმ

„Power Trip“-ზე და არა ჩემს პირად ცხოვრებასა თუ ქართული საზოგადოებრივი
ყოფის ავ-კარგზე. კიდევ ვიმეორებ, რომ ჩემი მიზანი არამც და არამც არ ყოფილა
ქართველი ერის განსჯა თუ გალანძვლა. ლეონიდ ზონშინთან საუბრისას მე
გამოვთქვი გულისტკივილი ჩემი და ჩემი ახლობლების პირად ცხოვრებაში
გადახდენილ ამაზრზენ ისტორიებზე და არანაირად არ მიგულისხმია მთელი
ქართული საზოგადოებრიობა. თუმცა, ჟურნალისტმა, ისარგებლა რა ჩემი
გამოუცდებლობითა და მიმდობლობით, დაწერა აბსოლუტურად არაადეკვატური
სტატია, ცხადია, სენსაციის მოხდენისა და ყურადღების მიქცევის მიზნით! თუმცა,
რაც მოხდა, იმას ალარაფერი ეშველება. მე არ მომეცა

არანაირი საშუალება სტატიის წინასწარი წაკითხვისა, ვინაიდან, რა თქმა
უნდა, არავითარ შემთხვევაში არ დავრთავდი ნებას მისი ასეთი სახით დაბეჭდვისა.
მე მიყვარს ჩემი სამშობლო და მუდამ ვაქცევ ჩემი ქართველობა და ძალიან
ვწუხვარ, რომ ჩემდა უნებურად უნებლიე ზიანი მივაყენე ქართველი ერის
რეპუტაციას იმ უცხოელი მკითხველის თვალში, ვინც წაკითხა ეს სტატია „რუსი
ბაზარში“. ამიტომ, უმორჩილესად გთხოვთ ყველას, ვინც კი წაკითხავთ სტატიას,
გაითვალისწინოთ ჩემი გულახდილი კომენტარი და მომიტევეთ ჩემი წინდაუხედაობისა
და მიაბიძგობისათვის, რის გამოც პირველ რიგში, მე თვითონ დავზარალდი.
პატივისცემით: ნ. ხონელიძე

ნინო ხონელიძე:

«მინდა ვიყო მეუღლე და დედა...»

ლისათვის და თითოეული ოჯახისათვის პერსონალურად დამონტაჟდა
სადარბაზოებში. ჩემი დავალება იქ შემდეგნაირი გახლდათ, უნდა მეპოვა
ოფისები ჩვენი სერვის-ცენტრებისათვის, მექირავებინა, შემეკეთებინა,
მომეფიქრებინა დიზაინი, შემეჩრია ავეჯი, კომპიუტერი, შემექმნა კომფორტი,
რათა იქ ხალხს ემუშავა. შემდეგ ოფის-მენეჯერის ფუნქციაც შევითავსე.

- რამდენი წლის იყავი მუშაობაში და იწყე?
- 23.
- და ამ სპეციალობაზე სწავლობდი?
- მე დავამთავრე „ადმინისტრაციულ-ბიზნეს მენეჯმენტი“, ESM International - კოლეჯში, რომელიც პირველი იყო ამ სფეროში. საქართველოში არ არის მენეჯმენტის, ფინანსისტიკისა და მარკეტინგის კადრები. ჩვენ სულ პირველი კურსდამთავრებულები ვიყავით და ყველა ამერიკელისათვის, რომლებსაც საქართველოში ჰქონდათ ბიზნესი, ჩვენი ინსტიტუტი პოპულარული გახდა, იმის გამო, რომ დონე, რომელიც ჩვენ გვასწავლიდნენ, შეესაბამებოდა განვითარებული ქვეყნების დონეს. ჩემი პირველი სამსახური ბიზნეს-კონსულტანტი იყო პრევიდენტის რეკონსტრუქციის ცენტრში (World Bank project).

- საიდან ასეთი ინტერესი?
- 15 წლის ასაკში ერთი წლის განმავლობაში ბელგიაში ბიზნეს სკოლაში ვიღებდი განათლებას. ჩემი მშობლები (მამინაცვალი და დედა), საქართველოდან ომის დაწყებისთანავე წავიდნენ. მამინაცვალს ბელგიაში ბიზნესპარტნიორები ჰყავდა. მე კი იქიდან

დავბრუნდი მხოლოდ იმიტომ, რომ მენატრებოდნენ მეგობრები, საქართველო და ჩემები. სულელი ვიყავი ძალიან. ბელგიის სკოლაში ექვს ენას დავუფლავე. ძალიან ძვირი იყო იქ განათლების მიღება, მაგრამ შესანიშნავი მამინაცვალი მყავს. რაც შეეხება ინგლისურს, მას 6 წლიდან ვსწავლობდი... თბილისში სამ თვეში დავამთავრე სკოლა და ვაპირებდი ბელგიაში გამეზავრებას, მაგრამ დეამ დამირეკა, ზაფხულში მეც ჩამოვიდა ვარო და მალე გავთხოვი კიდევ, აღარ გამოვიდა ბელგიაში წასვლა.

- კავსანილი ტყვე ქალი:
- საქართველოში თხოვდებიან პატარები?
- 14-15 წლიდან, არა მასიურად, მაგრამ 28 წლის უკვე შინაბერად ითვლები.
- ბელგიიდან საქართველოში დაბრუნებულს უკვე სხვა მსოფლმხედველობა გექნებოდა ჩამოყალიბებული?
- რა თქმა უნდა, პირველი რაც თვალში მომხვდა იყო სიბინძურე და უხეში ტუალეტის ქაღალდი (იციინს. ლ.ზ.), მეგობრებიც აღარ იყვნენ „ჩემი“, მათშიც გამიცრუვდა იმედი, უფრო ზუსტად რომ ვთქვა, მიმატოვეს.
- იმიტომ, რომ შენ სხვა ადამიანი იყავი?
- უფრო თავისუფალი ვიყავი, ვიდრე ისინი, ჩემი ყოფა-ქცევის გამო მე მათთან პრობლემები დამეწყო. როდესაც ისინი საღამოს აწყობდნენ თბილისელი ლამაზი

ბიჭებისათვის, მე ყურადღების ცენტრში ვექცეოდი, ვცეკავავდი, მელაპარაკებოდნენ, რის გამოც, საბოლოოდ უბრალოდ შეწყვიტეს ჩემი იქ მიპატიჟება. ელემენტარული მიზეზის გამო: „ის ბიჭი ჩემზე რას იფიქრებს?“

- რუსული მენტალიტეტი შენი აზრით ძალიან განსხვავდება ქართულისაგან?
- რადიკალურად და განსაკუთრებით ქალებში.
- ე.ი. რუსი ქალები უფრო თავისუფლები არიან?
- ქართველი კაცები რუსეთში მიდიოდნენ ქალებისათვის, იმიტომ, რომ საქართველოში მათი ყოლა არ შეეძლოთ.
- უკაცრავად?
- თუ საქართველოში მამაკაცს ქალთან აქვს ახლო ურთიერთობა, ის ცოლად უნდა მოიყვანოს. ასე, რომ პირველი ქალი ქართველი მამაკაცისათვის, როგორც წესი რუსი იყო ხოლმე და მე ესხლა ვიტყვი ისეთ ფრაზას, რომლისთვისაც ვიცი განმსჯიან: ქართველი ქალების უმეტესობამ არ იცის რა არის ორგაზმი, უფრო რბილად რომ ვთქვა, ისინი სექსუალური ცხოვრებით არ არიან ბედნიერი და არ უთმობენ ჯეროვან ყურადღებას.
- კი, მაგრამ, ეს ზომ ოჯახის ერთ-ერთი უსერიოზულესი შემადგენელი ნაწილია?
- არა ქართველი ქალებისათვის. ეს არის თემა, რომელიც ცოლქმარს შორის საქართველოში არ ირჩევა. შეიძლება ესხლა რაღაც

შეიცვალა, ახალი თაობა წამოვიდა. არიან წყვილები, რომლებსაც არ აქვთ ამის პრობლემა, მაგრამ ძირითადად, რამდენადაც მე ვხედავ ქართველ ქალებს, ისინი არც კი ფიქრობენ ამ თემაზე, რადგან სხვა საქმე ევალებათ. საკუთარ თავსაც კი არ უვლიან, მარტო ქმარ-შვილის მოვლით არიან დაკავებული.

- მამ, რატომ თხოვდებიან საერთოდ?

- ზუსტად იმისათვის, რომ მიხედონ ქმარს და გაზარდონ შვილები. ეს ჩვენი ძირითადი ამოცანაა. ქართველი ქალების პოსტულატია „მთავარია, ქმარი და შვილები“.

- სიყვარულით თხოვდებიან თუ სხვა მოსაზრებით?

- ჰგონიათ, რომ სიყვარულით, რადგან მოზარდ ასაკში იწყებენ ოჯახურ ცხოვრებას. 17 წლის ბიჭის სიყვარული 17 წლის გოგონასადმი - აი, ესაა მათი სიყვარული. დაიან, სერიოზულ სკვერებში, კინოში... ასე უყვართ იქ. ბიჭი გოგოს დაინახავს, არც იცნობს, მოეწონება და მზადაა უკვე ცოლად მოიყვანოს, მოიტაცოს. მე მაგალითად, მომიტაცეს, როცა 15 წლის ვიყავი. იმ ბიჭს ჩემი ცოლად მიყვანა უნდოდა, მე კი სულ 5-ჯერ მყავდა ნანახი. მანამდე ტელეფონზე მირეკავდა და ვცდილობდი, ცოტა ხანს მელაპარაკებო. ერთხელაც სიყვარული ამიხსნა. ვუთხარი, რომ არ მიყვარდა და საერთოდ სხვა მყავდა გულში ჩავარდნილი და დავემშვიდობე. მალე ბელგიაში მივიღიდი, მან კი ჩემი მოტაცება გადაწყვიტა. მეგობრებს გამოუცხადა უმადგინოდ სიცოცხლე არ შემიძლია, თუ წავა, მოკვდები. დამირეკა და მიხვდა, წასვლამდე 5 წუთით გამოდი, დაგემშვიდობებიო. არ გავდიოდი. მერე უკვე სახლთან რომ მოვიდა და აღარ ჩერდებოდა, ვიფიქრე, გავად დავემშვიდობები და შემოვალ-თქო. ვნახე, საჩუქარი მომიტანა - სუნამო, რომლის მიღებაზეც უარი ვუთხარი, მაშინ დამიტაცა, კეკს ვიყიდი და ახლავე მოვალე მითხრა. საღვთი რეზინა, წარმოგიდგენიათ? (იცინის - ლ.ზ.). გავიდა 5 წუთი, ვდგავარ ამ სუნამოთი ხელში, ამ დროს ორი დიდი ბიჭი შემოვიდა სადარბაზოში, ზემოდან ჩემი მეზობელი ჩამოვიდა, რომელიც მისი მეგობარიც იყო და ესე ძალით ჩამაგდეს მანქანაში. ვიყვირე, ვიკივლე, მთელი სუნამო თავზე გადავაქციე ყველას, ვინც იქ იყო. მეზობლებმაც გაიგეს. რაღაცეებს აყრიდნენ, რომ ხელი შეეშალათ მათთვის, მაგრამ მაინც წამიყვანეს. დედა რომ სახლში მოვიდა, ბელგიიდან ახალი ჩამოსული იყო, სუნამოს სუნმა გააცოცა, „რა ჭირთ ამ ქართველებს, სადარბაზოებში სუნამოს მოფრქვევა დაიწყეს? ყოჩაღ!“, ფიქრობდა და შევიდა სახლში, სადაც უკვე დახვდა 80-მდე მეგობარი, მეზობელი და ნათესავი. 2-3 საათის შემდეგ სახლში ვიყავი.

- როგორ მიხვდნენ რომ მოგიტაცეს?

- მეზობლებისგან...იმ ბიჭს რას აღარ ვუბნებოდი გზაში. ისიც კი ვუთხარი, რომ არ ვარ ქალიშვილი, თავი დამანებე-მეთქი, ვიცოდი რომ ეს მიშველიდა და მეორე

მიშველა კიდევ. მეგობარმა ბიჭებმა უფრო გამოიგეს, ჩვენ გვეგონა, რომ შენც გიყვარდა. ის ბიჭი კი მეუბნებოდა: „იქნებ გიყვარვარ და გერიდება რომ მითხრა?“. ბოლოს მამამისი ჩამოვიდა, მე კი ვტირებ ვარ და ვიძახი: „ეს პატარა რომ არის, მაგიტომ მოუვიდა“. „შენ თვითონ რამდენი წლისა ხარო?“ - მკითხა გაცოცხლებმა. მოკლედ ჩამაჯვინა მანქანაში და წამოიყვანა. იმ დღეს, სულ ცოტა, სამი კილოგრამი დავიკელი, პოზიტიური მომენტი იყო ჩემთვის. ეს კიდევ არაფერი, უარესი შემთხვევებიც მქონია. ოდესღაც 12 წლის ასაკში ერთად ვსწავლობდით. არც მახსოვს მოვწონდი თუ არა მას და 12 წლის შემდეგ კვლავ შევხვდით ერთმანეთს სრულიად შემთხვევით. ცოლი და ორი შვილი ჰყავდა. ციხეშიც მოესწრო ყოფნა უკვე და ეს ადამიანი მე პისტოლვით დამაღდა ოთახში!!! აი ასე, ქართველი მამაკაცები ძირითადად ასე ხვდებიან ქალებს. მე მათთან, როგორც ადამიანებთან, ისეთი დამოკიდებულება მქონდა, მაგრამ, პირიქით უნდა მექნა (სიცოცხლე მაგიდას მუშტს ურტყამს). მან მე დამადანაშაულა იმაში, რომ ამდენი ხანი მოვწონდი და მისი საყვარელი უნდა გავმხდარიყავი. ქართველი მამაკაცებისათვის ეს ისეთი თემაა, რომ 99% ცოლ-შვილიანია, შვილი ჰყავს თუ არა, მას საყვარელი უნდა ჰყავდეს. დროებითი ქალი მაინც, ერთი და ორი კი არა, არამედ ბევრი. თანაც იმის მერე, რაც ამ ურთიერთობას ამყარებენ, იწყებენ ლაპარაკს იმაზე, თუ როგორ უყვართ ცოლები. თუ ასე უყვართ, რატომ არიან სულ შენთან, ამიხსნათ იქნებ?

სოლი - მამაკაცის ღირსება:

- ჩვენ ვთქვით, რომ ქორწილამდე ქართველი ქალი დედოფალია, ქორწილის მერე სტატუსი იცვლება - იგი პირველ რიგში ცოლი და ბავშვების დედა ხდება...

- ვთვლი, რომ უმთავრესი პრობლემა ცოლ-ქმარს შორის ისაა, რომ ვერ იხსნებიან ერთმანეთთან... საკუთარი გამოცდილებიდან შემიძლია გითხრათ, როდესაც ქართან ვცხოვრობდი, მე მისი მრცხვენიოდა, მერიდებოდა, მეჩვენებინა მისთვის, რომ მსიამოვნებდა, რადგანაც ვიცოდი დამსჯიდა. ამიტომ ამაღლებული და წმინდა ქალის როლში ვიყავი მუდამ. ქართველ მამაკაცებს სუფთა ქალები - მარიამ ღვთისმშობლები უყვართ, იდეალია მათთვის ქალი, რომელსაც სექსის გარეშე ჩაუხსნათ ნაყოფი. შესაძლებელი რომ იყოს, სწორედ ასე მოექცეოდნენ...

- ვინ მუშაობს ქართულ ოჯახში, მამაკაცი? ქალი კი ოჯახური საქმეებით არის დაკავებული?

- პირიქითაა, ქალი მუშაობს, კაცი კი სახლში ზის, ჭადრაკს თამაშობს. დღეს საქართველოში ისეთი მდგომარეობაა, რომ იცხოვრო, უცხოურ კომპანიაში უნდა იმუშავო. იქ, ახლა ბევრი საერთაშორისო პროექტი არსებობს, მაგრამ სამსახურისათვის აუცილებელია ინგლისურის და კომპიუტერის ცოდნა; ქართულ კომპანიაში კი ძალიან ბევრი სამუშაოა და ცო-

ტას იხდიან.

- ამერიკელების საქართველოში არსებობასთან დაკავშირებით იცვლება ქართველთა მენტალიტეტი? თუ კიდევ ბევრი წლებია ამისთვის საჭირო?

- უკვე ეცვლება ცხოვრების სტილი, ვინც მათთან მუშაობს. კომპანიაში, სადაც მე ვიყავი, იგივე ქართველები ქალებთან სრულიად სხვაგვარად იქცეოდნენ. ადრე გატყუებდნენ რომ უყვარდი, ცოლად მოგიყვანდნენ, ივინებდნენ გრძობებს, საწოლში რომ შეეტყუებინეთ. ასეთ კომპანიაში კი მამაკაცები ქალებთან თანასწორუფლებიანნი არიან... სხვათაშორის ამ ბოლო წლებში საქართველოში მამათმავლებიც გამოჩნდნენ და ეს არის ხალხი, რომლებთანაც მე გობრობა შეიძლება. ქართველი გეი ურთიერთობაში ბევრად უკეთესია „ნამდვილ ჯიგიტზე“. ქართველი კაცები საშინლად კონფლიქტურები არიან. არ არსებობს ქორწილი ან სუფრაზე თავშეყრა ჩხუბის გარეშე. ბოლო ათწლეულში კი უკვე სროლითა და მკვლელობით მთავრდება. საერთო ჯამში, ქართველი კაცი სუსტია. თვითონ ჰგონია, რომ ძლიერია. კაცი, რომელიც ცოლს ურტყამს, ის ძლიერი ვერ იქნება. მას არ ჰყოფნის შინაგანი ძალა, სხვაგვარად აუხსნას ქალს, რაც სურს...

- მაგრამ ყველა ხომ არ სცემს ცოლს?

- ყველა არა, მაგრამ საკმაოდ ბევრი. გათხოვებიდან ერთი კვირის შემდეგ, ქმარმა დამარტყა. გაცილებას ვფიქრობდი. მივედი რჩევის საკითხავად უფროს ქალებთან. მათ კი მითხრეს, ეს ხომ ნორმალური აო და მაგალითად მომიყვანეს წყვილები, რომლებიც ბუნდებიო მგონა. დედამთილმა გამომიცხადა, ყოველთვის მცემდა ქმარი, აი, ესლანანს შეწყვიტაო. ბებიამაც სცემდა ქმარი, თუმცა მეორე ბებოს არა, დედაჩემიც არ უცემიათ, ისეთია, იქეთ სცემს სხვას...

- არის ასეთი რუსული ანდაზა: „ცემს, ესე იგი, უყვარს“...

- კი, ქმარიც ასე მიხსნიდა...ერთხელ რომ დაგარტყამ, ისე ვბრაზდები საკუთარ თავზე, მერე კიდევ გირტყავო... ჩემთვის ქართული ოჯახი თავის მოტყუებაა. ქმარი, რომელიც ცოლს ტელეფონში უბუნება, „ჩემო კარგო, დაკავებული ვარ, შეხვედრა მაქვსო“ და ამ დროს რესტორანში ჩემთან ერთად ზის... ეს რა ცოლი და ქმარია? ქართველ კაცები გონორიანნი და ამყები არიან. ჩემი ქმარი ისეთი ღარიბი იყო, მას და მის ძმას ერთი წყვილი ფენსაცმელი ჰქონდათ სანაცვლოდ, რის გამოც სახლში ვხვდებოდით ერთმანეთს. მერე ვუყიდე ჩვენ ფენსაცმელი. 90-იანი წლები საქართველოში უმძიმესი იყო. როცა ბელგიაში მივიღიდი, ქუჩაში ავტომატების კაპანი ისმოდა, მე კი დავსერიზობდი და ეს ყველაფერი ნორმალური იყო. პურის რიგში დილის 5 საათიდან ვიდევით. მახსოვს ერთი ტომარა კარტოფილი და ლობიო გვქონდა მთელი წლის საზრდო. ზამთარში ძილის დროს 5 სვიტრი გვეცვა და ქუდი გვეხურა. ასეთი იყო ჩემი ქმრის ოჯახი. მშობლები პენსიონერები ჰყავდათ. შვილები

Придя разговаривать о фильме, я получил интервью на совершенно другую тему, о чем не жалею. Не думаю, что много найдется женщин, тем более из стран бывшего СССР, способных столь откровенно, зная, что их будут потом осуждать, говорить о том, что их на самом деле волнует. Кое-что из того, что Нино просила убрать из нашей беседы, я все равно оставил, не смог удержаться - беру грех на себя.

ЛЕОНИД ЗОНШАЙН

„Нино попросила“ - утверждает Вы упрямо. Хвала мужеству Вашему, дорогой коллега. Говорить о Вас, как о журналисте и приобретенной Вами в Союзе этике здесь было бы неуместным... и бесцельным.

Однако, когда в начале письма Вы говорите о полусфере земного шара, сияющем свете 21 века, я представил себе Грузию, без „папарацци“, с человечными журналистами, воспитанными на наследии Нодара Думбадзе и подгинающимися „закону вечности“. В затемненной же полусфере я увидел Вашу великую Родину, пепел Советов, желающий воспламениться, но ожидающий раздувания огня от нас.

И если Вы и впредь решите писать о Грузии или упомянуть ее, то, как у нас говорят, даже промывание рта Вам не поможет. Могу только посоветовать - отправьте в огонь инсинуации Кочетова и Астафьева, достаньте с полки запыленные произведения Евтушенко, Ахмадулиной, Высоцкого, Маяковского... Они помогут Вам понять и отценить Грузию и может даже полюбить ее.

МАНУЧАР КАЧАХИДZE

სახელმწიფო დაწესებულებაში მუშაობდნენ, სადაც ხელფასი 5 დოლარი ჰქონდათ თვეში. ჩემი მშობლები გვემხარებოდნენ. ქმარიც ჩემმა მოაწყვეს სამსახურში. ტაქსის ფული რომ არ მიმეცა, ისე არ გავიღოდა სახლიდან, მე თვითონ კი მეტროთი დავდიოდი ინსტიტუტში. ჩემთვის 30 დოლარად ვვიღებოდი ფენსაცმელს, მას 200-ად უნდა ეყიდა. აბა, ეს რა არის, თუ არა გონორი? ფიქრობდა, რომ უნდა მოემსახურებოდი და ეს საიდან მოდის იცი? დედისაგან. მისი უსაყვარულესი შვილი იყო, 13 წლამდე ბანდა და საწოლში ხელში აყვანილი აწვენდა. დედამთილმა ამაყად მითხრა: აი, როგორი დედა ვიყავიო!

- ეს ტიპური საქართველოსათვის?

- ვიცი, რომ ბიჭებს ძალიან ანებივრებენ თბილისში - მეფეებივით ზრდიან, ბები-ბაბუებიც ათამამებენ...

- ბიჭებს?

- გოგონებსაც. მაგრამ ვაჟი გვარის გამგრძელებლად ითვლება და ყველა განარებულა, ბიჭის დაბადებით. თუ გოგო შეეძინებოდა, „ვერა ისეთი მაგარი, ბიჭი რომ გაეკეთებინაო!“-ამბობენ. გახსნილები არიან, როცა საზღვარგარეთ იმყოფებიან. აი, ჩემი ქმარი სულ სხვა იყო საქართველოს გარეთ. საყვარლები როცა ვიყავით, მაშინაც. მაგრამ ცოლი რომ გავხდი, ყველაფერი შეიცვალა, რადგან უკვე მისი სახე ვიყავი საზოგადოებაში, მე მას წარმოვადგენდი. ყველაზე ძალიან ეშინიათ იმის, რომ ცოლზე სხვამ ცუდი არაფერი თქვას. საქართველოში ბევრს ჭორაობენ, 90% ივინებენ. 13 წლის ვიყავი, საკუთარ თავზე ისეთ ჭორები მესმოდა, ვგიჟდებოდი. წარმოიდგინეთ რა ცოლო ვიქნებოდი?!

- ქართული საზოგადოება გამოდის, აზიასთან უფრო ახლოსაა, ვიდრე ევროპასთან... თუმცა,

რელიგია მართლმადიდებლურია. იგი გულისხმობს სხვა ღირებულებებსაც?

- არ უნდა ილაპარაკო რელიგიაზე საქართველოში. გავლენა, ჩემი აზრით, სოციალიზმმა მოახდინა, ხალხმა დაკარგა საკუთარი რელიგია.

- ტრადიციები მაინც შენარჩუნდა...

- ფორმა შენარჩუნდა და არა შიდა მხარე. რელიგიასთან და ენასთან ერთად ბევრი რამ იქნა წართმეული. ეხლანდელი ქართველი, საბჭოთა აღზრდის შედეგი და ნაყოფი გახლავთ.

- კარგი, მაგრამ შენ თვითონ არ გზიბლავს ოჯახი? კაცი-ოჯახის უფროსი, ქალი სახლში ზრდი ბავშვებს, უკლი სახლ-კარს...

- მინდა ვიყო სახლში ცოლი, დედა და ვზრდილე ბავშვებს. ეს მე ყველაზე ძალიან მინდა. მინდა, ჩემი ქმარი მდიდარი, შემდეგული იყოს და ერთად ვაშენებდეთ ქალაქებს. მიყვარს, როცა ცოლ-ქმარი ერთად არიან, ერთნი, მთლიანი. ესაა ჩემთვის ოჯახი და რასაც ერთად გავაკეთებთ, საკუთარი შრომის ნაყოფი ჩვენვე უნდა მოგვემსახუროს და არა რომელიმე ვინმეს ცალკე.

ფილმზე სალაპარაკოდ მისულს სულ სხვა ლაპარაკი გამომივიდა. მაგრამ არ ვნანობ, რადგან არ მგონია, ბევრი ქალი მოიძებნოს, ასეთი გულანდლიი საუბრისათვის მზად-მყოფი, მითუმეტეს ყოფილი საბჭოთა კავშირიდან. იცოდეს, რომ მერე განსჯიან, მაგრამ მაინც ამბობდეს იმას, რაც მას სინამდვილეში ალელვებს. ნინომ მიხვდა, არ დამეწერა ყველაფერი ჩვენი საუბარიდან... მაინც დავტოვე. ვიღებ ამ ცოდვას საკუთარ თავზე - ვერ შევძელი!

ლემონი ზონშაინი
გაზეთი „Русский Базар“
თარგმნა თამარ მმტრქიშკაძე
ჟურნალისათვის „Gezi.US“

ბამისანი, მე პატარა ერის შვილი ვარ, ქართველი მქვია სახელად და მე ეს მემამყება; ვცხოვრობ ვეროპისა და აზიის გზაგასაყარზე; ბუნებით რაინდი ვარ, შუადღის მცხუნვარებაში გამოწრთობილი ტემპერამენტით; უსსოვარობიდან მოდის ჩემი წეს-ჩვეულება!

გამიკანთო, „მე პატარა ქართველი ვარ“, დიდი გულითა და უსაზღვრო სულიერებით. ჩემი ეთნოსტრუქტურა მრავალფეროვანია, ეთნოკულტურა მდიდარი...

მე მცირე და უხვი ღვთით კურთხეული მიწა მერგო წილად ამქვეყნად ცხოვრებისათვის და მე ბედნიერი ვარ ამით, რისთვისაც უამრავი სისხლი მადინეს ხილულმა თუ უხილავმა მტრებმა.

მე დიდი პოეტი და რომანტიკული ბუნების ადამიანი ვარ, ერთთავად უცნაურიც კი, მთელი ჩემი ნატურა საუკუნეებითგან სარწმუნოებრივმა ზემთაგონებამ ჩამოძერწა, თავგანწირვის საფუძვლად რომ იწერებოდა მისი შეუბღალავი ისტორია.

რწმენით მე მართლმადიდებელი ქრისტიანი ვარ და ამით ყველაფერია ნათქვამი. ჩემი სარწმუნოება ეროვნულ თვითშეგნებას შეერწყა და ეროვნული თვითშეგნება სარწმუნოებას, - უამთოდ მე ის არა ვარ, რაც ვარ.

ჩემი გენეტიკური კოდი ტოლერანტობაა. ვინც მე არ მიცნობს და სურს ჩემი გაცნობა, ნინო ხონელიძისთანა მანქურთებს ნუ ჰკითხავს ჩემს ასავალ-დასავალს, რომელმაც საკუთარი კეთილდღეობის თუ ვნებების დასაოკებლად ევროპა-ამერიკა შემოიწანწალა...

მე გასწავლეთ ვის უნდა მიმართოთ:

ელლადას ჰკითხეთ, პართიას ჰკითხეთ, რომს ჰკითხეთ, ბიზანტიას ჰკითხეთ, არაბეთს ჰკითხეთ, მონღოლეთს ჰკითხეთ, თემურ ლენგს ჰკითხეთ, ოსმალეთს ჰკითხეთ და კიდევ ვის არა, - და ისინი პირუთვნელად მოგიგებენ ერთსა და იგივეს:

- კოლხები და იბერები მზის შვილები იყვნენ, დედამიწაზე ცეცხლის ჩამოშტანებით, ოქროს საწმისის პატრონებით, საკუთარი ანბანის შემქნელი მწიგნობარნი, ხალიბები რკინისა და რვალის მესაიდუმლენი, ომის ოქროვან ქარცეცხლში დაბადებული მზესაბუკები, ევრისელი ცხენაკები მტერობაშიც და მეგობრობაშიც უღალატონი, ქრისტეს მგზნებარე მორწმუნენი და გრალის მცველნი, ტაბილი იესოს რჯულისათვის თავგანწირულნი და წმინდა მოწამენი, და კიდევ ბევრს იტყვიან ასეთ საქებარს.

აუგსაც მოაყოლებენ და ეს აუვი სამართლიანი იქნება, რამეთუ სრულყოფილებამდე საქებარი ადამიანი ვერ არ დაბადებულა დედამიწაზე.

მე არ მივივარ, თუ ვინმე ძვირს იტყვის ჩემზე, ამას სენსაციად მართლა არ აღვიქვამ. გააჩნია რას ამბობს და რა გულით. არადა, რუსიც ისეთივე მომხვდური იყო ჩემთვის, როგორც ზემოსხენებულები. ვერ გამიგო რუსმა, ან არადა, კარგად გამიგო და შურით დღიდან ჩვენი ნაცნობობისა, სულ მლანძღავს და შეურაცხმყოფს, ცილს მწამებს და სულს მინადგურებს. ამიტომ ვერიდები მე მას!

ხემ თქვა, - ნაჯახი რას დამაკლებდა, ჩემი ჯიმი რომ არ უმაგ-

რედეს ზურგსაო. მე მინახავს ნინო ხონელიძისნაირი მანქურთი ქალები ისპანის, ბალდადისა თუ ქაირის პარამხანებში სტამბულის ტყვეთა ბაზრიდან გაყიდულები, ჩემი რუსი კოლეგა კი „რუსი ბაზარში“ ბაზრობს - „თუ დედამწის ერთ ნახევარფეროს ანათებს 21-ე საუკუნის კაშკაშა შუქი, მის მეორე ნაწილში ვერ კიდევ შუასაუკუნეობრივი სიბნელეა გამეფებული“-ო.

ნუთუ რაიმე შეცვალა საუკუნეებმა კაცობრიობის მენტალიტეტ-

ში?! ბევრი არაფერი, მხოლოდ ტექნიკა განვითარდა, თორემ, როგორც ადრე ჩაგრავდნენ ძლიერები სუსტებს, ასევე ჩაგრავენ დღესაც; როგორც ადრეულ საუკუნეებში იყო დაუცველი ადამიანი, ახლაც ასეა; როგორც ადრე ყიდდნენ სულსა და ხორცს, ასევე ჰყიდნენ სულსა და ხორცს 21-ე საუკუნის კაშკაშა შუქში დედამიწის ბრწყინვალე ნახევარფეროშიც კი ხონელიძეები და მისთანანი.

მოჩვენება და თვალის ტყუილი მისი ფსევდო-ნოსტალგია, როცა იგი ამბობს - „მე მიყვარს ჩემი სამშობლო, მემამყება ჩემი ქართველობა და ძალიან ვწუხვარ ჩემ და უნებურად უნებლიე ზიანი მიკაყენე ქართველი ერის რეპუტაციას“-ო და იქვე ინტერვიუში ამბობს: „იქიდან (ბელგიაზე) საუბარი) დაეგრუნდი მხოლოდ იმიტომ, რომ მენტარებოდნენ მეგობრები, საქართველო და ჩემები“-ო.

ჩემო მკითხველო, მინდა თქვენი განსაკუთრებული ყურადღება მოვიხმო ამ წინადადების შემდეგ უნიჭოდ და გაუაზრებლად „დაბერტყებული“ სისულელის წასაკითხად: „სულელი ვიყავი ძალიან“-ო. ალბათ, იმიტომ, რომ მონატრებულ საქართველოში დარბუნდა, რომელიც ძალიან უყვარს და ეამყება.

ამას ჰქვია „ფიცი მწამს, ბოლო მაკვირვებს“-ო. თავიც კი მოიკატუნა, როცა დაიჩვილა: „ჟურნალისტმა ისარგებლა ჩემი გამოუცდელობითა და მიმდობლობით“-ო. ხოლო თუ როგორი გამოუცდეელია და მემამყობა, ინტერვიუს წაკითხვისას კარგად ჩანს.

კვითხულობ და ინტერვიუს უკვე მერამდენედ, და ისეთი წარმოდგენა მრჩება, ასე მგონია, არათუ ქართველი ქალი, არამედ პარიზის ყველაზე აღვირახსნილი საროსკიპოდან გამოსული კურტიზანი ქალი ლაპარაკობს. თავსაც იმართლებს - ჟურნალისტს სენსაციის მოხდენა და ყურადღების მიქცევა უნდოდაო.

ჰე, ჰე, სწორედ მე ვერ გამაკვირვებ, ნინოდ წოდებულ ქალი (რა სახელს მიაყენე გამოუდარებელი ბაგრატიის ტაძარი?!)

ამის მერეა, რომ გალექილან ბუშკინები და კატკოვები, ლერმონტოვები და ტოლსტოები, ასტაფიევი და ჟირინოვსკები ჩემს აუგსიტყვაობად. ამიტომაც ვაქციე ზურგი ჩემს კარის მეზობელს და დღესაც გადამიღებულან ვემბს სამოსი.

ადამიანში არის ორი საწყისი - მხეცის და კაცის. მხეცებზე, ე.ი. ლეონიდ ზონშაინზე და ნ.ხ.-ზე არა მაქვს საუბარი. მე ადამიანებზე მოვხსენებ...

ჩემს გულში დიდი სიყვარულია... მიყვარს სატრფო, სანამ ცოლი ვაგდება, მეყვარება ცოლიც, რომელსაც ჩემმა ერმა ხატონად თანამეცხედრე, მეუღლე, სახლობა, ოჯახობა უწოდა, დაქორწინებას კი სულის მზიანობა.

ასეთი სიტყვების შემდეგ როგორ უბრუნდება ენა ნ.ხ.-ს და ამბობს, რომ საქართველოში ქმრები ცოლებს სცემენო. ეს უსათუოდ რუსული წყობის ოჯახებში აქვს ნანახი, არყით გაღებულ ქმარი რომ მივარდება ცოლს და დაღურავებამდე გაიგდებს წიხლქვეშ. ამის უტყუარი დასტური თვით პროლეტარული მწერლობის კორიფე მაქმიმ გორკიაც და ნობელის პრემიის ლაურეატი მიხეილ შოლოხოვი. მრავლადაა რუსულ ლიტერატურაში მსგავსი პასაჟები. იქამდე სალტიკოვ-შჩედრინთან გვხვდებიან მამლაყინა ქალები, რომლებიც თავიანთ ქმრებს ცემა-ტყეპაში ატარებინებენ საღამოებს, დამით კი ლოგინი ათანაბრებს გრძნობებს სექსუალურ ვნებათაღელვაში.

გადამიშალეთ ნებისმიერი ქართველი მწერლის ნაწარმოები, სად შეხვდებით მსგავს პასაჟებს?! პირიქით, ჩემი სიყვარული პირველყოვლისა დათმენაში გამოიხატება. მე სწორფრობისა და წაწლობის იღუმალებით მოცული სიყვარულის ავტორი ვარ. ამ ფენომენმა თავსატეხი გაუჩინა მიხეილ ჯავახიშვილსა და გრიგოლ რობაქიძეს, ამ დროს კი ნ.ხ. ურცხვად ამბობს: „ქართველი კაცები რუ-

„შენს სამშობლოში შენი ოჯახის დესპანი უნდა იყო და სამშობლოს გარეთ - შენი ერის დესპანი, რადგან შენი საქციელი შინ შენი ოჯახის სახეა და გარეთ - შენი ერის! სწორად ცხოვრება თუ გინდა - ეს არის“

ჭაბუა ამირეჯიბი, „დათა თუთაშია“

სეთში მიდიოდნენ ქალებისთვის, იმიტომ, რომ საქართველოში მათი ყოლა არ შეეძლოთო“.

ეს სრული უვიცისა და ბოლმიანი ადამიანის ნათქვამია. ჩემს ქვეყანაში ერეკლეს დროს იყო საროსკიპოები, ლაშა-გორგის დროს იყო საროსკიპოები, ვახტანგ

სეთში მიდიოდნენ ქალებისთვის, იმიტომ, რომ საქართველოში მათი ყოლა არ შეეძლოთო“.

ეს სრული უვიცისა და ბოლმიანი ადამიანის ნათქვამია. ჩემს ქვეყანაში ერეკლეს დროს იყო საროსკიპოები, ლაშა-გორგის დროს იყო საროსკიპოები, ვახტანგ

გორგასალის დროს იყო საროსკიპოები, რუსთაველმა საუკეთესოდ იცოდა სიძვისა და მრუშობის განსხვავება არა გრამატიკული მნიშვნელობით, არამედ ცხოვრებისეული ცნობიერებით პირველყოვლისა.

რაც შეეხება საბჭოურ პერიოდზე, ბევრს არაფერს ვიტყვი, მხოლოდ ერთს შევახსენებ მკითხველს:

- წყალტუბო საბჭოთა კავშირის არაკანონიკური ბორდელი იყო და ბოზებდ სწორედ რუსი ქალები მსახურობდნენ.

ერთს კი სიმართლეს ამბობს ნ.ხ.: „პირველი ქალი ქართველი მამაკაცისათვის, როგორც წესი, რუსი იყო ხოლმეო“... იმიტომ, რომ ევროპისკენ გზა ჩაკეტილი იყო, ხოლო „აღმოსავლეთის გავლენისაგან გათავისუფლებულმა ქალმა“ სრული უხნეობა გამოავლინა, ხოლო ეს უხნეობა ევროპულის ყაიდაზე მოჭრილი თუ ამერიკულზე, ამაზე თვითონ ნ.ხ.-მ იმტვირის თავი.

აი, რას ამბობს იგი: „ქართველი ქალების უმეტესობამ არ იცის რა არის ორგანზმი, უფრო რბილად რომ ვთქვათ, ისინი სექსუალური ცხოვრებით არ არიან ბედნიერი და არ უთმობენ ჯეროვან ყურადღებას“-ო (არადა, საბოლოო წერტილში ამბობს: „მე გამოვთქვი გულისტკივილი ჩემი და ჩემი ახლობლების პირად ცხოვრებაში გადახდენილ ამაზრუნ ისტორიებზე და არანაირად არ მივულისხმია მთელი ქართული საზოგადოებრიობა“-ო. ღმერთმანი, „ქართველი ქალი“ საზოგადო ცნება)..

ნ.ხ.-მ თუ იცის რა არის ორგანზმი, შეივარს ბატონო ეს ცოდნა, მე კი მათქმევინოს: ამ ცოდნის გამოა ზნეობრივად რომ წაბილწულა მისი სული მისივე ხორცივით!

„ეს არის თემა, რომელიც ცოლქმარს შორის საქართველოში არ ირჩევა“-ო. იგი არც ბალიშია და არც სასთუმალს დანთებული სანთელი, ამიტომაც რა იცის ნ.ხ.-მ რას საუბრობს ქართველი ცოლ-

ქმარი ინტიმურ საკითხებზე. ეს ისეთი საკითხია, ჩვენში არავის უყვარს ამის აფიშირება, რადგან ოჯახმა თავისთვის უნდა დაიტოვოს საიდუმლოდ ის საკრალური სიწმინდე, რასაც ინტიმი ჰქვია.

ნ.ხ. ალბათ მიჩვეულია საკუთარი საცვლების გამომზეურებას (თუმცა, არც მეუღლის ფესსაცმელების გამომზეურებას ერიდება), ეს მისი საქმეა და მის სინდისნამუსზეა დამოკიდებული, კომენტარიც კი უხერხულია ამ სიბინძურეზე, რაც შემოგვთავაზა უსირცხვილო ჟურნალისტის უსირცხვილობაშივე თანატოლმა რესპოდენტმა.

ევრო-ამერიკისგან განსხვავებით ჩვენში ზნეობრივი ეტიკეტი არსებობს, რომლის მიღმაც ჟურნალისტს საქმე არა აქვს, უხეშად რომ ვთქვა, არ ესაქმება. ამიტომ არ არიან ჩვენში პაპარაცები. მართალია, ყველას საკუთარი ნაკლი და ღირსება გააჩნია, მაგრამ რაც ნ.ხ.-სგან არის ნაამბობი, მტკნარი სიცრუეა, ოდნავადაც არ არის ახლოს რეალობასთან, ან მიჩქალულია მისი ღრმა რაობა, განუვითარებლობა ვერ ახსნევინებს მას ღრმა ფენომენალურ ფესვებს ქართველი ერისას, ამიტომ დაცინვით ამბობს: „საკუთარ თავსაც არ უვლიან (საუბრია ქართველ ქალებზე-ავტ.), მარტო ქმარ-შვილის მოვლით არიან დაკავებული“-ო. ხოლო კითხვაზე, - რატომ თხოვდებიანო, - უცერემონიოდ პასუხობს, „ზუსტად იმისთვის, რომ მიხელონ ქმარს, დაზარდონ შვილები“-ო.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ჩემმა სარწმუნოებამ მასწავლა, რომ სექსობრივი ურთიერთობა ქალსა და მამაკაცს შორის ღმერთმა დააწესა მხოლოდ ადამიანთა მოდგმის გასამრავლებლად, სხვა შემთხვევაში იგი სიძვაა, მრუშობაა. რაც შეეხება სექსუალური ალტინებისაგან მიღებულ სიამოვნების შესახებ, ამას არც სწავლა სჭირდება და არც გამოუმთავრება, იგი თანამდევია ადამიანთა ბიოლოგიური მოთხოვნებიდან გამომდინარე და ზედმეტ აფიშირებას არ სჭირდება. სექსუალურ მოთხოვნილებებს არათუ ადამიანი, ნებისმიერი ცხოველი ეკმაყოფილებს და მას არ სჭირდება ზედმეტი „მიეთმოეთი“. ამიტომაც, სიძვისკენ განხრილი ყოველი აღვირახსნილი ლტოლვა, ხოლო უფადად ათმცნებათაგან ერთ-ერთად დაუწესა კაცობრიობას „არ იმრწმო“-ო. სხვა უფრო წმინდა მიზანი ოჯახის შექმნისათვის, თუ არა ქმარ-შვილზე ფიქრი და ზრუნვა, რა უნდა იყოს, დამისახელოს ნებისმიერმა ამერიკელმა, ევროპელმა, აზიელმა, აფრიკელმა თუ ავსტრალიელმა.

ხოლო რაც შეეხება საყვარლის გაჩენას (არასვეულიერი ცოლის) და მასთან დაკავშირებულ დეტალებს, ნ.ხ. აღწერს თითქოს ეს ქართული ფენომენი იყოს და თავისი გონებაშეზღუდული ვარაუდი ასკვნის: „ჩემთვის ქართული ოჯახები თავის მოტყუება“-ო. (თუ თავის მოტყუებაა, მაშინ რად ამბობს ინტერვიუს ბოლო ამბაცში: „მინდა ვიყო სახლში, ცოლი, დედა და ვზრდიდე ბავშვებს. ეს მე ყველაზე ძალიან მიმდა“-ო), მაშინ ანალოგიური თავის მოტყუება გამოვა ფრანგული, გერმანული, ამერიკული, რუსული, იტალიური

და სხვათა ოჯახები.

აი, ასეთი გონებაზემზღულული რესპოდენტი შეარჩია ასევე გონებაზემზღულულმა ჟურნალისტმა გონებაზემზღულულთა გაზეთისათვის (ამას მათქმევენებს ის, რომ ამ ჟურნალისტის მიერ დაწერილი ასეთი სტატიები უხვად ემასსოვრება ამ გაზეთის ისტორიას), რომელიც თავისი არსით სავსებით ამართლებს სათაურს - „Русский Базар“. სხვას არრას უნდა ელოდეს მკითხველი ამ გაზეთისაგან.

რედაქცია თუ ნ.ხ., ქართველებზე თავდატეხილ უბედურებს(რომლის ალფა და ომეგა ძალადობით მოსული ხუნტა იყო, რომლის ხელისუფლებად გადაკეთებაში ლომის წვლილი მიუძღვის საზღვარგარეთის პოლიტიკური ელიტის მძალე ემელონებს) თვით ქართული თვითმფლობელიდან ხსნის: „ქალი მუშაობს, კაცი კი სახლში ზის, ჭადრაკს თამაშობს. დღეს საქართველოში ისეთი მდგომარეობაა, რომ იცხოვრო, უცხოურ კომპანიაში უნდა იმუშაო...“. უხნეობაში დაოსტატებულ ნ.ხ.-ს უნდა მოესხენებოდეს, რომ ეს საკითხი საქმილი თემა არაა, მისი ზნედაცემულობა სწორედ იმაშია, რომ თვითონ გაქსუებულმა არ იცის რა არის გაჭირვებული ხალხის ბედი და არცოდნას ცოდვის ისეთ აღმატებით ხარისხს აძლევს, რომ ძნელია ამის პატიება - ის დასცინის ერის გასაჭირს, მისი ბუნებიდან ხსნის დამარცხებული კაცის ამ კომპლექსს, მისთვის უმჯობესია ქართველ მამათმავლებთან ურთიერთობა, ვიდრე ერთ გაჭირვებულ ადამიანს შეეწიოს. მისი ღმერთი და სალოცავი ის დროა, როცა იმ კაცთან ზის რესტორანში, რომელიც ცოლს ტელეფონზე ესაუბრება და ეუბნება: დაკავებული ვართ!

თითქმის გამთავრებ ამ წერილს და არ მინდა ორი სიტყვით არ შევეხო ფილმს...

ყველამ, ვინც კი ფილმზე საუბარი გადაწყვიტა, რატომღაც გვერდი აუარა. არადა, ფილმზეც გვარიანად სასაუბროა.

ჟურნალი „Gezi.US“ ამბობს, რომ ფილმმა „საკმაო აღიარებას“ მიაღწია. ღმერთმანი, ლაფსუსებითაა სავსე ეს ნაქები ფილმი.

სანამ შენობის აგებას გადაწყვიტავ, ეს აქსიომაა, რომ ჯერ ნიდავი უნდა შეისწავლო, რამდენად უსაფრთხოა სეისმოლოგიური თვალსაზრისით. ასევე ბიზნესშიც, ESM კოლეჯის დამთავრება არაა საჭირო, რომ იცოდე, ინვესტიციის ჩადებად შეიძლება გარემო შეისწავლო უნდა! ნუტავი იმ საცოდავ სქოულს, გაკვირვებისგან წარბი რომ გაუბრუნდა, ინვესტიციის ჩადებად ნინოსთვის მაინც ეკითხა სად ღებდა ინვესტიციას...

AES-მა ინვესტიციის ჩადებად შესანიშნავად იცოდა, რომ ქვეყნის მოსახლეობის 80%-ის ერთადერთი საშემოსავლო წყარო პენსია იყო - 8 ლარი, ხოლო მათ მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯის საფასური თვიურად 24 დოლარს შეადგენდა.

ეს ფილმი იმისთვის შეიქმნა, რომ მსოფლიოსთვის დაენახებინათ, როგორ ვერ იქცნენ ქართველები ჯადოქრებად და როგორ ვერ შეძლეს 8 ლარის 24 დოლარად გადაქცევა, როგორ არ გამოუვიდათ „ფოკუსი“...

იმის მაგივრად, რომ აღიარონ, ვერ შეისწავლეს საინვესტიციო გარემო და მტკვარში გადაყარეს 35 მილიონი დოლარი, ახლა მსოფ-

ლიოს ანახებენ: რა ცუდები ვართ! რა ურჩები ვართ! რა აზიელები ვართ!

სკოლას დირექტორი მართავს, გაზეთს რედაქტორი, ფილმს რეჟისორი... ამ რეჟისორმა ისე „მოიკოჭლა“, ისე „ბრმაღ“ ენლო ნინოს, რომ ქართველთა გაცამტვერებას რომ თავი დავანებოთ, ისტორია დაგვიმასხინჯა.

გახსოვთ, ალბათ, ნინომ ქართული ლეგენდა და ღვთისმშობლის წილხვედრობის ფაქტი ერთმანეთში რომ გააერთიანა... საქართველო იმიტომდა ღვთისმშობლის წილხვედრიო, როცა მიწები რიგდებოდა, ქართველები ქეიფობდნენ, და აგვიანდათ და სანტა მარიამ თავისი წილი მიწა უბოძა!

არადა, არათუ ქრისტეს, არამედ ღვთისმშობლის დაბადებამდეც ქართული უკვე არსებობდა, მეფეც ყავდა და დამწერლობაც გააჩნდა!

ეს ლეგენდა და ფაქტი კი სულ სხვანაირად იყო... მე აქ მოყოლით ვერაფერს ვუშვებდი იმ 170 მილიონ მაყურებელს, ტვინში რომ მცდარად ჩაიბეჭდეს ნინოს „ნაბუტურები“.

ღვთისმშობელს საქართველო ქრისტეს მოძღვრების საქადაგებლად ერგო... საკუთარი მიწა კი ღმერთმა დაგვიბოძა... ღვთისმშობელს კი ყველგან „ღვთის დედად“ მოიხსენიებენ... არ ვიცი, რომში კათოლიკები თუ მიმართავენ სანტა მარიას... მაგრამ ჩვენ ზომ არც ვატიკანელები ვართ და არც კათოლიკები?!

ზონმანი ამბობს, ნინოს ფილმში ქართული ეროვნული ცეკვების შესრულებისას ვხდებითო.

ვაი, რომ მართალია!

ის, ვინც ყოველივე ქართული, საამაყო და გულისფერარზე დაწერილი „გაგვიათხა“, ჩვენს მესიერებას ქართული კაბით ცდილობს შემორჩეს.

- გახადეთ მას ქართული კაბა! ვია ჭანტურიას თქმის არ იყოს, ჩავაცვით ღორს, მერე რა, რომ ლაფში ჩაწვება... ამ შემთხვევაში კაბა დაისვრება და არა ქართველობა!

და ბოლოს, რჩევისათვის: არაფერს ვიტყვი მის უხნეობაზე ქმრის ოჯახთან მიმართებაში, არც იმაზე ვაგვამახვილებ ყურადღებას, თითქოს ზოგად-ეროვნულ თვისებად რომ წარმოაჩინა ცოლ-ქმარს შორის ცემა-ტყეპა, არც ჭკორაობის პროცენტულ მაჩვენებლებზე მექნება საუბარი, მე მხოლოდ შევეხები მის „განსწავლულობას“.

ევროპაში გაზრდილმა ნამდვილად უნდა იცოდეს ფილოსოფიური კატეგორიები და ეს იმან, ვინც თავისი „მაღალი ერუდიციით“ მიწასთან გაასწორა ქართული ოჯახი და ეონოსტრუქტურა. ამას ვლობდა, წიგნები აელო და რაღაც ესწავლა, რომ „ფორმის“ საბირისპირო კატეგორია „შიდა მხარე“ კი არა, „შინაარსია“.

- რა ვიგავს შენ, ნინო ზონელიძე, ბელგიაში განსწავლულის? შენი სწავლა-განათლება ამ ინტერვიუში გადმოაფრქვეთ თავიდან ბოლომდე და ამითვე ამოიწურება. ამისთვის მიისწრაფოდ ბელგიაში? ამას გასწავლიდნენ ბელგიაში?! მაგრამ რაც მთავარია, ავთივისებია თანამედროვე ცივილიზაციის ყველაზე უარყოფითი და ულამაზო გაკვეთილები.

ამ წერილზე თუ ენა მაინც შემოვიბრუნებ საპასუხოდ, რედაქციის მისამართზე გამოგზავნილ წერილს თავზე წააწერე ადრესატის სახელ-გვარი:

მანუჩარ კაჭახიძე
გაზეთი „ამბულსი“ რედაქტორი

გამოხეაურებები რუსულ პრესაში

ЧИТАТЕЛЬ ОДОБРЯЕТ... МОЛОДЕЦ, НИНО!

Мне очень понравилось интервью с Нино Хонелидзе. Наконец-то нашлась смелая молодая женщина, которая развеяла легенды о романтической Грузии, где все мужчины - рыцари, а все женщины - ангелы. Я сама жила в Грузии долгое время, и знаю, какие там нравы. Во всяком случае, они были такими, когда я там жила, и, судя по признаниям Нино, с тех пор там ничего не изменилось.

Там действительно было принято похищать молоденьких девушек, а мужчины изменяли женам направо и налево и вообще всячески их тиранили. Некоторых женщин били — не то, чтобы смертным боем, а так, слегка, чтобы знали свое место. А место женщин было главным образом на кухне, где они должны были готовить «сациви» и «чахохбили» своим господам и повелителям. Помню, как моя сотрудница - солидная женщина лет 50, говорила: «Все мужики - звери, но умная женщина этого зверя на разбудит».

Когда мужчины ездили в Россию - в отпуск или в командировку - они там развлекались с русскими женщинами, но при этом презирали их, считали проститутками. Русских мужиков тоже презирали за то, что они дают волю женам и дочерям. Мол, слабые, мужества у них нет. Что же касается сексуального удовлетворения своих жен, то, я думаю, грузинские мужчины об этом не очень заботились. Правда, женщины не часто вели со мной задушевные беседы об сексе - порядочным женщинам не полагалось об этом говорить. Но большинство пожилых грузинок были очень сварливыми, а молодые пили слишком много кофе, и потом гадали на кофейной гуще. Так что, видимо, в сексуальном плане им чего-то не хватало.

Если грузин женился на русской или украинке - это была трагедия! Бедную женщину буквально сажали в клетку, дико ревновали, следили за каждым ее шагом, не позволяя развлекаться, общаться с друзьями. И били русских жен чаще, сильнее, чем грузинок. Такие браки часто кончались разводами. Хотя, бывало, что русские женщины постепенно превращались в покорных жен, которые ни в чем не перечили мужьям. На этих укрощенных женщин жалко было смотреть.

А то, что Нино говорит о культе девы Марии, культе девственности - точка в точку! Несколько лет назад, когда я уже была в Америке, я нашла в Интернете интересное сообщение - кто-то из депутатов грузинского парламента пытался доказать, что дева Мария была грузинкой.

Так что, Нино Хонелидзе - молодчина! Но, я думаю, ей достанется от грузин за такую откровенность.

Ольга Басова, Нью-Йорк

ЧИТАТЕЛЬ ВОЗМУЩАЕТСЯ... ГДЕ ВЫ ЕЕ ОТКОПАЛИ?

Интервью с Нино Хонелидзе, опубликованное в прошлом номере "РЕ", меня просто возмутило! Оно оскорбительно для грузинского народа, грузинских женщин, мужчин. Не понимаю, зачем редактор вообще поместил такую статью в уважаемой газете! И где автор статьи откопал эту Нино?! Можно подумать, что нет других интересных людей в Грузии или среди грузинских эмигрантов в Америке. Что она - кинозвезда какая-то, что ли? Подумаешь, участвовала в документальном фильме! Путь об этом документальном фильме и рассказала бы, вместо того, чтобы обсуждать свои семейные и постельные проблемы!

Я провела в Грузии детство и юность, потом с мужем уехала в Россию, и у меня самые светлые воспоминания о моей родине - красивой, солнечной, гостеприимной. Я часто тосковала по грузинской природе, по ее людям - таким теплым и дружелюбным. Хонелидзе говорит о Грузии как об отсталой восточной стране. На самом деле Грузия всегда была передовой страной европейского типа. И женщин там не считали людьми второго сорта - наоборот, там царил культ женщины. Грузины гордились своей царицей Тамарой, своими прекрасными актрисами, талантливыми шахматистками. Даже символом Грузии была «Картлис деда» - «Мать Грузия», которая в одной руке держит меч, а в другой - чашу с вином. Но меч был направлен против врагов, а не против самих грузин.

По-моему, Нино Хонелидзе просто недостойна называться грузинской женщиной! Очернить своих, оскорбить их - самое последнее дело.

Сюзанна Мельцер, Бруклин

ЧИТАТЕЛЬ НЕ СОГЛАШАЕТСЯ... Уважаемая редакция

Пишу вам в ответ на интервью с Нино Хонелидзе, которое вы опубликовали в 52 номере газеты «Русский Базар». Я сам из Тбилиси, прожил там 24 года и можно сказать, что хорошо знаком с грузинским образом жизни и с местными традициями. Но то, что уважаемая Нино рассказала, никак не соответствует тому, с чем я в Грузии встречался.

Как я догадался, она моего поколения, но рассказывает то, что могло быть, наверное, во времена наших прадедов, я имею в виду выходить замуж в 14 летнем возрасте, быть «рабыней» своего мужа и лишать себя всех земных удовольствий. В наше время эмансипация коснулась и грузинских женщин. Не могу утверждать, что они уже дошли до уровня американок, но точно могу сказать то, что они могут постоять за себя и делать все, что им хочется. Конечно, есть еще те, кто следует традициям и не вступает в добрые связи, но все меняется: меняется менталитет грузинского мужчины тоже. Что касается нас, грузинских мужчин, я уловил неприязнь к нам со стороны Нино. Она утверждает, что бить свою жену естественно в Грузии и это выражение большой любви. Извините меня, но у меня другие способы выражать свою любовь, и я уверен, я не единственный. Конечно, везде есть слабые мужчины, имею ввиду слабость характера, потому что прибегать к насилию есть ни что иное как слабость характера, но большинство грузинских мужчин уважают женщин, а своих жен и матерей своих детей тем более. Даже я бы сказал, у нас культ женщины. В старые времена, когда происходила стычка между мужчинами и они дрались на смерть, никто и ничто не останавливало их, кроме грузинской женщины. Если она бросала между ними свою косынку - из уважения к ней они останавливались.

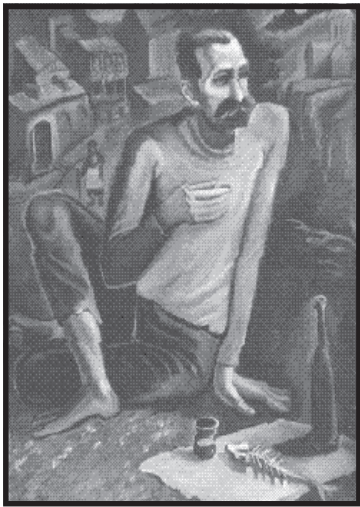
Подведу итог моего письма. Меня раздражает и эта статья, и то, что Нино Хонелидзе рассказала. Я только могу догадываться, что на своем жизненном пути ей не повезло и она не видела той хорошей стороны грузинского народа, которой мы все гордимся, несмотря на то, где мы живем и сколько времени не видели родину. Я искренне желаю ей всего наилучшего в жизни и исполнении своей мечты: «Хочу быть женой и матерью...»

С уважением, **Торнике Бердзенишвили**

მელონი, მელონი, მელონი ჩითელი ვარდი...

ლუკრეციუს ფროსმანის გამოფენისას, ნახატ «აკბრისა პარგარიტასთან» ყოველზე მიღობდა სანთიუნული ქალი... ეს მოხუცი პარგარიტა და სპირი განლადა!

ამბობენ, ერთ დღეს სასტუმროს წინ, სადაც მსახიობი მარგარიტა და სვერი იმყოფებოდა, ურმების გრძელი ქარავანი გამოჩნდა. ისინი უთვალავი ახლად მოჭრილი წითელი ვარდით იყო დატვირთული. უცნაურ მსვლელობას გვერდით ფიროსმანი მიჰყვებოდა - ნიკო ფიროსმანაშვილი, რომელსაც ჯერ კიდევ რამდენიმე საათის წინ თავისი პატარა დუქანი ჰქონდა. ახლა კი მთელი თავისი ქონების სანაცვლოდ „ყვავილები“ მთელი ზღვა“ ეყიდა...

1909 წლის მარტში ორთაჭალაში აფიშები გამოჩნდა: „ყურადღება, სიახლე! თეატრი „ბელ ვიუ“. მარგარიტა და სვერის მხოლოდ 7 გასტროლი თბილისში! შანსონების უბადლო შემსრულებელი, რომელიც ამავე დროს კეკე-უოკსაც შეუდარებლად ცეკვავს!“ როგორც ამბობენ, ნიკო ფიროსმანიშვილმა მარგარიტა სცენაზე იხილა თუ არა, თავი ვერ შეიკავა და ხმა-მალა წამოიძახა: „საოცრება! ქალი კი არა, ნამდვილი მარგალიტა!“ ამ ამბის გაგრძელება კი რამდენიმე ვარიანტადაა ცნობილი: მარგარიტამ სასტუმროს ოთახის ფანჯრიდან დაინახა ყვავილების უგრძესი ხალიჩა და ფიროსმანს გაოგნებულმა მიმართა: „შენ დუქანი იმიტომ გაყიდე, რომ ეს მშვენიერი ვარდები ჩემთვის მოგერთმია? ამას ჩემს ცხოვრებაში არ დავივიწყებ, ჩემო რაინდო!“ ხოლო რამდენიმე დღის შემდეგ ვიდაც მდიდარ ჩინოვნიკთან ერთად თბილისიდან გაემგზავრა. მეორე ვარიანტი ამ ლეგენდის ასეთია: როდესაც მსახიობი ქალს „მილიონი წითელი ვარდი“ გაუგზავნა, ნიკალა უკანასკნელი გროშებით დუქანში დასალევად წავიდა. გულანყუებულმა მარგარიტამ მას სხვისი ხელით ბარათი გაუგზავნა, რომელშიც მისვლას სთავაზობდა. ფიროსმანი იპოვეს, თუმცა უგონოდ მთვრალს ვერ გააგებინეს, მისგან რა უნდოდათ. ხოლო როცა მან სასტუმროში მისვლა შესძლო, გვიანდა იყო. მსახიობი იქ აღარ დაუხვდა. გასტროლები დასრულდა და მარგარიტა თბილისიდან გაემგზავრა. იმასაც ამბობენ, რომ 1969 წელს, როცა ლუკრეციუს ფროსმანის 85 „პრიმიტიული“ შედევრი გამოფინეს, ნახატთან „აკბრისა მარგარიტა“ ყოველდღე მიდიოდა ხანში შესული ქალი და კარგა ხანს ჩერდებოდა. ბოლოს ვიდაც დამთვარიელებელმა მათ შორის მსგავსება შეამჩნია. დაახ, ეს დაბერებული მარგარიტა და სვერი განლადა!

იმასაც ამბობენ, რომ, სამწუხაროდ, ეს ყველაფერი ლეგენ-

დაა, რომელსაც რეალობასთან სავსე არაფერი აქვს. ფიროსმანის შემოქმედების მკვლევართა აზრით, ფრანგი მსახიობი ქალის მიმართ მხატვრის გაუზიარებელი სიყვარულის ამბავი ლამაზი ზღაპარია და მეტი არაფერი. სინამდვილეში არც ქონება გაუყიდა ვინმეს, არც ვარდების ზღვა ყოფილა და უფრო მეტიც, ფიროსმანი მარგარიტა და სვერს პირადად არა თუ იცნობდა, ნანახიც არ ჰყავდა! სპეციალისტები მიიჩნევენ, რომ აღნიშნული პორტრეტი ნატურიდან კი არა, თეატრალური აფიშიდანაა დახატული. ნიკო ფიროსმანიშვილის ცხოვრებაში სულ სხვა დრამა დატრიალდა. თუმცა, ერთი რამ ნამდვილად მართალია: ბედნიერი სიყვარული გენიალურ მხატვარს თუ უბრალო ნიკალას არასოდეს ღირსებია. დაქორწინება ფიროსმანმა ერთხელ მოინდომა. ეს იყო შეძლებული ოჯახის ასული, რომელმაც დაობლებული პატარა ნიკალა, პრაქტიკულად, იშვილა. ელისაბედი და ნიკო, შეიძლება ითქვას, ერთად გაიზარდნენ. შემდეგ ქალი გათხოვდა და ფიროსმანს ის მრავალი წლის განმავლობაში არ უნახავს. დაახლოებით ორმოცი წლის ასაკში ელისაბედი დაქვრივდა და მშობლიურ სახლში დაბრუნდა. მათი შეხვედრაც აქ მოხდა. ელისაბედი შეცვლილი იყო, ძველი სილამაზე წლებს თუ დარდს წაეღო, მაგრამ ფიროსმანისათვის იგი მაინც შეუდარებელი გახლდათ! ნიკალამ ელისაბედს ცოლობა სთხოვა და... ამ წინადადებაზე ძალიან ზრდილობიანი უარი მიიღო. იმ წუთში ეს ჩაკეტილი ბუნების, უცნაური და თავისებური ნიკალასათვის ამქვეყნად ყველაფრის დასასრულს ნიშნავდა. „მე მისი და ამ ოჯახის ღირსი ვერასოდეს გავხდები“, - გადაწყვიტა ფიროსმანმა და პირად ბედნიერებაზე საბოლოოდ ჩაიქნია ხელი. ამის დაქორწინება ერთხელ ფიროსმანის დამ - ფეფუცამაც სცადა. მირზაანში ჩასულ ნიკალას დამ მეზობელ სოფელში საცოლვე მოუნახა და ფიროსმანი ქალის სანახავად, პრაქტიკულად, უკვე სასაქონლო ქორწილში მივიდა. მეორე

რე დღეს შეურაცხყოფილი და გაგვიყვებული მხატვარი მირზაანში მარტო დაბრუნდა და ფეფუცას უთხრა: „ეგ რა ურჯულ სალხია, საერთოდ ვინ არიან! წმინდა გიორგისათვის ბატკანი მინდოდა შემეწირა, მაგათ კი არ დამანებეს... წამართვეს, შეჭამეს და დამცინეს კიდევ. დღესაც ჩემზე იცინოდნენ: შენ გიჟი ხარ, შეშლილი, ცოლი და ოჯახი რად გინდაო?! და შეეჭვდა - არავინ იცის, ეს ამბავი რამდენად მართალი იყო, მაგრამ მისი ხასიათი იცოდა და

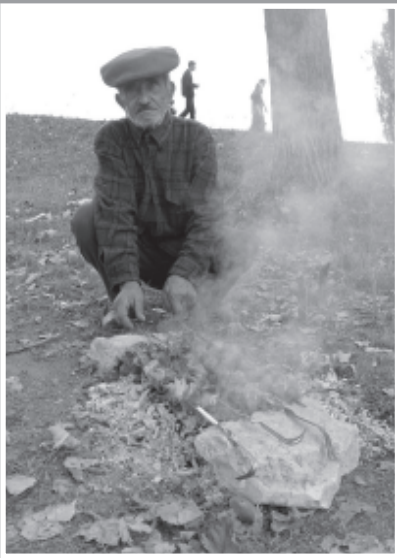
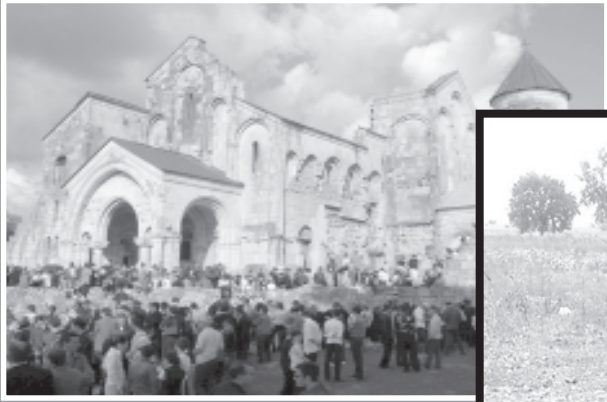

რადღაც გააწყობდა! ნიკალას გადარწმუნება და მისი „გონზე მოყვანა“ ხომ შეუძლებელი იყო! მართალი იყო ფიროსმანის დედობილი, ქალბატონი ევროსინე (ელისაბედის დედა), როცა ამბობდა: „ვერ გამოგია, რა არის, ეს ბიჭი არავისა ჰგავს. სული ნატიფი აქვს და ჭკუა-გონება მახვილი, მაგრამ ძალზედ უცნაურია, სწავლა და მუშაობა არ უნდა, მაგრამ თითქოს არც ზარმაცია და უქნარა. არ უნდა ცხოვრებაში წინ წაიწიოს. თითქოს ამ ქვეყნისა არ არისო!“ ის კი... იქნებ მართლა არ იყო „ამ ქვეყნის“... იქნებ ამიტომაც გაქრა ასე უკვალოდ და დღეს მისი საფლავიც საძებარია. მის ცხოვრებაზე კი ის ლამაზი ზღაპრები, ლეგენდები და მისივე ნახატები მოგვითხრობენ, რომლებშიც მართლაც რომ სულ სხვა სულია... და საერთოდ, რა იყო ფიროსმანის ცხოვრება, თუ არა მთლიანად სიყვარული, ის სიყვარული, რომლითაც ცოცხლობდა და რისთვისაც ცოცხლობდა?! რა არის თითოეული ნახატი, თუ არა შემეხვედრე, შვილი და ძირი ამ დიდი სიყვარულისა, რომელსაც „უცნაური“ ნიკალა მთელი ცხოვრება გულით ატარებდა? მის შემოქმედებას კი ისეთივე „უბრალო“ შეფასება მიეცა, როგორც თვითონ მხატვარი იყო: ეს იყო და არის გენიალური სიმარტივე. ანი შაიშუმლაშვილი

ზღვისფერი ბაძვს თვალები და...

ამბობენ, XX საუკუნის 30-იან წლებში, როდესაც თბილისის საოპერო თეატრში საპრემიერო თურით სპექტაკლზე დასასწრებად მისული ეს მშვენიერი ქალბატონი ჩნდებოდა, ირგვლივ განლაგებულ ლოჯებში, პარტერში თუ ქანდარაზე მსხდომი ყველა ასაკის, რანგის და გემოვნების მყურებელი სპექტაკლს ივიწყებდა და მისი სილამაზით ტკობას ამჯობინებდა. ამბობენ, მასზე უიმედოდ ბევრი ყოფილა შეყვარებული, მაგრამ მხოლოდ ერთმა შეძლო მისი გულის მოპოვება... ეს იყო ინჟინერი ვლადიმერ ჯიქია. ამბობენ, ბევრმა სცადა მისი მშვენიერების ლექსებით შემეკობა, მაგრამ მხოლოდ ერთმა შეძლო იმ უკვდავი სტრიქონების შეთხზვა, თითქმის ყველა შეყვარებულმა ქართველმა რომ იცის... ეს ქალბატონი თინათინ ჯიქიაა, ხოლო ამ არაჩვეულებრივი სტრიქონების ავტორი კონსტანტინე გამსახურდია... ზღვისფერი გაქვს თვალები და თავად გავხარ ზღვას, თუ არ შეგებრალე და მისთხოვდები სხვას, მივატოვებ გახაფხულზე თევსასა და ხენას, გადავლახავ ადიდებულ ჭოროხსა და მტკვარს, ცეცხლს გავატან შენ სამყოფელს, შენ სიყვარულს ქარს, და მოგიკლავ, მოვალაგებ მაგ ნაფერებ ქმარს. ზღვისფერი გაქვს თვალები და თავად ჰგავხარ ზღვას... არის კიდევ ერთი შემადგენელი ნაწილი ამ მშვენიერი ბანოვანის უკვდავყოფის ტრიადისა - გამოჩენილი ქართველი ფერმწერის ქეთევან მაღალაშვილის მიერ შექმნილი ფერწერული პორტრეტი, რომელიც ქალბატონი თინათინის შვილების მარინა და ნანა ჯიქიების ოჯახშია დაცული. თანამედროვეთაგან ცოტა ვინმე დაუტოვებია გულგრილი თინათინ ჯიქიას ბუნებრივი, სინაზით სავსე ხატებას. იგი ხიბლავდა მშვენიერების მოყვარულებს ახალგაზრდობაშიდაც და მაშინაც, როდესაც წლებმა, განვლილმა რთულმა ცხოვრებამ თავისი კვალი დატოვა მის ღვთაებრივი მოძინებულობით აღსავსე გარეგნობაზე... მრავალი წლის წინ, ქალბატონი თინას ქალიშვილმა მარინა ჯიქიამ ტექნიკური უნივერსიტეტის სააქტო დარბაზში მოაწყო კონსტანტინე გამსახურდიასადმი მიძღვნილი ლიტერატურულ-მუსიკალური საღამო. მასზე მოხვედრა, ლაღო გუდიაშვილის ნახატით დამშვენებული მოსაწვევის მოპოვება ბევრს საოცნებო გაუხდა. საზოგადოება აღფრთოვანებით შეხვდა მსცოვან მწერალს. როდესაც სცენიდან გაისმა ცნობილი სტრიქონები „ზღვისფერი გაქვს თვალები და“... მთელი დარბაზი შეტრიალდა ბატონ კონსტანტინესკენ. პირველად და უკანასკნელად ქალბატონი თინათინი 2001 წელს, სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე ენახე - ამ დროისთვის იგი ოთ-

ხმცის გადაცილებული იყო, მაგრამ ასეთი ღვთაებრივი სილამაზე იშვიათად თუ შემხვედრია... დახვეწილი, თითქოს ნაქანდაკარი სახის ნაკეთები, სპილოსძვლისფერი, ან უფრო ზუსტად სადაფისფერი, თითქოს გამჭვივრავლ სახის კანი, არაჩვეულებრივი ცოცხალი თვალები, ცოტა დაძაბუნებული, მაგრამ საოცრად ნაზი, ნატიფი ხელები. სტუმრებთან გამოსასვლელად იგი ქალიშვილებმა მორთეს-მოკაზმეს. ეს იყო დაუვიწყარი სანახაობა. დროის მსახვრალმა ხელმა ვერაფერი დააკლო მის მშვენიერებას - იჯდა საყარძელში ძველებურად ელეგანტური, დედოფლური ღირსებით აღსავსე და ამავე დროს სადა ქალბატონი და მოწყალედ რეაგირებდა მოსმენილ კომპლიმენტებზე. ბევრს ახსოვს ღრმად მოხუცი, მაგრამ კვლავ მშვენიერი მერი შარვაშიძე რევან თაბუკაშვილის დოკუმენტური ფილმიდან, ამბობენ ასეთივე მშვენიერები იყვნენ ახალგაზრდობაშიც და ხანდახმულობაშიც მელიტა ჩოლოყაშვილი, სალომე ანდრონიკაშვილი, თამარ ციციშვილი - მეფური გარეგნობის ქალბატონები, პოეტთა და მხატვართა მუზეები, რომელთაც XX საუკუნის კატაკლიზმებმა არგუნეს ომი, გაჭირვება, ემიგრაცია, აქ დარჩენილთა ნაწილს კი რეპრესიები და სტალინური ბანაკების სიმწარე და ყველაფრის მიუხედავად, მათ შეძლეს შეენარჩუნებინათ სილამაზე, რომელიც ერის საგანძურის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილია. თინათინ ჯიქიამაც, როგორც შემდგომში ხალხის მტრის მეუღლემ, გაიარა გზანი წამებისანი და სასწაულებრივად გადარჩა. განვლილი მძიმე ცხოვრების მიუხედავად, ის მაინც მშვენიერი იყო. ქეთევან მაღალაშვილმა იგი ომის შემდგომ 1946 წელს დახატა. არცთუ დიდი ზომის ფერწერული პორტრეტი სავსეა პოეტური განწყობითა და სევდით. ფონი სადაა. მოდელი სამ მეოთხედშია გამოსახული, კაბის ყელზე ლურჯი ფერით შესანიშნავადაა გამოცემული მისი ინდივიდუალობა. ამკარად ჩანს, რომ პორტრეტის შექმნისას მხატვარი ქალიც ერთგვარად ითვალისწინებდა პოეტის სტრიქონებს და სამოსისა თუ მორთულობის დეტალებში (ცისფერი კაბა, ლურჯი მძივების ასხმა) არჩევდა იმგვარ ტონებს, რომლებიც კიდევ უფრო გაუსვამდნენ ხაზს თვალების ცისფერ ფერს. ქალბატონი თინათინი აღარ არის ამქვეყნად, მაგრამ დარჩა მოგონება მშვენიერ ქალბატონზე, ქეთევან მაღალაშვილისეული პორტრეტი, კონსტანტინე გამსახურდიას სტრიქონები და მისივე ავტორგრაფი - ჯიქიების ოჯახისთვის ნაჩუქარ წიგნზე „ზღვისფერი გაქვს თვალები და თავად გავხარ ზღვას“...

ი ა რ ა კ ვ ი ა ნ ის
ფ ო ტ ო - ე ტ ი უ ლ ი

ჩვენი სამომხლოს წესგაღებია - გაზეთ „ამულის“ ახალი გვერდ-რუბრიკა ყოველ ნომერში

რა ნიჭიერი უნდა იყოს კომიკოსი მსახიობი, მისი სახელის გაგონებაზეც რომ გაეცინება ყველას. საკმარისი იყო, სადმე გამოჩენილიყო, თუნდაც პანაშვიდზე, ჭირისუფალიც კი ვერ იკავებდა ღიმილს. ასეთი იყო იპოლიტე სვიჩია და, რაც მთავარია, ასეთი იყო არა მარტო სცენაზე ან ეკრანზე, ცხოვრებაშიც. ამიტომაც მისი ოჯახის წევრებს იპოლიტე სვიჩიას ფილმების ნახვისას აღარც კი ეცინება...

მას თითქოს თავისი არსებობის ნაწილი მიჰქონდა სცენაზე. იმას აკეთებდა, რაც ისედაც სჩვეოდა. დიან, იპოლიტე სვიჩიამ იცოდა სველი ტილოს თავზე დაფენა, იცოდა ფანჯრიდან კალათის ჩაშვება, როცა რაღაცის ყიდვა უნდოდა... მოცლილობისას აივანზე გადადგებოდა და ეზოში მოთამაშე ბავშვებს მსავლობდა სწორედ ისე, როგორც ეკრანზე გინახავთ ფილმში "ფეოლა". ცხოვრობდა და თავისი ცხოვრებით ახალისებდა ყველას, უცნობსაც და ნაცნობსაც. გაბრაზებულიც კი მხოლოდ ღიმილს იწვევდა შვილიშვილებში.

როცა ავად გახდა უჭირდა შინ, მეექვსე სართულზე ასვლა (უღიფტო სახლში ცხოვრობდნენ), მეზობლები ხვდებოდნენ და სკამზე დაბრძანებულს ხელდახელ ააბრძანებდნენ სახლის კარამდე. მისმა ღიმილმა ნამდვილად შესძინა სიყვარულიც და სახელიც, რომელსაც წლები ვერაფერს დააკლებს.

პროფესიით ბულაღტერი, ხალასი, ღვთის ბოძებული ნიჭის ადამიანი იყო, რომელიც შეუძნეველი ვერ დარჩებოდა და არც დარჩენილა. ასე მოხვდა ქუთაისის თეატრის სცენაზე, მერე თბილისში, კინოეკრანებზე. 95 წელი შეუსრულდებოდა, ცოცხალი რომ ყოფილიყო.

ზურაბ ქაფიანიძე: - რა დამავიწყებს: ერთ დღით მივედი კინოსტუდიაში. დავინახე იპოლიტე. გავშალე ხელები, მინდოდა გულში ჩამეკრა, მან კი ჩინური დანა დააძრო და: არ მომეკარო, თორემ დაგჭრიო, - გამომეკიდა. გავიქციე. რას დამეწყოდა, მაშინ ბიჭუნა ვიყავი. დაიღალა და დამიძახა: გაჩერდი, თვარა გული ამომიჯდაო. შეჩერდი, ჩემზე გაბრაზებული ყოფილა, წინა საღამოს ნასვამმა გულში ისე მაგრად ჩავიკარი, ვატკინე თურმე.

როცა დაღევა მოვინდებოდა ბიჭებს, ფული კი არ გვქონდა, მივებარებოდით იპოლიტეს, მხრებზე ხელს მოვხვევდით, ერთ-ერთი ჩვენგანი კი ჯიბიდან ჩვეულებრივ ოცკაპიკანს, „შარიკიან“ პასტას ამოაცილიდა. იმ პასტას მერე 25 მანეთად „ყვიდით“.

გიგა ლორთქიფანიძე: - ქუთაისის დრამატულ თეატრში რეჟისორმა იური კაკულიამ იულიუს ფუნტიკის პიესა „ადამიანებო, იყავით ფხიზლად“ დადგა. იპოლიტე ცინის დარაჯს თამაშობდა. დიდი არაფერი როლი იყო, მაგრამ მაყურებელი მოიწყენდა თუ არა, ეტყობდნენ: - იპოლიტე, გააჩნაკუნე გასადებებიო! კულისებშიც რომ ამოელო ხმა იპოლიტეს და გასადებები გაეჩნაკუნებინა, დარბაზში ხალხი სიცილით იხოცებოდა.

ვისაც არ გინახავთ იპოლიტე სვიჩია თეატრის სცენაზე, შეიძლება ითქვას, რომ მხოლოდ მცირედი იცით მისი ნიჭის შესახებ. ისეთ რამეს მოიფიქრებდა, წარმოდეინაც კი გაგიჭირდებოდათ... „კოლხეთის ცისკარში“ იმდენად ზარმაცა იყო დახუნდარა, რომ მოიფიქრა და გამოიღო დროშის ჩრდილში ჩამოწვა... ამას ჰქვია სწორედ „მსახიობი გაუძარტლებელს ამართლებსო“. სპექტაკლში „ასი ათასი“ იპოლიტეს გმირს უნდა მოეგო 100.000. წაიკითხა გაზეთში მოგება და ისე კი არ მოიქცა, როგორც სხვა მოიქცეოდა მის ადგილას (დიდ სიხარულს გამოხატავდა), „გააფრინა“. დაიწყო გაზეთის ასი ათას ნაწილად დახვევა-განაწილება. ყველაზე დიდი ნაგლეჯი თვითონ ჩაიღო ჯიბეში, დანარჩენი სხვებს გაუნაწი-

ლა. ეს ეტიუდი, რომელიც მხოლოდ იპოლიტეს ფანტაზიის ნაყოფი იყო, 7-8 წუთი გრძელდებოდა. ყოფილა შემთხვევაც, როცა დარბაზიდან გაუყვანიათ სიცილით გულწასული მაყურებელი.

ერთ-ერთ სპექტაკლში ჯარისკაცის როლი მივეცი - უნდა წამოეყვანა დატყვევებული ბოლშევიკები. განსაკუთრებული არაფერი იყო. პრემიერაზე კულისებში ვიდექი. უცებ მესმის მაყურებლის სიცილი, კივილი. გამიკვირდა, ნეტავ ასეთს რას აკეთებს იპოლიტე-მეთქი. გავიხედე და რას ვხედავ, მოჰყავს ორი პოლიტპატიმარი. თვითონ ფეხებზე „პარტიანები“ აქვს შემოხვეული. ისე მოახერხა, ერთი „პარტიანკა“ გასძვრა. თოფი პოლიტპატიმარს დააჭვინა და შეუდგა დახვევას. ეს არაჩვეულებრივი სანახაობა იყო.

პატარა ეპიზოდს დაუვიწყარად აქცევდა. „უჩა უჩარდიაში“ ის და გრიშა გოკელაძე მთვრალნი მოდიან. ავანსცენაზე 15 წუთი უნდებოდნენ გამოსვლას. ამასობაში, როგორც მთვრალნი იციან, მოიხსნიდა იპოსათს, „აჩუქებდა“ გრიშას, ის ჩუქნიდა პორტსიგარას, მერე გადადიოდნენ ტანსაცმლის

ჩუქებაზე და ბოლოს სცენაზე იდგა იპოლიტე გრიშას, ხოლო გრიშა - იპოლიტეს ტანისამოსით.

მაინც მგონია, რომ მისი ნიჭის მწვერვალი იყო კაჟა ბულაგა „დათა თუთაშხიში“. რასაც ის აკეთებს, ტრაგიკომედიის შედეგია.

ისე, ტრაგედიაში თამაშზე ოცნებობდა - მე ტრაგიკოსი მსახიობი ვარო...

ნანა მჭედლიძე: - ახალგაზრდა ვიყავი, ფილმს ვიღებდი. მოქმედება ავტობუსში ხდებოდა. მყავდა ახალგაზრდა მსახიობებიც და ცნობილი არტისტებიც: კარლო საკანდელიძე, იპოლიტე სვიჩია. დავინიშნავდი გადაღებას 12 საათზე, 3 საათზე ვერ ვიწყებდით. ახალგაზრდები აგვიანებდნენ. იპოლიტე ერთი საათით ადრე მოდიოდა. იჯდა და ელოდა. ძალიან ვწუხდი... როლის შესაფერისად თბილად იყო ჩაცმული, არადა გარეთ ხვატი იდგა. მოვუბოდიშებდი ხოლმე. ის კი - არაფერია, მაგაზე არ იდარდო... მგონი, თვითონ არც იცოდა, რა დიდი არტისტი იყო.

მისი ნაჩუქარი საათი დღესაც ხელზე მიკეთია. ასეთი საათი მის ქალიშვილს ჰქონდა. მოვიწინე: რა კარგაა-მეთქი. მორე დღეს მოვიდა იპოლიტე, ისეთივე საათი ეყიდა ჩემთვის. უადრესად გულისხმიერი იყო.

დიმა ჯაიანი: - „პირველ მერცხალს“ ვიღებდით. მთავარი იყო, ნარდი არ მოგეგო მისთვის და საშუალო მტრად არ მოგეციდებინა და სულს არ დაიშურებდა შენთვის.

სასტუმრო „ფაზისში“ ვცხოვრობდით. გადმოიხვდა აივნები და დამიძახა: დიმა, შენ, ის, ის და ის ამოდითო (დანარჩენებზე თითოთ მანიშნა). ავედით. სუფრა გაუშლია ნაირ-ნაირი ხილით... ცოტა გვეუხერხულა და ვკითხეთ: ბატონო იპოლიტე, უფროსებს რატომ არ ეძახითო... იმათ თავისი ფული აქვთ, თქვენ კი არაო.

ანზორ ხერხაძე (მსახიობი): - სპექტაკალი გადიოდა, „ბაგრატ მეშვიდე“. ცხონებული რეზო ხობუა და ბატონი იპოლიტე

პარტნიორები იყვნენ. ბოლომდე იდგნენ სცენაზე. ერთხელ, იპოლიტემ სთხოვა: მოდი, ცოტა ჩქარა გავატაროთ ეს სცენა, სადაც მეჩქარებაო. რეზოს მეტი რა უნდოდა, ამოვიდა საგრიმბოროში, გამოართვა მორიგეს დიდი ბოქლომი, პალტოს დიდიკლოებში გაუყარა, ჩაეკეტა და ჩამოვიდა. დასრულდა სპექტაკლი. ამოვარდა იპოლიტე, ჩქარობს, გაიხადა ტანსაცმელი, ჩაიცვა თავისი, ეცა პალტოს... დაკეტილი დახვდა ბოქლომით. გაგიჟდა. იმწუთას მიხვდა, რეზოს გაკეთებული იყო. რეზოს სიყვარუ-

ლით რეველოს ეძახდა. ატენა ყვირილი: სადა ხარ, რეველო! რეზო რას გამოჩნდებოდა! დაავიანდა იპოლიტეს.

გავიდა ხანი. ისევ გადის სპექტაკლი. ორივენი თამაშობენ. ჩვენ ჩასაფრებულები ვართ, რაღაც უნდა მოხდეს. ახლა რეზოს ეჩქარება, ბიჭები ელოდებიან, საქეიფოდ მიდიან. ამოვარდა რეზო. ჩაიცვა უცებ, შიბლეტებს რომ ეძახდნენ, ისეთი უზონრო ფეხსაცმელი ჰქონდა, ჩაუყრიდა ფეხებს და გავარდებდა. ახლაც ჩაუყარა, გავარდა და... წარბი გაიხეთქა. თურმე იპოლიტეს ეს ფეხსაცმელი 30 ლურსმნით დაუჭვებია იატაკზე.

რეზო კაკაურიძე (მსახიობი): - ცირკში იყო ჩამოსული ცნობილი კომიკოსი ოლეგ პოპოვი. შეახვედრეს ბატონ იპოლიტეს, ცირკის კიბესთან გააცნეს ერთმანეთი. Я давно знаю Ипполита Хвичия, - თქვა პოპოვმა. იპოლიტე, შენც ხომ იცნობო, ჰკითხეს...

- კი ვიცნობ, მარა კაი იქნება, ის ჭრელი ქუდი ქუჩაშიც რომ ატაროსო.

Ипполит, сигарета не найдется? - ეკითხება სტუმარი.

- რა უნდა ახლა, პაპიროსი უნდა? - ქართულად გვეკითხება იპოლიტე, რუსულთან ცოტა მწყურადად იყო. კი მივწოდებ, მარა რაღაცას მომიწყობს მაგიო, - ჩაილაპარაკა. ისე ვერ ამკენწლავს და სხვა რა უნდა მიქნასო, - დამიშვიდა თავი. ამოიღო პაპიროსი, მაშინ „კოლხეთს“ ეწყოდა, მიაწოდა.

Не так, Ипполит, одну штуку достань и бросай!

ამოიღო ერთი ღერი იპოლიტემ და ესროლა. პოპოვმა შუბლით დაიჭირა, ატრიალა, აბრუნა, მერე ცხვირზე გაიჩერა, შემდეგ ისევ შუბლით ატრიალა... ბოლოს, პირში ჩაიღო და დაიძახა:

Прикури, Ипполит!

- ამ წუთში, ბატონო, - დაუძახა იპოლიტემ, ჩაიყო ჯიბეში ხელი, ამოიღო ასანთი, გაჰკრა და აავლო, - ე, წადი და მოუკიდე ახლაო, - ჩაიხითხითა.

დატოვა პოპოვი გაშტერებული სიგარეტით პირში.

მანანა სვიჩია (შვილიშვილი): - ის დილოგი, რაც თქვენ ფილმებით გეცნობათ, მე ჩვენთან, ოჯახში, მომისმენია. ბებიანები - ლუბა ძალიან ენაკვიმატი ქალი იყო, ჩემი და მაკაც მას ჰყავდა. დასხდებოდნენ და სამივე ერთად ჰყვებოდა ანეკდოტებს.

ბებია ქარქაშაძის ქალი იყო. ხაკაპუროვნას ეძახდა მთელი თეატრალური და კინოსაზოგადოება. შემოსული არ იყო სტუმარი, რომ თვალის დახამხამებაში სუფრა გამოიღო იყო. ეროსი მანჯავალაძე ხში-

რად იხსენებდა ჩვენთან სტუმრობას. ერთხელ, აიტენა თურმე, იპოლიტესთან წავიდეთო. მოვიდნენ. მოითხოვეს ერთი კერძი, - მორთვა ბებიამ, მოითხოვეს მეორე, მესამე, ისიც „გააჩინა“. ეროსი მაინც „უკმაყოფილოა“.

- ესაა, ბიჭო, შენი პურმარილი?! - კითხულობს ღიმილით.

- ლუბა, დაკალი სიდღერი, - დაიძახა უცებ სუფრისათვის კერძის შემატების ემსში შესულმა იპოლიტემ. არ შეიძლებოდა ამის შემხედვარეს არ გაგცინებოდა.

არტისტული ნიჭი სისხლით მოსდგამდა ბაბუას. მისი ძმა, ალექსანდრე, ხონის თეატრის რეჟისორი იყო, ღები - მსახიობები ჰყავდა. იპოლიტეს და მის დედამამშვილებს ისეთი მოფერება შეეძლოთ, ისე მიუალერსებდნენ მოხუც დედას, მსგავსი არსად არაფერი მინახავს. ერთხელ თურმე ხბო დაკლეს. ალექსანდრეს უყურებია და ისე განუცდია, კინაღამ გული გასკლომია. სხვათა შორის, მალე გარდაიცვალა და ამბობდნენ, - ხბოს დარდს გადაჰყვაო.

ასეთი ბუნება ჰქონდა იპოლიტესაც. სულ სხვებზე ზრუნავდა, ზოგჯერ ისეთს დაეხმარებოდა, საერთოდ რომ არ იცნობდა. გასაკეთებელი საქმეების სია „შპარგალკასავით“ ელო ჯიბეში. ერთხელ, მოვიდა შინ და ბოშა ბავშვი მოიყვანა. ქუჩაში უნახავს ჭკუჭყიანი და მოუვლელი. დავანეთ, დავასუფთავეთ, ჩააცვა ახალი ტანსაცმელი და ამ დროს კარზე ყვანით მოგვადგნენ ბოშები. უფიქრით, - ბავშვი მოგვპარესო. რომ ნახეს ჩატული, გასუფთავებული, გაიხარეს. ამ ამბის შემდეგ გვაკითხავდნენ და თურამე გვქონდა გადასატანი ან გასაკეთებელი, გვიკეთებდნენ. ჩვენც ვენმარებოდით, რაც შეგვეძლო...

იპოლიტეს ისეთი თვისებები ჰქონდა, არ შეიძლებოდა არ შეგვეკარებოდა. აკი ბებია-საც უსახლვროდ უყვარდა. ახალგაზრდობაში ბებიანები ისეთი ლამაზი ყოფილა, მის დანახვაზე ყმაწვილებს ელეთ-მელეთი მოსდიოდათ თურმე. ბაბუას რომ გაჰყვა, ერთ თავყვანისმცემელს უთქვამს: ლუბას სიყვარულის ახსნას ვერ ვუბედავდი, რომ მცოდნოდა, ამისთანას გაჰყვებოდა, გავუმხვლდი გულისნადებსო. ბებიასა და ბაბუას სიყვარული მართლაც სანიშნოა ჩემთვის.

ქუჩაში რომ მივდიოდით, ყველას ესალმებოდა. ვკითხავდი: იცნობ-მეთქი, არა, მაგრამ ისინი ხომ მიცნობენო.

ჩემი მესაიდუმლე იყო, ყველაფერს ვუყვებოდი, ყველაფრის გაგება შეეძლო.

ავადმყოფობა ძალიან გაუჭირდა. შეტევისას არაფერი რომ არ მოსვლოდა, ჩვენთან სულ მორიგეობდა სასწრაფო. ისხდნენ და ნარდს ეთამაშებოდნენ აზარტული თამაშების უსახლვროდ მოყვარულ იპოლიტეს. ყველა თვალბედაში უყურებდა, ვეფრებოდა. ფულს ვინ მოჰკიდებდა ხელს! ბოლო სასწრაფო რომ მოვიდა, მაინც შევთავაზე საზღაური. ექთანმა აიღო. თვალი მოჰკრა ბაბუამ და ამოიხსრა: - ეტყობა, კვკვებო.

პანაშვიდზე ვინ აღარ მოვიდა. შემოვიდოდნენ, ჯერ გაეცინებოდათ, მერე ცრემლი მოადგებოდათ, შეხედავდნენ, ისევ გაეცინებოდათ... ასე ღიმილიანი ცრემლით გააცილეს...

ლელა ჯიყაშვილი

ვაჟი ქალს აქ პირველად ეამბორა და აღუთქვა, რომ ამ ადგილას მას სახლს აუგებდა...

ამჟვეწად არსებობენ გამორჩეული და საინტერესო ბედის სახლები. ერთ-ერთი მათგანია ვერიკო ანჯაფარიძის და მიხეილ ჭიაურელის სახლი ფიქრის გორაზე... ამ სახლში დღეს ერთი მსახიობის თეატრია და კულტურული ცხოვრება გრძელდება... აქ ისევ ტრიალებს დიდი არტისტის - ვერიკოს სული, მისი მეუღლის - რეჟისორ მიხეილ ჭიაურელის ხალასი იუმორი და ხელოვნება, მათი სიძის - კოტე მანარაძის ფიქრი და ესთეტიკა... დღეს სოფიკო ჭიაურელი ამ სახლის დიასახლისი, ოჯახის წევრების და მეგობრების იმედი. დაღლილობისას არაერთხელ წამოსცდენია თურმე - ნეტავ, მარტო ქალი ვიყო და ამდენი საზრუნავი არ მქონდესო. მაშინ კოტე მანარაძე ცოცხალი იყო. ახლა, როცა ისიც ზეცის ბინადარია, ქალბატონი სოფიკო ჩუმად იდგება და აღარაფერს შესწევს. ამ ისტორიულ სახლს რა არ ახსოვს. მაგრამ დღეს, მეონი, აღარაფერს ახსოვს, რომ ეს სახლი შეიძლება არ ყოფილიყო, რომ არა შეყვარებული მიხეილ ჭიაურელი. თბილისის ცენტრში, ვერის უბნის ულამაზეს ბორცვზე, ფიქრის გორაზე, შეყვარებული წყვილი განმარტოვდა. ვაჟი ქალს აქ პირველად ეამბორა და აღუთქვა, რომ ამ ადგილას მას სახლს აუგებდა. ეს იყო XX სუკუნის 20-იან წლებში, შეყვარებულები კი იყვნენ, ქართული სცენის ამომავალი ვარსკვლავი ვერიკო ანჯაფარიძე და თეატრის, კინოს ახალგაზრდა მსახიობი, მოქანდაკე, შემდგომში გამოჩენილი კინორეჟისორი, მიხეილ ჭიაურელი.

მიხეილ ჭიაურელმა დანაპირები აასრულა და საკუთარი ხელით ააგო სახლი, რომელიც ინტელიგენციის, კულტურის მოღვაწეების, სტუმრების მიღების ცენტრად გადაიქცა. ამ კედლებში კითხულობდნენ ლექსებს დიდი გალაკტიონი, ტიცინი ტაბიძე, ბორის პასტერნაკი, პაოლო იაშვილი, სიმონ ჩიქოვანი, ნაზიმ ჰიქმეთი, გიორგი ლენინი, იოსებ გრიშაშვილი. აქ ყოფილან სტუმრად ამერიკელი ლიტერატურის კლასიკოსი ჯონ სტეინბეკი, ელიოტ რუზველტი მეუღლით, მუსიკოსები სვიატოსლავ რიხტერი, პენინს ნეიპაუზი, მსტისლავ როსტროპოვიჩი, ელენე ობრაზცოვა, ზურაბ სოტკილავა, დიდი ბალერინა მია პლისესკაია, პოეტი ვეგეტი ვებუშენკო, რეჟისორი ვია დანელია, კინომსახიობები - ვიაჩესლავ ტიხონოვი, ნონა მორდიუკოვა, უმათერესად კი - თეატრის ცნობილი მოღვაწენი: ვლადიმერ ნემიროვიჩ-დანჩენკო, ვასილ კაჩლოვი, არკადი რაიკინი, ასპასია პაპატანასიუ, ვანესა რედგრევი, ალისა ფრენდლინი, მიხეილ ულიანოვი, სერგეი იურსკი და მრავალი საინტერესო ადამიანი.

ქალბატონ სოფიკოს ვთხოვეთ, გაეხსენებინა ძველი ამბები.

სახლი, რომელიც სვსეს ფიქრით...

ღარიბი ბიჭის ამბავი

მამა ღარიბი ოჯახიდან იყო. არ ჰქონდა საშუალება გიმნაზიაში მიეღო განათლება. თვითონვე ამბობდა, ქუჩაში დაყრილი ჟურნალ-გაზეთებიდან გავეცანი მსოფლიოში ცნობილ კომპოზიტორებსა და მომღერლებსო. კიდევ კარგი, ღმერთმა დაანათლა დიდი ნიჭი და ყველაფერის ათვისება შეძლო. თვითონ ისწავლა სატყე, ძერწვა, სიმღერა. კარგი ხმა ჰქონდა, ლირიკული ტენორი. მოგვიანებით ვანო სარაჯიშვილს დაუმეგობრდა. ერთ-ერთ კონცერტზე ვანოს დაუგვიანია. მამა გამოსულა მის ნაცვლად, თან ისე უმღერია, რომ მსმენელებს ვანო სარაჯიშვილი ჰგონებოდა.

1917 წელს ექვთიმე თაყაიშვილთან ერთად მიხეილ ჭიაურელი, დიმიტრი შევარდნაძე, ლადო გუდიაშვილი თურქეთის ტერიტორიაზე საქართველოს ისტორიული ძეგლების შესასწავლად წავიდნენ, ყველა ფრესკა საკუთარი ხელით გადაიღო, ეს ნიმუშები მუზეუმებშია დაცული.

ძერწვაში ხომ იმდენად ნიჭიერი იყო, რომ იაკობ ნიკოლაძემ შეამჩნია და ვაიმარში გაგზავნა სასწავლებლად. მისი გამოქანდაკებული ლენინის ძეგლი დიდხანს იდგა “არამიანცი” საავადმყოფოს ეზოში. სხვათა შორის, მანტერესებს, გადარჩა თუ არა ის ძეგლი.

მამა არაჩვეულებრივად უკრავდა ვიოლინოზე, ფორტეპიანოზე, გიტარაზე... მრავალმხრივი ნიჭის მიუხედავად, გული მსახიობობისაკენ მიუწევდა. ნათამაშებიც ჰქონდა 70-მდე როლი. რუსთაველის თეატრშიც კი უთამაშია. თეატრი უსაზღვროდ უყვარდა. ბევრმა არც იცის, რომ პირველი მუშათა თეატრი მამამ დააარსა, ხოლო მუსკომპოზიტორ თეატრს 25 წელი ედგა სათავეში.

სამაგიეროდ, მას, როგორც კინორეჟისორს (და მის ფილმებს) ყველა იცნობს. მასთან ფილმში გადაღება ერთი სიამოვნება იყო. სულ სიცილითა და სიღალბით იღებდა ფილმებს...

“ოთარანთ ქვრივს” წინანდალში იღებდა. დედას ტრაგიკული ეპიზოდი - გიორგის დასაფლავების სცენა უნდა ეთამაშა. იდგა ჩაფიქ-

რებული. ამ დროს მზე ღრუბლებს მოეფარა, გადაღება შეწყდა. მამამაც ანეკდოტების მოყოლა დაიწყო. დედა აღშფოთდა: - ახლა მაინც მაცალე, აქ მაინც გაჩუმიდი...

მიხეილ ჭიაურელი სტალინის საყვარელი რეჟისორიაო და... ჯერ გადაასახლეს... მერე გადაღება აუკრძალეს. მულტიპლიკაციაში სცადა ბედი. იქაც თქვა სათქმელი... გადაიღო ფილმი “როგორ მარხავდნენ თავგებები კატას”...

სტალინის რჩეული
იმას კი ამბობდნენ, მიხეილ ჭიაურელი სტალინის საყვარელი რეჟისორი იყო, მაგრამ სტალინის საყვარელი პიროვნებაც იყო. ხშირად იწვევდა ბელადი სტუმრად. თამადად ნიშნავდა. მოსწონდა მისი მჭვერმეტყველება, სიმღერა. მამა ამბობდა, - მეონი, სტალინს ქართულად ლაპარაკი ენატრებოდა და მე ამიტომ მეძახდა. ხშირად ქართულად გამომელაპარაკებოდაო.

ერთხელ დედამ ჰკითხა: - სტალინს რა ფერის თვალები აქვსო. მამა გაჩუმიდა. დედამ კითხვა გაუმეორა. იცი, რა? იმ დასკვნამდე მივიდი, სტალინს თვალის ფერი ეცვლებო, - თქვა მამამ. როცა გუნებაზეა, თაფლისფერი თვალი აქვს, თუ დაძაბულია, მომწვანო-რუხი ფერისა უხდებაო.

დედა მამაჩემის საწინააღმდეგო აზრისა იყო სტალინზე. ის ხომ პარტიამიც ვერ შეიყვანეს ვერაფრით. სტალინის გამო ხშირად კამათობდნენ. მისი სიყვარულისთვის დასაჯეს მამა და 1954 წელს სვერდლოვსკში გადაასახლეს.

ახლა რომ ვფიქრობ, ჩემი მშობლები გადასახლებას იმიტომ გადაურჩნენ, რომ მამა პირადად იცნობდა სტალინს. ლავრენტი ბერიას არ უყვარდა დედა (ამისი მიზეზიც ჰქონდა). ის არ დანდობდა ჩვენს ოჯახს, მაგრამ... სტალინს რომ მოეკითხა, - მიშა ჭიაურელი სად არისო?

ჩვენ ირგვლივ ყველა დაიჭირეს. უნდა გენახათ, როგორ ეშინოდათ ჩვენებს... მაშინ მამა “დიად განთიადს” იღებდა, დედა ჩემზე იყო ორსულად. ღამის სამ საათზე ბრახუნით ამტყვარა. კარი გაუღიათ. ზღურბლზე ცოცხალი ლენინი და სტალინი მდგარან. სინამდვილეში მა-

მასთან გრიძის საჩვენებლად მოვიდნენ - მიხეილ გელოვანი სტალინის თამაშობდა, მიუფეკე - ლენინს.

„ბერლინის დაცემის“ სცენარი პეტრე პავლენკოსთან ერთად დაწერა. წარადგინეს მოსკოვში, აქ საკავშირო კინემატოგრაფიის მინისტრს, ბოლშაკოვს გადასცეს. მამა თბილისში დაბრუნდა. ჩამოსული არ იყო, უკან გამოიძახეს - შენი სცენარი სტალინს არ მოეწონაო. გაფრინდა მოსკოვში. ისე ცივად დახვდნენ, მიხვდა, აღსასრული შორს აღარ იყო. დაურეკა ვერიკოს, დაემშვიდობა... სტალინის კაბინეტში შეიყვანეს. ბელადი ორ წუთში გამოსულა. საშინლად განრისხებული იყო. პირდაპირ მიუხლავა, - როგორ გაბედე, ჩემს შვილებს როგორ შეეხე სცენარშიო. მამას ძლივს უთქვამს: - რას ბრძანებთ, თქვენ ალბათ ცუდად წაიკითხეთო (ან ამისი თქმა როგორი საქმე იყო!). მე საგანგებოდ შევეხე თქვენს შვილებს, იმას, რომ მათ ომში მიიღეს მონაწილეობა მაშინ, როცა ინგლისის, ამერიკის სახელმწიფოს ხელმძღვანელთა შვილები გოლფს თამაშობდნენო. სტალინმა მოუსმინა, მოლბა თურმე. უთქვამს, მოდი, ვისადილოთო. სადილზე ისე დაძაბული ვიყავი, - ჰყვებოდა მამა, - ორმა ჭიქამ დამათროო.

ბავშვები
ჩვენს სახლში ბევრნი ვიკრიბებოდით - ჩემი უფროსი ძმა ოთარი, უმცროსი ძმა რამაზი, მე, ჩემი დეიდაშვილი ვია დანელია... გყავდა სომეხი მძღოლი “პრაფესორა”, რომელსაც რუსი ცოლი შეართვევინა მამამ. ისინიც აქ ცხოვრობდნენ შვილებთან ერთად. ჩვენი ბიძაშვილი, ჯიუშკა ანჯაფარიძეც აქ იზრდებოდა, რადგან ობოლი იყო.

მამამ ეს ორსართულიანი სახლი სახელოვნოდ ააშენა. პირველ სართულზე, ერთ დიდ ოთახში, რომელსაც მინის ჭერი ჰქონდა, ძერწავდა და ხატავდა მამა. მეორე სართულზე გვექონდა დიდი ვერანდა. სტუმრები რომ მოდიოდნენ, დასაძინებლად გვისტუმრებდნენ. ჩვენ ავიღოდით ვერანდაზე, დავწვებოდით შუშებზე და ვიყურებოდით ოთახში.

ომის დროს თბილისში ევაკუირებული იყო მოსკოვის სამხატვრო თეატრი. ჩვენთან დადიოდნენ კაჩალოვი, ნემიროვიჩ-დანჩენკო. კითხულობდნენ ლექსებს, მონოლოგებს, დიალოგებს. ერთ-ერთი მხატვრული კითხვისას კაჩალოვმა აინება ზე-

ვით და სიტყვა გაუწყდა, ჭერზე გამხლართული ბავშვები რომ დაინახა. გაგიჟდა კაცი: ეს რა არის, რა ხდებაო...

თბილისი დაპირძვი
მე 21 მაისს გაჩნდი, ელენეობას. ამიტომაც დედას უნდოდა, ჩემთვის ელენე დაერქვია. მამა ჩამოვიდა და თქვა, - რა ელენე, რის ელენე, დედაჩემის სახელი - სოფიო უნდა დავარქვათო. იყო ერთი ბჭობა და ბაასი. ამასობაში, 1 თვის გავხდი და სახელი ისევ არ მერქვა. ბოლოს მამამ დაწერა ქალღმერთი “ელენე” და “სოფიო”, ჩაყარეს ქუდში და ჩამაყოფინეს ხელი. ამომყვა “სოფიო”.

ბებია სოფიო სულ თავსაფრით დადიოდა. მოდიმარი თვალები ჰქონდა. 6-7 წლის ვიყავი. აიღებდა პატარა გარმონს, დაუკრავდა და მეუბნებოდა: - იცეკვე, აბა, იცეკვე, გენაცვალეო. მეც, სხვა რა მიხდოდა, ვცეკვავდი. აი, ეს მახსოვს ჩემი სოფიო ბებოისა, სხვა არაფერი.

ბუტა
დედაჩემის დედას ბუტას ვეძახდით. ის იყო ძალიან თბილი, ინტელიგენტი ქალი. უბედურება შემთხვა - ბარდაყის ძვალი მოიტეხა და ლოვინად იყო ჩავარდნილი, ჩვენს სახლში იწვა. ტელეფონი გვერდით ედგა. პირველი ის იგებდა ყველაფერს. დედა ისე უვლიდა, სულ ვარდის სურნელი ასდიოდა. ბუტა გულუბრყვლო, მიაძიტი ქალი იყო. ცოტა ცუდად ხედავდა.

დედა ზრდიდა უფროსი ძმის შვილსაც, ჯიუშკას. რაკი ობოლი იყო, ბუტა ბებოის ყველაზე მეტად ის უყვარდა. როცა ვინმე მოვიდოდა მის სანახავად, ან ძია ლევანი ან დედა მერი, ფულს უღებდნენ ბაბოის ქვეშ. როგორც კი ჩემი ძმე მის მიხვედებოდა, ბებოის ფული აქვსო, დაიწყებდნენ მაიმუნობას, დარეკავდნენ შეცვლილი ხმით, ვითომ მილიციიდან. ბებია აიღებდა ყურმილს:

- მილიციიდან ვერეკავთ. ჯიუშკა იქ გადავიდა ქუჩაზე, სადაც არ უნდა გადასულიყო. თუ არ გადაინდობდით ჯარიმას, ჩავსვამთ ციხეში.

- თქვენი ჭირიმი, ოღონდ ვინმე გამოგვიგზავნეთ, ფულს გამოვატან! “გამოუგზავნიდნენ” “პრაფესორას”. ისიც აიღებდა ფულს და ჩემს ძმებს წაუღებდა.

ერთხელ, დილით, ბებოამ თავის ოთახში ნახა “პრაფესორა”, ვერ იცნო, რომელი ხარო, ჰკითხა. - გიორგი სააკაძის ძმისშვილი ვარო, - იხუმ-

რა “პრაფესორამ”. ვაიმი, აქ საიდან გაჩნდიო! - შეიცხადა ბებოამ.

ოჯახური სადილები

მამას და დედას ძალიან უყვარდათ ერთმანეთი. მათი წერილები მაქვს შენახული, გაცოდებოთ, რომ ნახოთ. მამას უყვარდა ოჯახური სადილები. ჩვენ ტრადიციულად ერთად ვსადილობდით. სუფრაზე ერთი ბოთლი წითელი ღვინო იდგა ხოლმე. სადილის დასასრულს ჩემი ორივე ძმა გვარიანად იყო ნასვამი. დედამა გაოცებული უყურებდა ერთმანეთს... თითო ჭიქამ დაათროო?

საქმე კი იცით, რა იყო? მამა ხომ კახეთიდან რამდენჯერმე აირჩიეს დეპუტატად. მოდიოდნენ კახელები, მოჰქონდათ მოსაკითხი: გოჭი, ღვინო. დედა კართან ხვდებოდა და უკან ატანდა ყველაფერს, რადგან ჩემს ორივე ძმას ღვინისკენ მიუწვევდა სული... თურმე ოთარი და რამაზი დაეწეოდნენ გლეხებს, ეცნობოდნენ - ჩვენ ჭიაურელის შვილები ვართ, მოსაკითხი ჩვენ მოგვეცითო...

ოსტატი

მამა ნამდვილი თბილისელი იყო. მამამისი, ედიშერ ჭიაურელი, მწვანოლს ყიდა, ამიტომ ფილმში “რაც გინახავს, ვეღარ ნახავ” აღწერილი ამბები მამამ ცხოვრებაშიც ნახა...

“ქეთო და კოტეს” რომ იღებდა ვახტანგ ტაბლიაშვილი, მამა სამხატვრო ხელმძღვანელი იყო. ამიტომ მისი ნანახი თბილისიც ჩანს მასობრივ სცენებში.

რობერტ სტურუა “ხანუმას” რომ დგამდა, მოვიდნენ ის, რამაზ ჩხიკვაძე, ვია ყანჩელი მამასთან. კარგად მახსოვს, სპექტაკლში რა სიმღერებიც არის გამოყენებული, ყველა მამამ უმღერა ვია ყანჩელს.

სხვათა შორის, ხელმძღვანელობდათ მიხეილ ჭიაურელი. მუშაობდა ხეზე, სანტექნიკოსიც იყო, მღერავდა. თავისი დაზვაც კი ჰქონდა და ხელოსნის ინსტრუმენტები. დედა ეუბნებოდა, “დიდი ბარახოლში” ხარო. ღარიბ ოჯახში რომ იზრდებოდა, იმაზეც ეტყობოდა - ლურსმანი რომ ენახა, შინ მოიტანდა.

P.S. დვას ფიქრის გორაზე ჭიაურელების სახლი. დვას და ცოცხლობს. აქვს წარსული, აწმყო, აუცილებლად ექნება მომავალიც. მიხეილ ჭიაურელისა და მისი დიდი ოჯახის სიმბოლოდ ქცეული შენობა კიდევ არაერთ კარგ მოსაგონარს აჩუქებს თბილისს.

ლელა ჯიჯაშვილი

ბოლქარი ჩოხელი

აი, ახლა ამ მოთხრობის წერასაც ძია საშა მახვინებებს, იგი სულეთის ქვეყნიდან გამოძეურებს და თითქოს მაქვზებს:

- დაწერე! დაწერე!

მანამდე კი, სანამ ძია საშა გახდებოდა ჩემთვის, ბატონი საშა იყო, ყველასათვის მკაცრი და წესრიგის მოყვარე ბატონი საშა, რუსთაველის პროსპექტზე მდებარე, შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო თეატრალური ინსტიტუტის სასწავლო ნაწილის გამე, რომელმაც სულ ზეპირად იცოდა, რომელ ვაჟუნში რამდენი სტუდენტი ვიყავით და ვინ როდის, რამდენი წუთით დავაგვიანეთ ამა თუ იმ ლექციასზე. დაირეკებოდა თუ არა ლექციის დაწყების წინ, ბატონი საშა შემოვივლიდა ინსტიტუტს, ყველა აუდიტორიის კარს შეაღებდა, კარში გაჩერდებოდა და დაითვლიდა: ერთი, ორი, სამი... სად არის მეზვიდე? სად არის მერვე? და ა.შ., იმის მიხედვით, რამდენი სტუდენტი ვაკლდით ლექციას. მე რაკი მთიდან ვიყავი ჩამოსული, მეცხვარეს მესხდა. ხშირად მაგვიანდებოდა, განსაკუთრებით პირველ ლექციასზე და ბევრჯერ მიმისწრია იმ დროს, როცა ჩემი მისამართით ხმა-მალა ყვიროდა ბატონი საშა:

- სად არის მერვე? მე თქვენ გეკითხებით, სად არის მეცხვარე?

- მოვა პატივცემულო, ხომ იცით, შორს ცხოვრობს, - იმხანად ნათესავთან ვცხოვრობდი ლოტიუნის გორასზე.

- აგე, აგე მოვიდა, - ეუბნებოდნენ ჩემი თანაკურსელები და მეც დანაშაულში დაჭერილი, თავანაღუნული ვჩერდებოდი კართან.

- რატომ აგვიანებ, ჰა! - მერამდენელ მივივროდა ბატონი საშა.

- ავტობუსს დაავიანდა, ბატონო საშა და მეც ვეღარ მოვედი დროზე.

- ავტობუსი არ ვიცი მე, ავტობუსი არ სწავლობს ამ ინსტიტუტში და რა ჩემი საქმეა, სად დაავიანდა, შენ რატომ აგვიანებ, შენ, შე მეცხვარე შენა, რას მოეთეროდი მთიდან, თუ ინსტიტუტში დროზე მოსვლა არ შეგიძლია, ყოფილიყავი ცხვარში.

- მაპატიეთ, პატივცემულო, მეტს აღარ დავაგვიანებ.

- დაავიანებ და დაემშვიდობე, მოგიხსნი სტიპენდიას! - მეშუქებოდა ბატონი საშა. მაშინ სტუდენტისათვის სტიპენდია, განსაკუთრებით რაიონებიდან ჩამოსულთათვის, ყოფნა-არყოფნის ტოლფასი იყო და ყველა ვცდილობდით, როგორმე არ დავეგვიანა, რომ ბატონ საშას თავისი მუქარა მართლა არ შეესრულებინა. მასხოვს, ერთხელ ერთ ქუთაისელს როგორ დაემუქრა:

- ქუთაისი, მოგიხსნი სტიპენდიას!

- არ მაქვს, პატივცემულო! - ნიშნისმოგებით და ღიმილით შეეპასუხა ქუთაისელი.

- დაგინიშნავ და მოგიხსნი! - თავისი პრინციპიდან არ გადაუხვია ბატონმა საშამ და რაც შეპირდა, მართლა შეასრულა.

ქუთაისელმა ბატონი საშასათვის სამაგიეროს გადახდა მონდობა და თავისი თანაკურსელი აყოლია. ბუტაფორიული საამქროდან თავისი სპექტაკლისათვის გამზადებული კუბო, სასახლეს რომ ემსახურა (ზოგისთვის მართლა რომ სასახლეა და ზოგისთვის მართლა კუბო) თავიანთ აუდიტორიაში შეიტანეს, შიგ ქუთაისელი სტუდენტი ჩაწვა, გულზე ხელები დაიკრიფა და ასე დაელოდნენ ლექციის დაწყებას. დაირეკა ხარი, იმათ აუდიტორიის კარი ჩვეულებრივად შედო ბატონმა საშამ, დაითვალა სტუდენტები და იკითხა:

- სადაა, ქუთაისი?
- მოკვდა, პატივცემულო! - ტირილი მორთეს ქუთაისის თანაკურსელებმა.

ბატონი საშა შეცბა:

- როდის? როგორ? რა დამართა?!

- კითხულობდა შემოფოთებული.

- ლალიძის წყლის დასაღვლად იყო შესვენებაზე გადასული, რუსთაველის პროსპექტი გადმობინდა და მანქანამ დაარტყა. იქვე დაღია სული და ეს-ესა ჩავასვენეთ - ფარდის უკან სასახლეში ჩასვენებული ქუთაისი აჩვენეს სტუდენტებმა და ერთხანს ტირილი შეწყვიტეს; ყველას აინტერესებდა შემდეგი სცენა. ბატონი საშა თავზე დაადგა ქუთაისის და ეჭვით მიმოიხედა. მერე დაბალ ხმამაც წამოიწყო:

- ქუთაისი!
ქუთაისი წევს, არ ინძრევია, არც სუნთქავს, გულზე ხელები აქვს დაკრეფილი.

- ქუთაისი, ადექი ზეზე! - ცოტა ხმას აუწია ბატონმა საშამ. ქუთაისმა უფრო შეიკრა სუნთქვა.

- ქუთაისი ადექი ზეზე! - ქუთაისი არ ინძრევია.

- ქუთაისი, ადექი თორემ ისევ დაგინიშნავ და ისევ მოგიხსნი სტიპენდიას.

ქუთაისი არ ჩუნუნებს.

ბატონმა საშამ ჩაიბუნხლა, სასახლეში მწოლიარეს გულზე ყური დაადო, ჯერ თავზე წამოძვარა სტუდენტებს ახვდა, მერე ქუთაისს ყურში უჩურჩულა:

- ადექი, შე ღვთის უბედურო, თორემ ემანდ მართლა არ გაიგულო და მერე მე კი არა, ღმერთიც ვეღარ დაგინიშნავს სტიპენდიას.

„მკვლარი“ სასწრაფოდ წამოხტა ფეხზე.

ბატონი საშა მშვიდად გავიდა აუდიტორიიდან. იგი ჩიბა ტანის კაცი იყო, ასაკი არ ეტყობოდა, მე მგონი, თეატრალური ინსტიტუტის დაარსების დღიდან აქ იყო და მთელი ამ ხნის მანძილზე რუსთაველის პროსპექტზე მოსეირნე ხალხი ხშირად გაკვირვებულნი უყურებდნენ, სასტუმრო „თბილისის“ ქვეშ მდებარე სახინკლედან როგორ ფაცხაფუცხით მიჰყავდა ქუთაისელებს: ხან ბატონი დოდო აბაშიძე, ხან ზურა ქაფიანიძე და რა ვიცი, სავსე იყო გოლიათებით ინსტიტუტი. ვინც არ იცოდა, ვინ იყო ბატონი საშა, გაკვირვებული იყო ამ სანახაობით, ვერაფერი გაეგოთ, რატომ ეშინოდათ

ამ გოლიათებს ასეთი ჩიბა ტანის კაცისა, მაგრამ ათეული წლების მანძილზე მორიდებოდა ასეთი სცენები და ბევრმა უკვე იცოდა, რაც ხდებოდა.

ერთხელ, ის-ის იყო გავცდი ოპერის შენობას, რომ ჩემი თანაკურსელი, კარგად მოსული, თეძოებიანი გოგო წამოძეწია, შემინებულმა ხელკავი გამოძლო და წამჩურჩულა: ჩქარა, ხარი უკვე დაირეკა, საშა მოგვდექს უკან.

ფუნს აუჩქარეთ.

უკნიდან გვესმის ბატონი საშას კომენტარები:

- მეცხვარე, ისევ დაავიანებ, არა?

- არ მიიხელო, ვითომ ვერ ვხედავთ, - წამჩურჩულა გოგომ.

- ვითომ არ ესმით. ეს კიდე, ნახე, ნახე, როგორ მიაქანავებს! - გვეწევა ბატონი საშა. ჩემი თანაკურსელი აღშფოთებული სახით მიუბრუნდა და წინ გაუჩერდა.

- ჩანთას, გოგო, ჩანთას, - დაუყვავა ბატონმა საშამ და მერე სამივემ ერთად ავუჩქარეთ ნაბიჯს.

იმ დღეს გადავჩრჩინე, რომ სტიპენდია არ მომიხსნა, მაგრამ ერთი კვირის მერე, ისევ ოპერის თეატრთან მომესმა ჩვენი ინსტიტუტიდან ხარის ხმა.

- მეცხვარე ისევ არ იშლი დაგვიანებას, არა?! - უკნიდან ბატონი საშას ხმა გავიგონე.

მივიხედე. მართლა ისაა. რა ვიცი, ამ ბოლო დროს თვითონ რატომ აგვიანებს. ეტყობა ავადაა და მაინც დადის სამსახურში, თავს არ უტყდება. ელდანაცემი გავიქეცი ინსტიტუტისაკენ. ძირს არ ვიხედები, შემინია, არ დამეწიოს და აუდიტორიაში მინდა დავხედე შემოწმების დროს. ის-ის იყო, მივადგიე ინსტიტუტის შესასვლელს, რომ უცებ ასფალტი ჩაინგრა და მიწაში ჩავვარდი. ეტყობა, ამ ადგილას გამდინარე წყლებია და რუსთაველის თეატრის შენობაც, რომელიც ჩვენს ინსტიტუტს ეკვრის, იმან დააზიანა. ცოტა ხნით გონება დაეკარგე, მერე ბატონი საშას ხმა შემომესმა:

- მეცხვარე!

ავიხედე: ქვევრის პირივით პირმორღვეულ ასფალტს ზემოთ ბატონი საშა ჩამომჩერებია:

- რა გინდა მანდ?! მიწის ზემოთ არ გეყო გაცდენები და ახლა მიწაშიც შემალეხი, არა?! ამოდი ზემოთ! ამოდი ჩქარა!

მე წამოვიწვი, მაგრამ ღონე არ მყოფნის, ისე ვარ გაოგნებული.

- არ ამოდიხარ, ხომ? დაამცა, მოგიხსნი სტიპენდიას და იჯექი მანდ მეორედ მოსვლამდე, აღდგომას დაელოდე. მე შენ გიჩვენებ, როგორ უნდა სტიპენდიის მოხსნა! - ორმოში მესმოდა ბატონი საშას მუქარა, რომელიც უკვე ინსტიტუტში შევიდა.

ვიჯექი ბნელ ორმოში და ვფიქრობდი, ეს რა იყო?!

რა დამემართა?!

ან ეს ორმო საიდან გაჩნდა, მაინც დამაინც ახლა... ბედი არა მაქვს და ეგ არის... ახლა კი მართლა მომიხსნის სტიპენდიას და რა შემეგლება. სახლიდან ვინ რას გამომიგზავნის, თვითონაც უჭირთ. რას ავიტეხე ეს კინო და თეატრალური ინსტიტუტი, ყოფილიყავი მართლა მეცხვარე. ყველაფერი იმის ბრალია, ვინც პირველად კინო მოიტანა გულდაწყარში. მაშინ მესამე კლასში ვიყავი, მთელ ხეობაში გავარდა ხმა, კინო მოიტანეს, ამ საღამოს უჩვენებნო, აუარება ხალხი შეგროვდა სკოლის შენობასთან, რომლის ერთ კედელზეც თეთრ ზეწერებს კი-

დებდნენ ეკრანის სანაცვლოდ. და-ღამებას ელოდებოდნენ, სიბნელეში უფრო კარგად გამოჩნდებოდა. ერთმა ჩვენებურმა კაცმა შეგვაშინა, კინოს კი ნახავთ, მაგრამ თავიდან ფრთხილად თუ არ იყავით, კინოს ისეთი მჭახე ხმა აქვს, შეიძლება ყურის ბარანები დაგიხეთქოთ და დაყრუვდეთ.

ჩვენი შევეშინდით.

- ნუ გეშინიათ, მე წინ დავდგები, ყურებში თითებს გავიკეთებ და თქვენც გაიკეთეთ, მერე მომენტს შევუჩრჩევ, როცა დაბალ ხმამ ილაპარაკებენ, ნელ-ნელა გამოვწევ თითებს და თქვენც ასე ქენით, ნელ-ნელა შეეჩვიეთ.

ყველამ თითები გავიკეთეთ ყურებში.

ჩამობნელდა.

დაიწყო კინო.

დაიწყო, მაგრამ რა დაიწყო, კინამ გადავირიე ამ არაჩველებრივი სანახაობით. ვხედავ, ჩვეულებრივად დადიან იმ უჩვეულო მეორე სამყაროში ადამიანები, ლაპარაკობენ... მივიხედ-მოვიხედე, ყველას გამოღებულ აქვს ყურებიდან თითები და გულიანად იცინიან. მეც მინდა მოვისმინო, რას ლაპარაკობენ კინოში, მაგრამ დაყრუებისა მეშინია. მერე ჩემთვის გადავწყვიტე, მობი, რაც იქნება, იქნება, ჯანდაბას, ერთი ყურით დავყრუვდები, ოღონდ მოვისმინო, რას ლაპარაკობენ, რაზე იცინის ეს ხალხი, მაგრამ კარგა ხანს იმაზე ვიჭოჭმანე, რომელი ყური გამეწიარა, მარჯვენა თუ მარცხენა. ბებიჩემის ნათქვამი გამახსენდა: კაცს რასაც მარცხენა ყურში ეშმაკი ჩასძახებს, მიდი, ასე-ასე გააკეთე, ასე-ასე ქენით, მარჯვენაში კეთილი ანგელოზი ელაპარაკება და ჭკვავზე არიგებს. რაკი ასეა, მარცხენა ყურიდან გამოვწვი თითი და ეკრანიდან მახალი გავიგონე: გოდერძი! გოდერძი, შვილო!

ვაი! მიცნო!

მე მეძახის! - გამიკვირდა მე, რა ვიცოდი, რომ ჯარისკაცის მამა თავის შვილს ეძახოდა. იმ დღიდან მოვიწამლე კინოთი და სხვა საქმეა, რა გადაამხდა და როგორ ჩავაბარე ინსტიტუტში, როგორ დავწერე კინოს გარჩევის ნაცვლად ლექსი, რაკი რუსული არ ვიცოდი და გამოცდაზე რუსული ფილმი გვაჩვენეს. ვერაფერი ვერ გავიგე და შემრცხვა, ცარიელ ფურცლებს ხომ არ ჩავაბარებდი, ლექსი დავწერე: ირემზე, რომელიც ბარად ჩამოვიდა და დაჭრეს, არწივზე და მგონი კიდე შვლის ნუკრიც შევურეე შიგ - ყველა ამათგანში ჩემს თავს ვგულისხმობდი.

სწორედ ამ ლექსმა გადაწყვიტა ჩემი ბედი.

გამიყვანეს მეორე გამოცდაზე. მოდიოდნენ ჩემს სანახავად: მთიდან ვიღაც პატარა ვაჟა-ფშაველა ჩამოსულა და კინოფილმების გარჩევას გამოცდაზე ლექსად სწერსო. ერთი დარბაისელი კაცი შემოვიდა, გამომოკითხა, ვინა ვარ და საიდანა ვარ. მოუწყვევი, რაზე ვერ მიყვარს კინო. მერე იმ კაცმა მხარზე ხელი დამადო და მთხრა: შვილო, მივიღებ, ოღონდ ჩემი თხოვნა იქნება, თბილისმა არ გაგაფუჭოს!

წავიდა ის კაცი. მერედა გავიგე, რომ ინსტიტუტის მაშინდელი რექტორი იყო. აი ახლა, ინსტიტუტის წინ ფეხქვეშ ასფალტი ჩამენგრა, ვზივარ იმ ორმოში და თან იმ კაცის ხმა მესმის, თან საშას მუქარა, რომ მომიხსნის სტიპენდიას.

რა ვქნა, ჰა?

ამოვფოფხდი მალა და დარდინი შევედი ინსტიტუტში. მერეც დარდინი დავდიოდი, ვი-

ცოდი, შემისრულებდა ბატონი საშა დანაპირებს.

დადგა სტიპენდიის გაცემის დღე, მე, რა თქმა უნდა, სალაროსთან არ მივსულვარ, მაგრამ ჩემმა თანაკურსელმა მითხრა, მოლარე გემანისო. გულში იმედი ჩამესახა. ორმოცი მანეთი მქონდა, რაკი ოთხები მეწერა საგამოცდო მატრიკულში. ხუთოსნებს ორმოცდაათ მანეთს აძლევდნენ. ახმეტელის სახელობის სტიპენდიანტებს - სამოცს, მარჯანიშვილისას - ოთხმოცს, ხოლო ლენინურ სტიპენდიანტებს - ას მანეთს.

- ჩოხელი, რატომ არ იღებს სტიპენდიას, ჰა? - გამოდიდა მოლარე.

- აღარა მაქვს, მომიხსნა ბატონმა საშამ.

- მოგიხსნა კი არა, მოგიმაცა, აჰა - მომაცოდა ფული მოლარე.

დავითვალე და ასი მანეთია. სამოცს უკან ვუბრუნებ, შეგეშალათ-მეთქი.

- არაფერიც არ შეგეშალა, ბატონმა საშამ ლენინური სტიპენდია დაგინიშნა - ისევ გამოდიდა მოლარე.

წამოვედი გახარებული. რესტორან „თბილისში“ მაშინ კაცი ათი მანეთი ჯდებოდა.

მერე გავიგე, როცა ბატონმა საშამ ჩემზე ითხოვა ლენინური სტიპენდია დაუნებოთო, პროფესორ-მასწავლებლებს გაკვირვებით უკითხავთ, კი მაგრამ რა დამსახურებისთვისო?!

- ამ ხნის კაცი ვარ და ჯერ არ მინახავს, რომ ამოდენა თბილისში, ამდენი ხალხი რომ მიდი-მოდი, ვინმეს ფეხქვეშ მიწა ჩანგრეოდეს და მიწაში ჩავარდნილიყოს. მაინცდა-მაინც მაგ საწყალ მთის ბიჭს ჩაენგრა ფეხქვეშ მიწა და ვინ იცის, რა შიში ჰქამა. ეს ჩემი პირადი თხოვნაა თქვენადმი, რომ დაუნებოთ ლენინური სტიპენდია, - ასე უთხოვია მათთვის ბატონ საშას, ახლა უკვე ჩემს ძია საშას. კომკავშირის „ცეკლეებისაგანაც“ ძია საშამ დამიხსნა. რაკი ლენინური სტიპენდიანტი ვიყავი, უნდადათ დავალეხები მოეცათ და ინსტიტუტში მომდგენენ წასაყვანად.

- ვერ გამოვუშვებ! - მკაცრად განუცხადა ძია საშამ.

- რატომ?! - გაუკვირდათ იმათ.

- რეპეტიციები აქვს, როლს თამაშობს.

- რა როლს? - დაინტერესდნენ.

- მეცხვარის როლს! - არ დაიბნა ძია საშა.

- რა პიესაა?

- აღდგომა! - ეს სიტყვა რატომდაც დამარცვლით უთხრა ძია საშამ.

...ნაწყენი სახეებით წავიდნენ.

ძია საშაც წავიდა ამ ქვეყნიდან - და ახლა, როცა ძალიან მომენატრება, სულეთის ქვეყნისაკენ მივაპყრობ ხოლმე ცულისყურს და მაშინ, თითქოს გულადმი, ისე ვხედავ ძია საშას: თან მიღიმის, თან თითს მიქნებს და რაღაცას მეძახის მკაცრი ტონით იქიდან. ალბათ მაიმედებს - ყოჩაღად იყავი, ჩემო მეცხვარე ბიჭო, არ ჩაუშუხლო წუთისოფელს!

- და მისი შემხედვარე, მეც იმწუთას ვმხნეველები, აღარ მეშინია, რომ კიდე ჩამენგრევა ფეხქვეშ მიწა; ვიცი, თუ ასე მოხდა, ჩემი ძია საშა იმდენს შესძლებს, იქიდანაც მოახერხებს და მისი სულის ნათელი დამემხარება აქ, თანაც მჯერა მთელი სულით და გულით, მთელი ჩემი არსებით მჯერა იქნება, იქნება, აუცილებლად კიდე იქნება აღდგომა.

ჩოხი, ჩუხი, ჩაჩი ჩეჩი, ჩეჩი, ჩეჩი

მართლმადიდებელი ქრისტიანული სამყარო წელს 1 მაისს აღნიშნავს აღდგომას უფლისას ჩვენისა ჩვენის ქრისტიანისა.
სააღდგომოდ, ღვთისმშობელ ნოქარში ჩვენი გაზაფხულის ბთაპაპობით ორი მწერლის შესანიშნავ ნარკვევს. ნაიკითხეთ და ავათი თავად დარწმუნდებით!

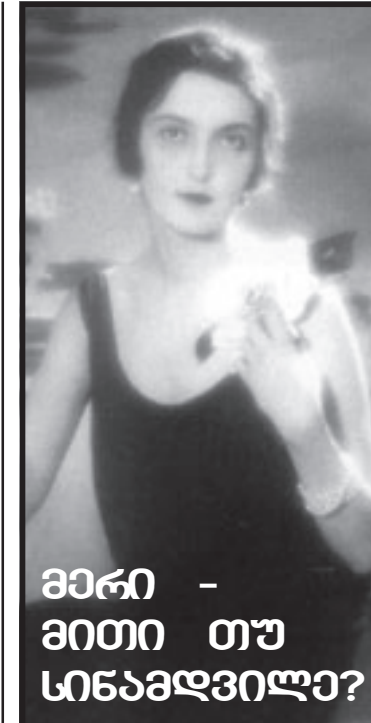
ქრისტე აღსდგა, დედა!

- ქრისტე აღსდგა, დედა!
- რას არ გავიღებდი, ამ სა-
აღდგომოდ მილოცვაზე ერთხე-
ლაც რომ გამაგონა მისი დას-
ტური -
“ჭეშმარიტად, შვილო!”
ვინც წლებად აღდგომას
დღის გარეშე და ჩემსავით და-
ობლებული ხვდება, დარწმუნე-
ბული ვარ ის მწუხარებას ჩემ-
სას გაიგებს და იქნებ ისიც მა-
პატიოს, საკუთარ უბედურებაზე
ხმამალა რომ მოვთქვამ!
* * *
დედა!..
სიკვილმა ჩამოიარა, ობოლი
დახვდა წინაო,
სიკვილო, მე წამიყვანე, სი-
ცოცხლე მომეწყინაო...
კეთილო მკითხველო!
კიდევ ერთხელ ვიხდით ბო-
დიშს, ამ სოლიდურ გაზეთში
ღობეს მომდგარი სოფელი ბი-
ჭვიით დედას რომ ვეძახი!
არადა, ჩვევა მქონდა ასეთი -
შინიდან გასულ დედას, ბავშვო-
ბიდანვე, ამ ერთადერთი სიტ-
ყვით ვუხმობდი!
დედას კი, სახლიდან გასვლის
ათი თვის თავზე, პირველი აღ-
დგომა თენდება, ასე გამწარე-
ბით რომ ვეძახი და ის და-
ლოცვილი აღარ მეხმინება!
როგორც ჩანს, ეს ოხერი სა-
მარის ქვა ადამიანის ხმას აღარ
ატარებს!
ვიცი, მონატრებულ დედასთან
შეხვედრას, აწი მხოლოდ სიკ-
ვილი თუ უშველის!
ამისთვისაც მზად ვარ, უფა-
ლო!
აღბათ, ამიტომაცაა, ამ ბო-
ლო დროს სიკვილიდან დამო-
კიდებულების ამსახველი სტრი-
ქონები რომ ამეკვიპა და წამ-
დაუწუმ ვიმეორებ:
“სიკვილო, მე წამიყვანე, სი-
ცოცხლე მომეწყინაო!”...
„მარ წამიყვანე,
ვინც მკვიპა!“
მთელი კვირა - განსაკუთ-
რებით კი ბოლო ორი დღე -
დედა სიკვილის ჩემს თვალწინ
ებრძოდა! - ასე საცოდავი და
ასე უმწეო, მე ჯერ თავი არ
მასსოვს.
ვხედავდი, სიკვილი დედას
როგორ მართმევდა და ვერაფერს
ვშველოდი!
ჩვენს უმწეობას რომ ხედავ-
და, ავადმყოფი აქეთ გვაშველებ-
და -

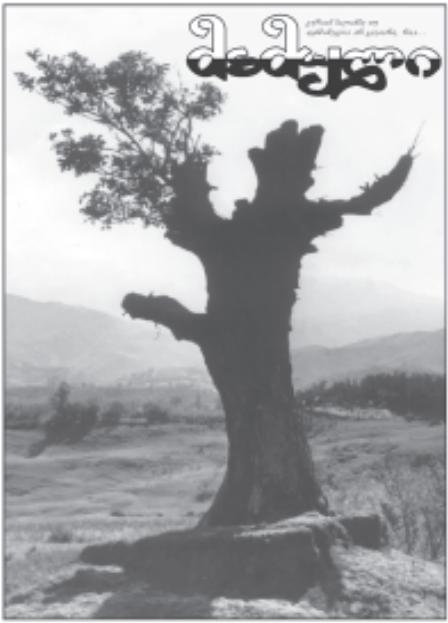
„დედა, ახლა თქვენ დიდები
ხართ და ჩემი სიკვილის აღარ
უნდა შეგეშინდეთო!“..
ამასაც ჩვენს გასამხნეველად
ამბობდა, თორემ, საწყალს სიკვი-
ლის თავდაც რომ შინებია - იმ
ღამითვე გაირკვა!
ნათლად გავიგონე, ძილში ვი-
დაცას (ალბათ მიქელ-გაბრიელს)
ტირილით რომ ეხვეწებოდა - „ვერ
წამოვალ, ფეხები მტკიავა“-ო!
დილით, როცა ხუმრობა ვცა-
დეთ და ეს ამბავი შევასხენეთ, გვი-
თხრა: - „არა, დედა, ჩემი ხნის
ქალისთვის რა დროს სიკვილის
შეშინა - თუ ვინმეს იქ წასვლაზე
გუძლიანდებოდა ეს მხოლოდ იმი-
ტომ, თქვენთან ყოფნა რომ მინ-
დაო!..
„შვილო უბრალო
გაძვეს ცხელი!“
იმ ლექსის ტექსტში, სადაც ეს
ფრაზა წერია, ასეთი სტრიქონე-
ბიც არის:
ისე არ გავა ღამე,
რომ არ დამხედოს დედამ,
შვილო, შუბლი გაქვს ცხელი,
რა გემართება, ნეტავ!..
არადა, მთელი ცხოვრებაც მარ-
თლაც ასეა - „დედას ვახსოვართ
შვილები, დედა არ გვახსოვს შვი-
ლებსა!..
თვით გარდაცვალების შემდე-
გაც კი, ჯერ ღამე არ გასულა -
დედას არ დავხედე!
სიხმარში მოდის, შუბლს მინა-
ხავს, თავს გაუფრთხილდო, მეტ-
ყვის და, როგორც სიცოცხლეში,
მამამ რომ არ უსაყვედუროს „ამ-
დენხანს სად იყავიო“ - მალე მი-
დის!
ერთხელ, მეც მოვიფიქრე და
ვკითხე - შენ თავად იქ როგორ
ხარ-მეთქი!
„ვერ ვარ კარგად, შვილო, ფე-
ხები მტკიავა“-ო!
ამის თქმა და სიხმარში ჩემი
ხმამალა აზლუქუნება, ერთი ყო-
ფილა!
თურმე, სულ ამას გავიძახდი
- ღმერთო, მიშველე, დედა საფ-
ლავეშიც ავად მყოლია-მეთქი!
რა დაგიშავე, ღმერთო!
ვიცი, ღმერთო, ცოდვილი რომ
ვარ და, ვინანიებ!
მშა და, ვითმენ!
მცივა და, ვითმენ!
მოთმინების ფილა ამეცსო და,
მაინც ვითმენ!
ერთადერთი, რაც დღეს ყველას
სამყოფად გვაქვს - ჰაერია!
ღმერთო, ამიტომ მწყდება შენ-

ზე გული - ისეთი რა დაგიშავე,
დედა ჰაერის უკმარისობით რომ
მომიკალი!..
**აპრილი
მოვიდა დედა!**
შენ ეს თვე იმიტომ გიყვარ-
და, შინ და გარეთ ყველაფერი
ერთბაშად რომ იღვიძებდა!
ქვაც რომ ქვაა, ამ დრომდე
თუ კვირტი არ გამოიტანა, გამ-
ხმარად ჩათვალეთო, - ბევრჯერ
ვითქვამს. ახლა შუა აპრილია
და ყველაფერმა კვირტი გამო-
ისხა!
წელს ისე მოხდა, რიყეზე ქვე-
ბიც ყვავიან!
ეს რა გვიქენი, დედა, ან რო-
გორ მოვივიდა - შენს გარდა
ყველამ რომ გაიღვიძა!..
“მოხვედი, შვილო!”
დედა საფლავეში რომ ჩავას-
ვენეთ, ირგვლივ ყველაფერი ჩა-
მოღამდა და ვიფიქრე - სიხმა-
რია-მეთქი!
რადგან, აქამდე, დღის სიკვი-
ლი მხოლოდ სიხმარში განმე-
ცადა!
ამ ერთადერთ იმედს ჩაბლა-
უჭებულნი, შინისკენ ბრმად გა-
მოვიქცე!
დედის ოთახში შევარდნილს,
რადაც მოლოდინი კიდევ მქონ-
და, იქნებ ის ხმა გავიგონო, სახ-
ლში მოსვლისას დედა რომ მეტ-
ყოდა -
„მოხვედი, შვილო!..
რაკი ეს ვერ გავიგონე, აზ-
ლუქუნებული გარეთ გამოვვარ-
დი და, სიკვილის რეალურო-
ბაში ცხადად დავრწმუნდი -
ათასამდე კაცი დღის გარდაც-
ვალებისადმი მიძღვნილ პირველ
სადღეგრძელოს სვამდა!..
სასაფლაოზე
ჩემი სოფლის სასაფლაო ხე-
თა ტევრშია გაშენებული.
კი, სასაფლაო ბალივით უნდა
გააშენოს სოფელმა.
როცა იქ მივდივარ, აუცილებ-
ლად დედასა და მამას შუა ჩა-
მოვვდები.
და მათთან უხმო საუბარში,
სახლში წამოსვლა მაგიწყდება.
ესეც, ალბათ, იმიტომ, იქაც ჩე-
მი სახლია.
მე ეს ადგილი სამუდამო გან-
სასვენებლად ავირჩიე და სიკვი-
ლის მერე, მუდმივი მაცხოვ-
რებლის „სტატუსით“ აუცილებ-
ლად აქ დავსახლდები!..
აქ ყოველთვის ისეთი გან-
საკვიფრებელი სიმშვიდეა და
საფლავეზე ამოტიფრული მშობ-
ლების გადიდებული სურათებიც
ისეთ შთაბეჭდილებას ქმნიან, თი-
თქოს ქვაზე ანგელოზები მოფ-
რენილან და ვიდაცის მოსვლას
კიდევ ელოდებიანო...
ნეტავ ყველაფერი ჩემი აქ
მოსვლით დამთავრდებოდეს...
* * *
ქრისტე აღსდგა, ძვირფასო
თანამემამულეწო!
ქრისტე აღსდგა, დედა!..
თავაზ ვიზივიპა

ძნელი წარმოსადგენია ეტება
თუ არა გალაკტიონი ცხოვრება-
ში იდეალურთან მიახლოებულ
ქალს, მაგრამ პოეზიაში ქალური
სრულყოფილების ფორმულად ბო-
დღერის, გოტიეს, ვერლენის და
ანრი რენიეს სტრიქონები მოიხ-
მო: „მოულოდნელი მომხიბვლელო-
ბა სამკაულისა - ვარდისფერის
და შავის...“, „ცისფერი ქალწული
ნაკადულის გრილ ნაპირზე...“,
„ჩამავალ მხეთა მელანქოლია...“,
„და ვარდები მეტად ტანმადალი...“
„სადღაც შორს მუსიკა
ქარავით კითხულობდა:
ვინ არის ეს ქალი,
ვინ არის ეს ქალი
ასეთი ცისფერი...
ჩახმანის წუთი, ბნელ
სივრცეში აშლილი ბოლი,
შავი ყვავილის
სამუდამოდ მკვდარი ფოთოლი.
ცხადია, შეუძლებელია ამ სტრი-
ქონების რეალური პერსონალებით
დაკონკრეტება და არა მხოლოდ
იმიტომ, რომ ლექსი 1916 წლი-
თა დათარიღებული, ბიოგრაფი-
ულ სიზუსტეებს თავიდანვე გა-
მოვიციხავთ, როგორც ყველაზე
მარტივ და მცდარ გზას, გალაკ-
ტიონის სამყაროს ახსნის ამო
მცდელობას... მის ყველა ლექსს,
სადაც თუნდაც კონკრეტული აღ-
რესატი დასახელებული, უფრო
მეტიც, თავად პოეტიც რომ აღ-
ნიშნავს: „მას მიუძღვებოდა“, რეა-
ლურ ფაქტებთან ვერ გავივიგებთ.
ძალიან ძნელია და ალბათ, შეუძ-
ლებელიც ამ რანგის პოეტის პი-
რად ცხოვრებაში რეალურსა და
წარმოსახულს შორის ზღვარის
გავლება...
* * *
ისტორია ხშირად ლეგენდას
უფრო სათუთად და მოკრძალებ-
ით ინახავს, ვიდრე სინამდვილეს...
ლიტერატურის ისტორიკოსები
სხვადასხვა ვერსიებს გვთავაზობ-
დნენ, თუ ვინ იყო ალექსანდრ პუშ-
კინის, ანდრე ბელის, ჯორჯ ბაი-
რონის, ალექსანდრ ბლოკის, პერ-
სი ბისი შელის თუ მიხეილ ლერ-
მონტოვის „მერი“... როგორ აიხ-
სნება სახე-მეტაფორა „მერი“...
„მას შემდეგ, რაც დაიწერა ჩე-
მი ლექსი „მერი“, ხშირად მკით-
ხავდნენ, თუ ვინ იყო ეს მერი...
მაგრამ ყოველთვის უარს ვამბობ-
დი პასუხზე“... გალაკტიონი თე-
ლის, რომ ამ უარის მოტივაცია
არის ერთადერთი: „როგორც პო-
ეტი, ესარგებლობდი უფლებით“,
ანუ პოეტებს არ უნდა დაუსვან
ასეთი შეკითხვები...
“ო ვინი ღოგორემდ ვ ხორე,
ო ტომნთ დეუშუკას უ დვერი...
ო დალქედ მერი, სვეტლოდ მერი”
(ა. ბლოკი)
„სახელი „მერი“ მე არ გამო-
მიგონებია, თუმცა ლექსის ობიექ-
ტად ეს სახელი პირველია სა-
ქართველოში“... (გ. ტაბიძე).
„და ერთადერთი ნახი დარაჯი
გადაფრენს თვალწინ აჩრდი-
ლი მერის...
არამქვეყნიურ უზუნდარაში
გაიყოლიებს სულის სიბერეს...“
* * *
„მე არ ვიცნობდი გალაკტიონ
ტაბიძეს“ - ყოველთვის ხაზგას-
მული დისტანციით იმეორებდა სა-
ქართველოს ყველაზე დიდი ლი-
რიკოსის მუხად აღიარებული მე-

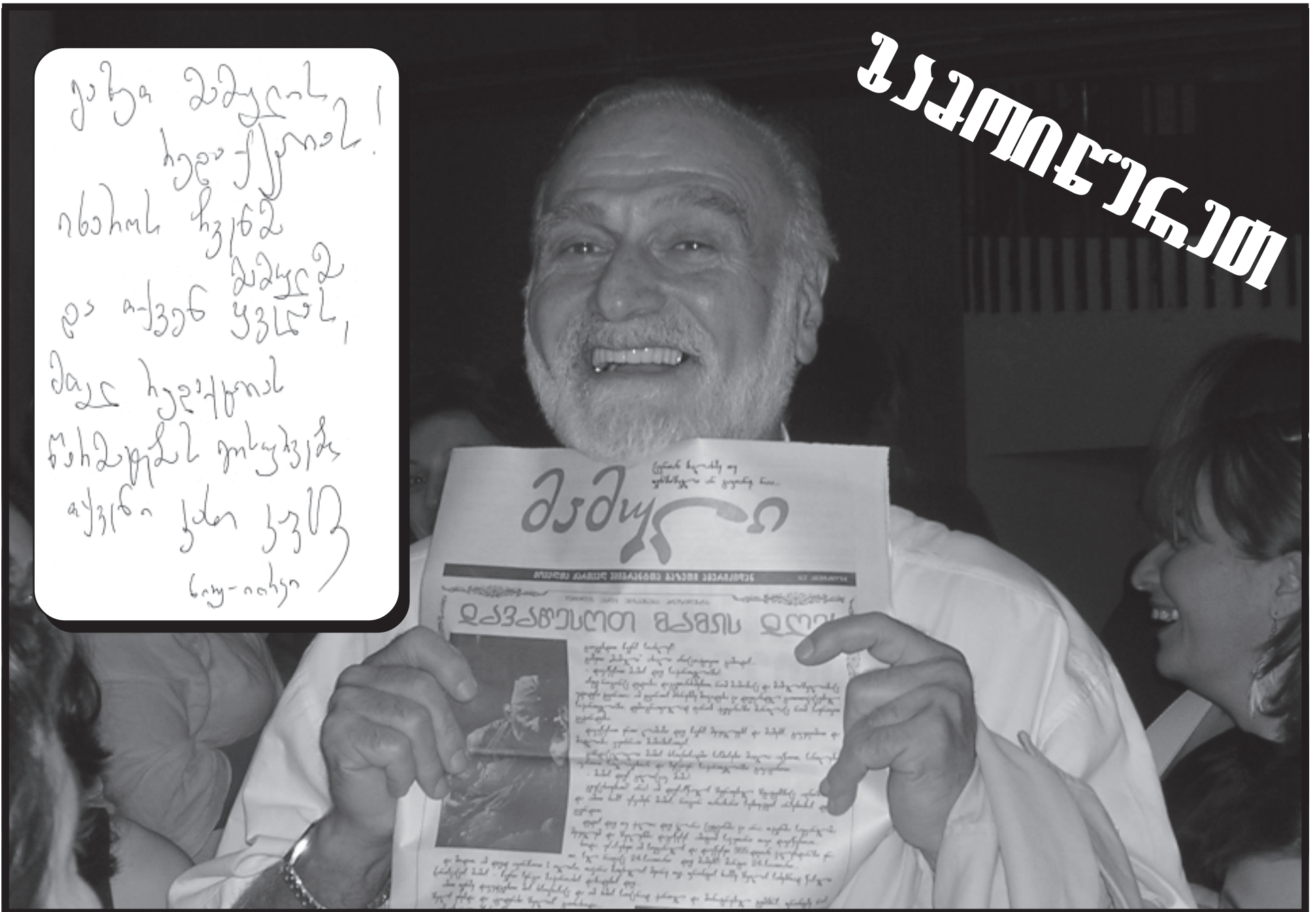

**მერი -
მითი თუ
სინამდვილე?**
რი შარვაშიძე... (და არა შერვა-
შიძე!) „სიშორის შენის სიახლო-
ვე მარადის მძაფრი“... ეს გალაკ-
ტიონის სიტყვებია... თავად მერი
შარვაშიძე კი რუსეთის იმპერა-
ტორის ყოფილი ფრეილინა, რუს
არისტოკრატთა შორის გამორჩე-
ულად პატივსაცემი „კნიაგინია“,
შემდგომ კი ნიკოლოზ მეორის
ფლიგელ-ადიუტანტის გიგუმა ერ-
ისთავის მეუღლე („შენ ჯვარს
იწერდი იმ ღამეს მერი“...) 1921
წელს, საქართველოს გასაბჭოების
შემდეგ, ბათუმთან მიმავალ გემ-
ზე აღის. კონსტანტინოპოლში მე-
უღლე ეგებება და ისინი პარიზში
მიემგზავრებიან.
„კნიაგინია მერი“, შემდგომ უკ-
ვე ცნობილი კოკო შანელის მო-
დელი და მანეკენი, პარიზის გა-
რეუბნის მოხუცთა თავშესაფარ-
ში გარდაიცვლება...
მის სულზე მაინც სამშობლომ
იზრუნა... ქალბატონ ბაბო დალია-
ნის თხოვნით, საქართველოს პატ-
რიარქმა სიონში გადაუხადა პა-
ნაშვილი...
* * *
„წინათ უშენებდნენ ამ
ქალებს ტადრებს,
თავზე დამტკერის მერი
შერვაშიძე,
გიგო დიასამიძის შურნალიდან
ამოხეული,
ურია მხატვარმა სამ წელს
რომ ხატა...“
ეს სიტყვები კი უკვე ტიცინან
ტაბიძეს ეკუთვნის... გიგო დიასა-
შიძე ცნობილი ქუთაისელი გამომ-
ცემელია, ხოლო „ურია მხატვარდ“
იგულისხმება საველი სორინი.
სორინს ეს ნახატი საქართვე-
ლოსთვის უჩუქებია, მაგრამ დღეს
ის რატომღაც მონაკოს პრინცის
პირად კოლექციაში ინახება.
„ქუთაისში ამბობდნენ, რომ გა-
ლაკტიონმა ლექსი „მერი“ მე მიძ-
ღვნა, მე კი მას არ ვიცნობდი“... -
სიცოცხლის ბოლომდე იმეორებ-
და მშვენიერი მერი შარვაშიძე, რო-
მელსაც არასოდეს წაუკითხავს გა-
ლაკტიონ ტაბიძის ლექსები, იმ უბ-
რალო მიზეზის გამო, რომ ქართუ-
ლი არ იცოდა... საუბრობდა და
წერდა რუსულად და ფრანგულად.
საქართველოში, ახლობლებთან გა-
ზავნილ წერილებს კი ბოლოში
ქართულად აწერდა თავის სახელს
„მერი“...
ნიკო ხოჭორია

სიღვთისმშობელს მადლობა...
მამული
 ამა თვის მთავარი სტატიები:
 - ალექსანდრე პუშკინი
 - პირი რეჟისორი
 - არაბული
 - ზოგიერთი პოეტისთვის
 - მამული

ქრისტე აღსდგა მკვდრეთით, სიკვდილით სიკვდილისა დამორჩენილი და სუფთაებისა მანათა ცხოვრების მიმწყებელი
მამული
 მამული
 მამული
 მამული

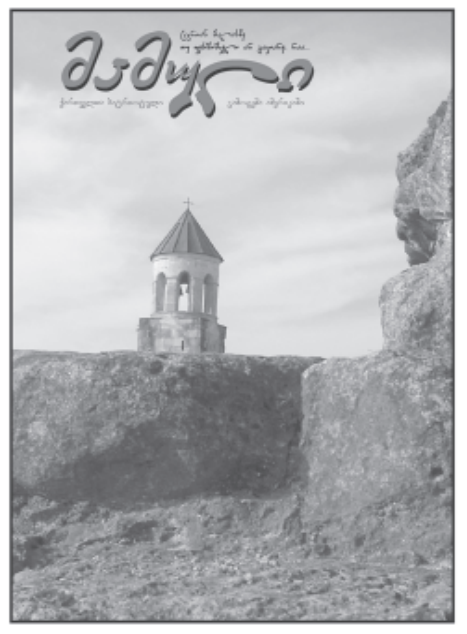
ეხუა მამული!
 ზელა ქუთონ!
 იხიოს ზუნამ
 და აქვენ ყვანს,
 მაუც ზელაქოთ
 მახმუღეს ოსევეთ
 აქუნა ქალი გუწი
 სულ-იხუა

კაპოქუჩუ

მაღლოცა დედავ, რომ მამულს
 გვირი უზარდავ ამდენი...
მამული
 მამული
 მამული

თავისუფლება სულს ისე მოსწყურდა,
 ვით დებურელი ირმების გუნდს წყარო ასვარი!
მამული
 მამული

„მამულიანა მამულიანა მამულიანა...“
მამული
 მამული

რეზო შინაშვილი

ტრაქტატის მიხედვით, ქართლ-კახეთი უნდა იქნას რუსეთის იმპერიის მფარველობაში და არა მთლიანი საქართველო

„ზაკლიუჩონნი მეკლე ევო იმპერატორსკიმ ველინესტვომ, ცარიონომ კარტალინსკიმ ირაკლიემ ტეიმურაზოვიჩემ ო პრინციანი იმვერსონი ვლასტი, პოკროვიტელსტე ვეო იმპერატორსკოვო ველინესტვა ვსეროსისისკო I რაზმენიეი პოლნომოჩი ევო ვ გეორგივესკოი კრეპოსტი 24 გო ოულია 1783 გოდა ნა გრუნისკომ იაზიკე ს პერევილომ სოსისისკომ.“

რუსული ტექსტი ქართულიდან გადმოთარგმნილიაო, ნათქვამია, თუმცადა გაუწავავი თვალი (სხვათაგანაც დადგენილია) პირიქითობას მიხვდება. ტექსტი რუსულიდანაა გადმოღებული ცუდი, ალბათა ვადა გაუგებარი ქართულით. თავად დოკუმენტი მარჯვედაა შედგენილი და ალბათ სრულად შეესაბამება რუსეთის იმპერიის პოლიტიკურ-იურიდიულ ამბიციებს.

ქართლ-კახეთის სამეფო შედიოდა ერთმორწმუნე, ქრისტიანული ქვეყნის მფარველობაში და გეორგიევსკის ციხესიმაგრეში გაფორმდა და სარატიფიკაციოდ გამზადა შესაბამისი დოკუმენტი, რომელიც თავიანთი ხელმოწერებით დაამტკიცეს შემდეგმა პირებმა: პავლე „პოტეჰინი“ (ასე წერია), იოანე ბაგრატიონმა და გარსევან ჭავჭავაძემ (მეფე ერეკლე მოგვიანებით დაჰკარავს ბუკედს და დააფიქსირებს საკუთარ ხელხლართვას).

ბევრ წყალობას, სოციალურს, პოლიტიკურს, მეფურს, გამოელოდნენ მწყალობელთაგან წყალობილები; აღიარებდნენ უმაღლესობას რუსეთისას, იმპერატორისას, სამაგიეროდ, სანუფქოდ ინარჩუნებდნენ მეფობას საკუთარი ტერიტორია-სამფლობელოებისას და შემდეგად რეგობითობას - სამეფო დინასტიის შენარჩუნებას. მრავალჯერ დასჭირდა შესენება ამ პირობებისა ერთ მხარეს მეორისათვის უშედეგოდ. დაყრუვდნენ თუ თავი დაიყრუეს, ცნობილი არ უნდა იყოს.

სამეფო ინსიგნიების შენარჩუნებას ივდრებოდა მეფე გეორგიც მამის მიცვალების შემდეგ. უკვანტო საკანტოდ ჰქონდა გამზადარი, თავად სხვისი დასამტკიცებელი შემდეგდრის აღიარებას ითხოვდა.

პავლე I კი აღარავის დამტკიცებას აღარ აპირებდა, „ყოვლად უგანათლებულესი, უთვითმპრობელესი დიდი ხელმწიფე იმპერატორი ეკატერინა ალექსივნა“-ს მსგავსად, არადა, იწურებოდა წელიწადი ერეკლე მეფის გარდაცვალებიდან. გეორგი ითხოვდა სამართალს სხვისაგან, თუმცადა თავს მეფედ იწოდებდა და გეორგი XII-ის ნაცვლად, „გეორგი მეათსამეტეს“ წერდა. მისი სამეფო-საბრძანებლის არეალი კი მტკვრის ორთავ სანაპიროს - მეტეხისა თაბორის-ჩრდილებს - არ სცილდებოდა.

ხოჯა-ხან საჭურისის ლაშქრის შემოსევამდე რუსეთიდან არც ავიისმოდა, არც კარგი, „იმპერატორი ეკატერინა ალექსივნას“ სამინაო, საგარეო და ქალური პრობლემები აწუხებდა და არ ეცალა. სანამ ხან-ხოჯა საჭურისმა თბილისი არ მისარგალ-მიანარესილა, საქართველოსკენ არ გამოუხედავს მხოლოდ 1799-სა შემოვიდა ქა-

ლაქში პოლკი რუსის ჯარისა დროებით და სამუდამოდ. ამას საბჭოთა საქართველოს მეისტორიებმა „ტრაქტატის განახლება“ უწოდეს. ტრაქტატი ავადსახსენებელი კი ღრმად განისვენებდა სამიმპერატორო საარქივებში. სულთმობრძე მეფეს აღარც ბრძოლის, აღარც მტერ-მოყვრის (მოყვარე მტერზე მტრად გაუხდა) და აღარც რუსის საღდათის მოყვანილი დედალ-მამალი ინდაურის ჭამის თავი ჰქონდა; აღარც ის ახსოვდა, გეორგი მეცამეტე იყო თუ გეორგი მეორემეტე. დაწერა თუ დააწერინეს, გაგზავნა თუ გაგზავნიეს „აზრი-მოხსენებანი იმპერატორ პავლე პირველისადმი“, საიდანაც აზრის გამოტანა კი შეიძლებოდა, შინაარსს თუ გაიგებდი. რაცა მაქვსო, წერდა, წაილე, რაცა მყავს, წაიყვანე, წამილე მეც და თუ რაიმე გემეტება, მიბოძეო. პავლე იმპერატორით არც არაფრის წაღებას აპირებდა, არც არაფრის გაცემას; მანიფესტი - ქართლ-კახეთის (პერსპექტივაში დაწარჩენი საქართველოს სამეფო-სამთავროების) გაუქმებისა და რუსეთის ტერიტორიებთან მიერთებისა - დაწერილიც იყო და გამოქვეყნებულაც; პავლე I ელოდა საქართველოს ბოლო, ალბათ არა უკანასკნელი, მეფის გარდაცვალებას. ამ ლოდინში მიანჩრევეს თვითონვე და გეორგი მეფის ტანჯულმა სულმაც მოიხსენა. დაიდგი გვირგვინი, აქებდნენ შემეკვიდრეს, რუსეთის გენერალ-მაიორს - დავითს. არც შეიძლო და არც შეიძლება; ყველაფერთან ერთად, გართულებული ჰქონდა ურთიერთობა ბუბიანაცვალთან, ბიძებთან, ცოლთან - სომეხი ვაჭრის ასულთან. უნდა გავგაცვილოთ, მიმართავდა „დეკანოზისა“; მაგ დედაკაცთან თანაცხოვრება აღარ შემიძლია, ყოველ საღამოს ამოღესილ ლობიოში საწამლავს მიყრისო...

და იდგა 1783 წელი, რუსეთის იმპერიის აღმასვლისა და ამოტრიალების ხანა. საქართველომ, უფრო ზუსტად, საქართველოს ცეკას პირველმა ედუარდ შევარდნაძემ გადაწყვიტა (გულში როდის ამოიჭრა, იმის გაგებას შეიძლება), დიდი სახალხო დღესასწაულით აღენიშნა გაუქმებული ტრაქტატის 200 წელი, რომლის არც ერთი პუნქტი, არც ერთი პარაგრაფი და არტიკული რეალიზებული არ ყოფილა, სანამ გაუქმდებოდა, მანამდეც კი. მაინც უნდა გვეხეიმა. სწორიც იყო, თუმცადა ორიგინლობით, პირველადმომჩინის პრიორიტეტით ვერ დაიკვეხნიდა. მართალია, უფრო მარტივად, უფრო მოკრძალებულად, მაგრამ პრაქტიკულად მიუღებენ (უმაღლესი არასოდეს ვყოვილვართ) ჩვენი ძველები ამ საკითხს გასული საუკუნის დასაწყისში. მოეუხინით იმდროინდელ მოღვაწეს, ლიტერა-

ტორსა და მამულიშვილს, სოფრომ მგალობლიშვილს:

„1901 წ. თავად-აზნაურობამ სულისა და გულის აღტყინებით გამოაცხადა, რომ ენკენისთვის 15-ს გადახდილი იქნება ასის წლისთავის იუბილე რუსეთთან საქართველოს შეერთებისა. ამ ჩვენი გათასირებისა, დამონებისა, მიწასთან გასწორების დღესასწაულს ბევრნი, როგორც მოგახსენეთ, აღტყინებით შეხვდნენ. ხომ მოგეხსენებათ, მონა შეცაცქანებით გამოელის ზვიადი ბატონისაგან სუფრაზე დარჩენილს ნახორხლებს, რომელსაც ბატონის ლაქია ხანდახან ძალღებსაც არ აკადრებდა. საქართველო ძაბითა და თავზე ნაცრის დაყრით უნდა შეხვედრიყო თავისი უბედურების ასის წლისთავსა“.

იქ ასი იყო, აქ - ორასი. ერთი ფუმფლო ტრაქტატს ეხებოდა, მეორე ფაიხად ფაქტს, თუმცადა ჩანაფიქრი, მნიშვნელობის, ავის თუ კარგის, მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ერთი და იგივე გამოვა. ისე კი ყოველნაირ მოვლენას ორი სახე, ორი რისხვა და ორი გამართლება აქვს!

ჩვენი ამბავი 1783 წლის შემოდგომაზე, ოქტომბრის უკანასკნელ რიცხვებში მოხდა. მოხდენილს მოსახდენი, შესაბამისად, დიდი სამზადისი უძღოდა წინ. საქმეს, რომელიც ამინდის რყევაზე და ანდროპოვის ჯანმრთელობის ამპლიტუდაზე იყო დამოკიდებული, ხან კაი, ხან ნამეტნავად ცუდი პირი უჩანდა.

ღონისძიების თარიღი, დრო (ადგილი გარკვეული იყო) ამინდით და იმ ადამიანის ჯანმრთელობასავით ცვალებადობდა. თუ იმას თავისი უჭირდა, ამას, ჩვენსას, სხვა დარდი კლავდა: ნერვიულობდა სულისჩამდგმელი იმ ყველაისა, საშვიდნომებრო მზადება იყო დაწყებული და ტრაქტატი კრემლში ვიღას გაახსენდებოდა. ამდენი თავის მტკრევაც არ იყო, ალბათ, საჭირო. ტრაქტატს ხელი მოეწერა 24 ივლისს ასი წლის წინათ. წელს წელზე, თვეს თვეზე ხომ არ დასვამდით, შუა ზაფხულიც, ივლისი, აგვისტო, დაკარგულად შეიძლებოდა ჩათვლილიყო. სექტემბერში ისევ გაუარესდა იმ კაცის ჯანმრთელობა, 24-მა ოქტომბერმაც ჩაიარა...

შეიძლებოდა გადადებაც, 1784-ში გადახაბაქება. სწორედ 1784 წლის 24 იანვარს მოაწერა და დაამტკიცა მეფე ერეკლემ, რასაკვირველია, ცალმხრივად, წინა საუკუნის დოკუმენტი. იანვარი არ გამოდგებოდა - ლენინის დამარხვის დღეს დაემთხვეოდა ტაშეფანდური. თებერვალი ცივია, მარტი - ჭინჭელი, არაპროგნოზირებადი. 24 აპრილი? დავით კლდისშვილის გარდაცვალებისა და ჩემი დაბადების დღე? არა? მაინც მაისი? მაინც 24 და არა 26... იქამ-

დე სული გაძვრებოდა იმ კაცს. მაინც რა მოურჩენელი გრიპი ჭირდა დღენაკლულს. გრიპის ნარჩენი მოვლენებით, უცხადებდნენ მოსახლეობას. არ რცხვენიათო, წამოიძახა ერთმა ჩემიანმა, ამხელა იმპერიის მეთაურს სურდო ველარ მოაშორეს! თქვან - რა ჭირს. მოურჩენელი მტერს და ავს. ჩამოდგება მაშინ ოცდამეერთე საუკუნე, წელი პირველი - 2001. „ჩვენი გათასირებისა, დამონებისა, მიწასთან გასწორების“ 200 წელი და ვიზიტი! მთლად მასეც არაა საქმი, ბატონო სოფრომ. ასეცაა და ისეცაა, კი, მედალს ორი მხარე აქვს-მეთქი, მეგონა, შევთანხმდით, თანაც იქამდე სულ 18 წელი იყო დარჩენილი. კი არ მეჭორება, მაგრამ შემორებაო, ნათქვამია. 2001 წლამდე ბარე ორი ტურა იკვილებდა. კიდევაც რომ შეენარჩუნებინა პოსტი იმჟამინდელი სტატუსით (ეს გამორიცხული იყო) ტრაქტატს ტერაქტი შეცვლიდა და „საქართველოს გათასირების, დამონების, თავზე ლაფის დასხმის“ ახალი, ულტრათანამედროვე საშუალებები გამოიძებნებოდა. ადვილი გასათვლელი იყო. მეორე: ბედშავი იური ანდროპოვი მაისამდე თუ გადაწვედა, რაც ფრიალ საეჭვო გახლდა, უტრაქტატოდ, რუსი ხალხის სადიდებელი აქციის მოშეწყობებად, საქართველოს იმჟამინდელ ხელისუფლებას და პირადად მას ადვილზე არ დატოვებდა, უკეთეს შემთხვევაში, ან დატოვებდა, ან - არა. აქ მან ზუსტად გაარტყა. იური ანდროპოვი გარდაიცვალა მომდევნო წლის თებერვალში. იმ დროს კი, სექტემბერ-ოქტომბერში, ოქტომბრის ბოლო დღეებში მომჯობინებულიც ჩანდა და ალბათ კიდევ იყო მიხერული იმედი მისი თბილისში გამომგზავრებისა.

29 ოქტომბერს საქართველოს მოსკოვის საქალაქო პარტიული კომიტეტის პირველი მდივანი, პოლიტიკოსი წვერი ამხანაგი გრიშინი გამოეცხადა დელეგაციასთან ერთად. ჩამოვიდა ტრაპიდან დამხედურთა სიმრავლით არშეჩქეფებული, თავახანად ყურადღებადაფანტული, ტანმორჩილი, პატარა თავით, ზომიერი ბაკებით, საგულდაგულოდ აკრეცილი თმით, - სამთავრობო სანატორიუმის რიგითი თერაპევტი. ჩამოჰყვნენ: კოსმონავტი პოპოვი, საკავშირო კომკავშირის რომელიღაც, არა პირველი შვიდეულის, მდივანი ორჯონიკიძე, მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის ერთ-ერთი პირველი მოადგილე, უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი თენგიზ მენთეშაშვილი, წასული თუ იყო, რომ არ ახსოვდათ. შემდეგ: ფეხსაცმელების ფაბრიკის „პარიზის კომუნის“ ბრიგადირი ლ. ლ. ოდინოკოვა, სტავროპოლის სატრიკოტაჟო გაერთიანების „მამუკის“ მოწინავე მკერავი ნ. მ., თუ მეხსიე-

რება არ მღალატობს, ჯერემტოვა. გამართული სიტყვა თქვა ნოდარ დუმბაძემ საღამოს. თავის გაუნძრევლად გაატრიალა ამოთეთრებული თვალები შევარდნამდე გრიშინისკენ - აინტერესებდა, როგორ შთაბეჭდილებას ახდენდა საპატიო სტუმარზე გამართული სიტყვა. სამწუხაროდ, ვიქტორ ვასილინი არ იმეხდა. ზოგიერთს რომ ტანში ზრინავდა, იმას სხვა საფიქრალი აწუხებდა, როგორც ჩანდა.

...ამ კაცმა შარშან, 6 ნოემბერს, კრემლში, ყრილობათა სასახლეში საშვიდნომებრო მოხსენება გააკეთა. პატარა ამბავი არ ვგონოს ვინმეს... იქნებ ეს ისაა... ესა და არა სხვა... ერთ-ერთი ესაა, რა მარჩიელობა უნდა... რა აქვს ამდენი სალაპარაკო მენთეშაშვილს, არ მესმის, აღარც მეზობელი იცის, აღარც უფროსი, ტაშს კი მაგრად უკრავს, ერთი სიტყვა ყურში არ შეუშვია, სხვებიც მოწყვიტა...

დუმბაძე პრეზიდიუმს უახლოვდებოდა, მის ნაცვლად სასიტყველთან სხვა ორატორი იკავებდა ადგილს... იმ ქალს, რა გვარია, ფეხსაცმელების ფაბრიკის მუშას ცრემლები მოადა თვალებზე. თამბაქოს ფაბრიკის ბრიგადირი, მეგონი, ასე გამოაცხადეს, საიდანააო?.. სტავროპოლი... ვასილინი გლახად იხედება უკან, შესვენება ხომ არ გამოვაცხადებინო, ამ მენტეშაშვილს ფეხებზე, სხვა ორგანოზე რომ არაფერი ვთქვათ, ჰკიდა ეს ყველაფერი...

საზეიმო საღამოზევე წაიკითხეს, ცენტრალური კომიტეტის, მინისტრთა საბჭოსა და პრეზიდიუმის სახელით მოსკოვიდან მოსული შევარდნადის მოხარებით, თითქო ცალ-ცალკე გამოგზავნილი, მოსალმება ხალხთა მეგობრობაზე, სოციალისტური წყობის უპირატესობაზე, საბჭოთა სახელმწიფოს სიძლიერეზე, სხვაზე და ტრაქტატზედაც იყო გაკვრით ნათქვამი. შევარდნამდე განაცხადა (დაიბეჭდა კიდევ რუსულ-ქართულად): მისალმების ტექსტი გამოქვეყნებულია, დილითვე გაეცნო მას ჩვენი ქალაქის მოსახლეობა და ამიტომო:

„ახლა არ მომყავს მისალმების სრული ტექსტი, არა იმიტომ, რომ იგი გუშინ საღამოს გადაიკა რადიოთი და ტელევიზიით და დღეს კი გამოქვეყნდა პრესაში, არამედ უმთავრესად იმის გამო, რომ თითოეული სიტყვა უკვე შეპირად იცის მთელმა საქართველომ!“

ტაშის გრიადში ჩაათავა მოხსენებაც, ერთი შეხედვით, სტანდარტული, თუმცა გონივრული, ტყუილ-მართლით შეზავებული, მტრისა და მოყვრის დამაკამყოფილებელი. უზარმაზარი რომ არ გამოსვლოდა, შეფასებაც ადეკვატური იქნებოდა, არ ჩაემინებოდა მაინც ზოგიერთს, მთქნარებაზე აღარ ვილაპარაკებ.

31 ოქტომბერი. წიფობისთვე. რესპუბლიკის მოედანი. სამთავრობო ტრიბუნის საპირდაპიროდ ლითონკონსტრუქციებით აჩონჩხილი დასაჯლომები საკვე იყო შავ-თეთრ-წითლად აფერადებული მაყურებლით, მოდიოდნენ დემონსტრაციის, პარადის მონაწილენი მუსიკით, ყვაილებით, ტრანსპარანტედასასრული მე-20 გვერზე >>>>

ინტელიგენტი

სარკის ნამსხვრეები მარად იქნება ჩემი

ბატონ რობერტ სტურუას ერთი მსახიობი ქალის ბედზე სასაუბროდ შევხვდი, ვის შესახებაც წიგნს ვამზადებ. ის ქალბატონი, მესამე თაობის ინტელიგენტი, მეჩვენებოდა, რომ ცხოვრებაში დაუცველი იყო, დახლოებით ისე, როგორც ჩვენს დროებაში ცნება „ინტელიგენტი“...

ვინაიდან, ჩვენშიც და სხვაგანაც, ინტელიგენციის ფენა სხვადასხვა კლასისგან ყალიბდება, თავის განსაკუთრებულ მყარ საყრდენს და ადვილს ვერასდროს პოულობს, არც ინტელიგენციის ერთობა ხდება შესაძლებელი, განსხვავებით მორჩილებით აღვსილი ან ანგაჟირებული ბრბოს ერთობისაგან...

ოდესღაც რობერტ სტურუა ამ თითქმის სასოწარკვეთილებამდე მიხულ ქალბატონს გვერდით დაუდგა და არა მხოლოდ, როგორც რეჟისორი მსახიობს, არამედ როგორც პიროვნება პიროვნებას, ინტელიგენტი ინტელიგენტს... „მე მან გადამარჩინა, - იტყვის მოგვიანებით მსახიობი თათია ხაინდრავა, რომელსაც აღარაფერი გააჩნდა თავისი სიფრიფანა სხეულის და სულის გარდა, როცა რუსთაველის თეატრის მცირე სცენაზე გადაშლილ ფრესკასავით იდგა, რობერტ სტურუას დადგმულ მონოსპექტაკლში „მზეო თიბათვისა“...

ბატონი რობერტ სტურუას დაბალი ტონალობის საუბარს ყოველთვის ქვეტექსტი და გამუდმებული ფიქრი ახლავს. ლექსიკა უადრესად სადაა. არასოდეს ხმარობს აღმატებულ ეპითეტებს და მეტაფორებს. იშვიათად შემხვედრია სიტყვების ნამდვილ მნიშვნელობაზე და არა გარეგნულ ეფექტებზე ორიენტირებული ასეთი მოსაუბრე. საგნის შესახებ ყოველთვის ყველაზე არსებითს ამბობს. არაარსებითი არ არის მისი ამბოჯა...

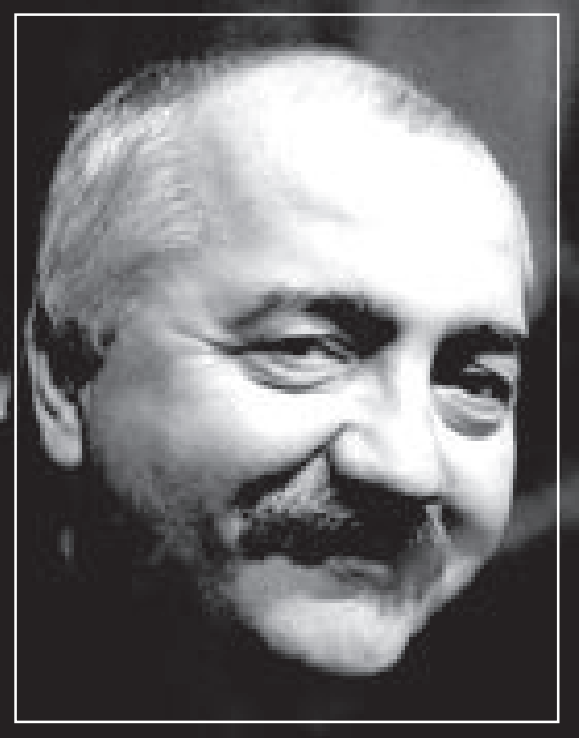
აქ მინდა მცირე გამოცდილება გაუზიარო იმ ჟურნალისტებს, რომლებიც ჩემს მერე შეხვდებიან რობერტ სტურუას: მისი საუბრის გამოიფრისას, არასოდეს გამოიყენონ საკუთარი ლექსიკა, ზუსტად დაიცვან სტურუასეული სინტაქსი, პუნქტუაცია, პაუზა (მრავალწერტილი)... გაითვალისწინონ, რომ მის მიერ წარმოთქმული სიტყვების გადაადგილებითაც იცვლება აზრი...

ჩვენი საუბრის დაწყების შემდეგ არცერთი შეკითხვა არ დამისვამს. მან თავადვე განავითარა თემა და ლოგიკური დასასრულისკენ წაიყვანა.

თქვენს წინაშეა რობერტ სტურუას მონოლოგი მსახიობ ქალზე. სტილი მთლიანად დაცულია.

* * *
“თუ არ ვცდები, ნიცეში ამბობდა: თუ ღმერთი არსებობს, ეს ხომ უფრო გაუგებრობაა, რადგან უსამართლობაა ირგვლივ...”

ბუნებრივია, რომ შენც დაფიქრდეს სამართლიანობაზე... თათიას შემთხვევაში, ბუნებამ

მას ყველაფერი მისცა: სიღამაზე, შესანიშნავი ხმა, ნიჭი და ერთი დაჩაგრა - არ მისცა ბედი. ეს უკვე ისეთი რამ არის, რომ ვერაფერს შესძლებს. თავისთავად ბედთან შებრძოლება ძალიან რთულია. მე პირადად არასოდეს ვებრძვი მას... ვექცევი, როგორც “კაპრიზ” ქალს... სადაც წამიყვანს, წამიყვანოს... მსახიობებისთვის ძალიან მძიმეა, სხვანაირად რთულია ეს ყველაფერი... ისინი ხშირად ფარ-ხმალს ყრიან, ანუ უბრალოდ ეგუებიან ბედს და უფერულად ამთავრებენ თავის ცხოვრებას...

თათია მძაფრად გრძნობდა ამ უსამართლობას. ცდილობდა დინების საწინააღმდეგოდ წასულიყო... აქაც დიდი დარტყმები მიიღო... და მანაც ის არაჩვეულებრივად ოპტიმისტი გახლდათ. ჩემთვის სასწაული იყო ის ფაქტი, როცა მოსკოვში გადატანილი მძიმე ოპერაციის შემდეგ ისევ დაუბრუნდა აქტიურ ცხოვრებას და კიდევ შესძლო რაღაც გაეკეთებინა სცენაზე...

იცით, როცა სტანისლავსკი ძალიან ავად იყო და საკუთარ სახლში ატარებდა ლექციებს, კურსდამთავრებულებს უკითხავთ: რა განაპირობებსო მსახიობის მომავალ კარიერასო.

სტანისლავსკიმ მოულოდნელად თავისი ცხოვრების და აზროვნების სტილისგან განსხვავებული, უჩვეულო პასუხი გასცა: „ორმოცდათხუთმეტი პროცენტი ბედისწერა და ხუთი პროცენტი ნიჭი“...

ამ შემთხვევაშიც, ამიტომაც მგონია, ძალიან დიდი სახელი ვერ მოიხვეჭა თათიამ...

მით უმეტეს, იმ თაობამ, რომელიც ახლა მოდის, შესაძლოა, არაფერი იცოდეს მის შესახებ, მაგრამ ის, ვინც იცნობდა, სამუდამოდ დაიმახსოვრებს მას.

ანდერსენის ერთ-ერთ ზღაპარში ტყდება სარკე და ვისაც მისი ნამსხვრეები გულში მოხვდება, ბოროტებად იქცევა. აქ კი სრულიად საპირისპიროა: ვისაც თათიას სარკის ნამსხვრეები მოხვდება და გულში ჩარჩება, არ შეიძლება სიკეთეს არ ემსახუროს... და ამ ნამსხვრეების რაღაც ნაწილი არ გადასცეს სხვას...

მე მიმუშავია თათიასთან... მაშინ “კაკასიური ცარცის წრე” უკვე დადგმული მქონდა, მაგრამ მიღებული აღზრდისგან გამოძინარე, გრანდიოზულ რეჟისორად სულაც არ ვთვლიდი თავს. ახალგაზრდაც ვიყავი. თათია ჩემზე უფროსად მეჩვენებოდა. ამავე დროს ის არაჩვეულებრივად ლამაზი ქალი იყო.

ჩემი რეპეტიციების მერე, სადაც მე ყოველთვის ძალიან ვიღლები, მას მანაც სიამოვნებით ვუთმობდი ერთ ან ორ საათს. ეს ჩემი საქველმოქმედო სურვილი არ იყო, არამედ სანამ მუშაობას გადავწყვეტდი, მის წაკითხულს მოვუსმინე და ძალიან მომეწონა. ამიტომაც დაეთანხმე ამ ექსპერიმენტს.

მე საერთოდ, ეჭვის თვალთვალს მხატვრულ კითხვაში რეჟისურას, რეჟისორის ჩარევას მხატვრული კითხვის ოსტატის საქმეში. ძირითადად კომპოზიციაზე ვმუშაობ. ჩემებურად ვამცირებ, რაღაცნაირად ვაბრუნებ ტექსტებს, რომ აზრი უფრო გამოიკვეთოს. შეიძლება მსახიობი ასე მკვეთრად ვერ გრძნობდეს აზრის მიმართულებას. ჩემთვის მისი ემოცია უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე ინტელექტი.

საერთოდ, რეჟისორები თავის ძველ სპექტაკლებს ისე ექცევიან, როგორც მამალი კატა კნუტებს: უპატრონოდ ყრიან... მეც ძირითადად ასე ვუპყრობი ჩემს ძველ სპექტაკლებს...

ერთხელ, დადგმიდან შეიდი წლის მერე, სადაც სამეგრელოში ვნახე ჩემი და თათიას საერთო ნამუშევარი და სრულიად შეცვლილი იყო. იმიტომ, რომ ვერ ვუპატრონე...

ცხოვრებაშიც ასეა ყველაფერი მოწყობილი: თუ რამეს არ მოუარე, ის იშლება...

სახლი, რომელშიც შენ არ ცხოვრობ, ინგრევა... თანაც შეიძლება განგებ არავინ ანგრევდეს, მაგრამ ის თავისით ინგრევა... როგორც ჩვენი სამყარო, რომელსაც შინაგანი სიცივისგან ნელ-ნელი სიკვდილი ელის.

რა უნდა ვთქვა...

ძალიან მწყენს, რომ უკანასკნელ გზაზე ვერ დავეშვიდობე თათიას... და მჯერა, რომ იმ სარკის ნამსხვრეები მუდამ იქნება ჩემში... ასევე ყველა მათში, ვინც ნახა ჩვენი ერთობლივი პატარა საღამო, ერთი კვირის მანძილზე რომ გადიოდა რუსთაველის თეატრის სცენაზე...

ესაუბრა ნინო ხოფერიამ.

მე-19 გვერდიდან

ტრაქტატი რატიფიცირებული არ ყოფილა

ბით, პეპლის საჭერ მოწყობილობაზე დამატებული პოლიტიკური ფორთა სიფრიფანა სურათებით, სპორტსმენები - სამოსელშენაკლულებული გოგონები, ვაჟები, მამები ბავშვებით, დედები ხელჩანთებით, ჩოხოსნები, ცხენოსნები...

სამთავრობო ტრიბუნაზე ბეტონის კარდიოგრამის ძირში იდგნენ: გრიშინი, შვეკარდანი, ინაური, გილაშვილი, მენთეშვილი, ორჯონიკიძე, სხვები, სხვა სტუმრები. მათ თვალთახედვას მორკალული ლითონკონსტრუქციები, ხალხი, ხალხს ზემოთ აღმართული ვეებერთელა პორტრეტები - ფერწერული ტილოები ავიწროებდნენ. ნიავი ტილოებს ბერავდა, პარტიისა და მთავრობის წევრების სიფათებს ბრიცავდა, გაურანდავი, თხელი ფიცრის ჩარჩოებს ღუნავდა. იდგნენ და ირხეოდნენ უზარმაზარი სურათები: ანდროპოვი, ალიევი, კუნაევი, უსტინოვი, უსტინოვიჩი (უსტინოვი სხვაა, უსტინოვიჩი - სხვა. ერთმანეთში არ აგვერიოს, შევრცხვებით), გორბაჩოვი, რომანოვი, გრომიკო, შერბიცი, გრიშინი - მოსკოვის გარეუბნის სამთავრობო-სარეაბილიტაციო სახლის რიგითი ექიმი, ბაკებით, ალოკილი ლოყებით, პატარა თავით, - ვოროტნიკოვი, კაპიტონოვი... რიგითი გრიშინი ორგან იყო: უკან ნამდვილი, წინ და ცისკენ - ხელთუქმნილი. თავისივე პორტრეტი უფარავდა ხედს, ქალაქს ვერ ხედავდა და გრძნობდა...

სასტუმრო „ივერიის“ სალათისფერი, ოცდარსართულიანი შენობა მთლიანად ძირიდან, ერთობაანამდე ტრაქტატის გადიდებულ (მასშტაბი 1:1001) სიგელშია გახვეული, ბეტონის კარდიოგრამიდან ხელმარცხნივ საცხოვრებელი სახლის ფასადი, მთელი სამი სართული ლენინის მკვრივი ელექტრონული თავითაა დაფარული. მობინადრენი, სასტუმროს მდგომარეობა მოხეიმე-მოხიზიმე მოედანს ფარულად, უნებართვოდ გახვრეტილი სიგელ-ელექტროწრედიდან დასცქერიან...

გერე იყო.

ტრაქტატს ზეიმობდნენ, ტრაქტატის მონაწილე მხარეები (წევრები) არ ჩანდნენ, ისინი არ ახსოვდათ, არც გახსენებიათ. „იმპერატორია ეკატერინამ“, სხვათა რჩევითა და მეცადინეობით, ტრაქტატი დაასამარა, სიგელი არ დააფიქსიმილა ლამაზი ხელწერით, მაგრამ „იდელოფა“, „იმიპერატორა“ და საქართველოს საკითხები არ დავიწყებია. „დიდი ხელმწიფე იმპერატორია ეკატერინა ალექსიანა, მკვრობელი ყოვლისა რუსეთისა, მოსკოვისა, კიევისა, ვლადიმირისა, ნოვოროდისა, მეფა (არა მეფე - რ.ჭ.) ყაზანისა, მეფა...“ ამისა, იმისა, დიდისა, მცირისა, „ყოვ-

ლისა ჩრდილოეთისა“ და „...ხელმწიფა ივერიის ქუეყნისა, ქართლისა და საქართველოსა“...

ჩაბარებული ჰქონდა და არ ჩაიბარა იმავე ხელმოწერული ტრაქტატი. „საქართველო“, არა მარტო ქართლ-კახეთი - ერეკლე მეფის ნობათი. სხვა რომ არაფერი, იგი, ეკატერინა ნათლია იყო პოეტ ალექსანდრე ჭავჭავაძისა, ნათლიედდა გარსევან ჭავჭავაძისა, იმ ტრაქტატისა და სხვა ხელშეკრულებათა შემდგენელ-გამგებლისა. თუ მოყვრობას ვეშურებოდით, ამაზე, ნათელიმ-რონობაზე, დიდ მოყვრობას სად ვეებდით! მერე? მერე ისა, რომ „იმიპერატორია ეკატერინას“ ერთი სურათიც გამოგვედო სადმე. მეფე ერეკლემ, ცალმხრივად იყო თუ სხვა მხრივად, ხომ დამტკიცა ის ავადსახსენებელი ტრაქტატი. გამოგვეტანა იმ ბელუკუმართი მეფის პორტრეტი და თუ ცალკე არა, ამოგვედო ალიევის, კუნაევის, კაპიტონოვის და სხვათა შეიდეტრია-ნი პორტრეტების ჩრდილში. რას ვერჩოდით ივანე მუხრანბატონს, დავით ორბელიანს, ქაიხოსრო ჩოლოყოვს (დაწყებული ყოფილა გვარების გარუსულება და დაგვეწყო ბარემ იქიდან!). იმ ნახევრად სულელ პოტიომკინს დაგნატავდი საბას არაკისადავად თოფით, დაუხუშავდი დაფსილ თვალს, საღს სამიხნედ გავეულებდი, ვითომ სანადიროდ იყო გამოსული. შევარდნადის მოხსენებისდარად არც მწვადს დაეწვავდი, არც შამფურს.

ტრაქტატის მიხედვით, ქართლ-კახეთი შედიოდა რუსეთის მფარველობაში და არა მთლიანი საქართველო, როგორც მოხსენებაშია. ტრაქტატი რატიფიცირებული არ იყო და იგი არ შედგა, არ შესრულდა. არაფერი იცოდნენ იმის შესახებ: ლენინმა, ლიგაჩოვმა, რაშიდოვმა, კუნაევმა, ალიევმა, კაპიტონოვმა, უსტინოვმა, უსტინოვიჩმა და სხვებმა.

დროის ბრალია ყოველიფერი და არა ადამიანების, თუმცადა ადამიანები ცხოვრობენ დროში და ჰქმნიან დროს.

ქალაქ თბილისში, რესპუბლიკის მოედანზე, 1983 წლის 31 ოქტომბერს, წიფობისთვეს გათამაშდა დიდი წარმოდგენა-ფარსი, დაიწყო და დამთავრდა იქვე სიზმარივით. ისროლეს, ხმა არკი გამოვიდა. მეორე დღესვე ჩამოგორგლეს სიგელი სასტუმრო „ივერიიდან“, გამოახნდეს მდგომარეობა, გამოახინეს სალათისფერი შენობა, დაშალეს ლითონკონსტრუქციები, განვეტეს ნაფხრეწები, ჩააქრეს ლენინის უზარმაზარი თავი. ჩვენ რა დავგრჩა, შემოდგომის პირველი, ყვითელი ფოთლების მეტი? ანდროპოვის ყბი. ყურები, რასაკვირველია, ანდროპოვის ყურები!

ალმა

ბრძოლა ღმერთისგან ბოძებული სისოსხლის ნასართმევად!

ახლა

ფლორიდას შტატის სასამართლომ ნება დართო უიმედო ავადმყოფის ქმარს, ხელოვნურად მაცოცხლებელი აპარატურიდან გამორთოს მეუღლე. მართალია, სასამართლომ მსგავსი გადაწყვეტილება უკვე მესამედ მიიღო, მაგრამ ავადმყოფი ქალის მშობლები კვლავ აპირებენ ზედა ინსტანციის სასამართლოში გადაწყვეტილების გასაჩივრებას.

ფლორიდას შტატის სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად, უიმედო ავადმყოფის მეუღლეს ნება დართო, განაჩინოს გამოქვეყნებიდან სამი კვირის შემდეგ გამორთოს აპარატურა, რომლითაც მისი მეუღლის სასიცოცხლო ფუნქციებს ხელოვნურად ინარჩუნებენ.

ტერი შიავო, რომლის სიცოცხლის გამოც რამდენიმე წელია, სასამართლო დავა მიმდინარეობს, უკვე 15 წელია, უგონოდაა. ასეთ მდგომარეობაში ის გულის შეტყევის შემდეგ ჩავარდა და ექიმებს არავითარი იმედი არ აქვთ, რომ ის, არა თუ როდესმე გამოჯანმრთელდება, არამედ საერთოდ გონს მოვა.

სასამართლო დავა მისი ევტანაციის შესახებ უკვე შვიდი წელია, მიმდინარეობს. ამ დროის მანძილზე საქმეში სხვადასხვა დანიტერესებული მხარეების ადვოკატების გარდა, მონაწილეობა მიიღეს როგორც შტატის, ასევე ფედერალური დონის სასამართლო ინსტანციებმა, ფლორიდას შტატის საკანონმდებლო ორგანომ და შტატის გუბერნატორმა ჯეკ ბუშმა. საქმეში ორჯერ ჩაერია შეერთებული შტატების უზენაესი სასამართლო. შესაბამისად, იყო ბევრი წინააღმდეგობაც, მათ შორის, სასამართლომ რამდენჯერმე მიიღო გადაწყვეტილება ავადმყოფის ტანჯვის შეწყვეტის შესახებ.

პირველად ტერი შიავოს ევთანაციის შესახებ გადაწყვეტილება 2001 წელს იქნა მიღებული, თუმცა, ამას მალევე მოჰყვა სასამართლოს სხვა გადაწყვეტილება და ხელოვნური კვების შეწყვეტა ვერ მოასწრეს. 2003 წლის ოქტომბერში კიდევ ერთხელ იყო მცდელობა, გამოერთოთ აპარატურა, მაგრამ კვლავ წარუმატებლად. მაშინ ამას ფლორიდას შტატის გუბერნატორი, ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტის უმცროსი ძმა ჯეკ ბუში შეეწინააღმდეგა. ფაქტობრივი მკვლელობა რომ არ დაეშვა, მან ხელი მოაწერა სპეციალურ საკანონმდებლო აქტს, რომლითაც ეს იკრძალებოდა.

სასამართლოს უკანასკნელი გადაწყვეტილების თანახმად კი, პაციენტისთვის საკვებისა და

წყლის ხელოვნურად მიწოდება 18 მარტის 1 საათზე უნდა შეწყდეს. მოსამართლის გადაწყვეტილებით, ამ თარიღამდე დარჩენილი დრო საკმარისია, როგორც ახლობლების განწირულთან გამომშვიდობების ცერემონიის ჩასატარებლად, ასევე სხვადასხვა იურიდიულ საკითხთა მოსაგვარებლად, რომლებიც, სავარაუდოდ, აუცილებლად წამოიჭრება.

საქმე ის გახლავთ, რომ ტერი შიავოს ახლობლების აზრი იმის შესახებ, უნდა გამოასაღმონ თუ არა ის სიცოცხლეს, წინააღმდეგობრივია. ევტანაზიის ინიციატორი მისი მეუღლე მაიკლ შიავო გახლავთ. მან შეძლო დაერწმუნებინა სასამართლო, რომ მის ცოლს არ ენდომებოდა მსგავსი მდგომარეობაში სიცოცხლის გაგრძელება და ამით ევტანაზიაზე თანხმობასაც მიაღწია.

„მონარული ვარ, რომ სასამართლომ ბოლოს და ბოლოს გადაწყვიტა, წერტილი დაუსვას ამ წამებას, - განაცხადა მაიკლ შიავომ სასამართლო პროცესის შემდეგ, - თუ გავითვალისწინებთ, რომ თავად ტერის სურვილია, აღარ აწვალონ მისი სხეული, იმედი მაქვს, რომ საკასაციო სასამართლოც იმავე აზრის იქნება.“

სამაგიეროდ, მაცოცხლებელი აპარატურის გამორთვის წინააღმდეგნი არიან ავადმყოფი ქალის მშობლები - რობერტ და მერი შინდლერები. ისინი დარწმუნებული არიან, რომ მათ შვილს შენარჩუნებული აქვს ცნობიერება და მისი მდგომარეობის გაუმჯობესება შესაძლებელია სწორად შერჩეული მკურნალობის კურსის ჩატარების შედეგად.

სწორედ მათი პოზიციის გათვალისწინებით გადაწია სასამართლომ აპარატურის გამორთვის ვადა სამი კვირით. აქედან გამომდინარე, ნათესავებს საშუალება აქვთ, გაასაჩივრონ გადაწყვეტილება ზედა ინსტანციებში. შინდლერების ადვოკატმა ჯეიმს ჯიბსმა განაცხადა, რომ ასეც მოიქცევა. მისივე თქმით, რობერტ და მერი შინდლერები ყველაფერზე მზად არიან, ოღონდ კი სიცოცხლე შეუნარჩუნონ თავიანთ ქალიშვილს. არ არის გამორიცხული, რომ მათ კიდევ ერთხელ მიმართონ უზენეს სასამართლოს.

სამტლანა სორკინა

მსახიობი ლევან უჩანეიშვილი თბილისში დაიბადა, აქვე დაასრულა შ. რუსთაველის სახელობის თეატრალური ინსტიტუტი. 1976 წლიდან იღებენ კინოსტუდიაში „ქართული ფილმი“. კინოში ყველაზე ცნობილი მისი ნამუშევრებია „ოლიგარქი“, „შავი პრინცი“. ამჟამად ფილმში „კაცი-ამფიბია“ გადაღებითაა დაკავებული.

მოსკოვში ხმები აგორდა - ოლიმპიური ჩემპიონი ქალი შვილს ელოდებაო. მამა ნეტავ ვინ არისო, მარჩიელობდა ხალხი. თითქოს სპორტსმენს არ ჰყავდა საყვარელი მამაკაცი. ყოველ შემთხვევაში, ყოვლისმცოდნე თავშეყრებზე ამის შესახებ არაფერი სმენოდათ.

თვით სვეტლანა სორკინა კატეგორიულად უარყოფდა ხმებს თავის ფენშიძობაზე. აი, საქმრო კი მართლაც ჰყავს. ერთ უქმე დღეს სვეტამ რჩეულის „დათვალიერებაც“ კი მოაწყო „კომსოლოვკასთვის“.

ოლიმპიურ ჩემპიონსა და მის მეგობარს ჟურნალისტი მოსკოვის ერთ-ერთ პრესტიჟულ ოტელში შეხვდა, სადაც სვეტლანას სატრფოს ნომერი უკავია - იმიტომ, რომ უცხოელი გახლავთ მცხუნვარე გარეგნობის მქონე კინომსახიობი ლევან უჩანეიშვილი. ის დიდი ხანია მონაცვლეობით ცხოვრობს ლოს-ანჯელესსა და მოსკოვში (საგულისხმოა, რომ ასევე ქართველი შალვა მუსელიანი, აღმოჩნდა მეორე სახელმძღვანელო ტანმოვარჯიშის, ოღონდ მხატვრულის, ალინა კაბაევას გულის მპყრობელი).

ახლახან ლევანი ნამდვილზე ნამდვილი ვარსკვლავი გახდა. აბა, როგორ! ფილმში „შავი პრინცი“ მან ხომ ალექსანდრე სერგეის ძე პუშკინის როლი ითამაშა და ამის წყალობით ანასტასია ვოლოჩკოვას გაშიშვლებული ბუბუები დაუკოცნა. ასეთი რამ კი ყველას როდი მოუწევს...

ინტერვიუზე სვეტა და ლევანი ჩუსტებით მოვიდნენ და შიგადაშიგ მთქანარებას ძლივს იკავებდნენ. „გვაპატიეთ, მთელი დამე არ გვძინებია. ვსურვილობდით“, - დაუფარავად აღიარეს ახალგაზრდებმა.

მას ნასტიას მკერდი მოეწონა.

- ლევან, სად გაიცანი სვეტა?

შვილებზე ფიქრი მუხარამბულაზა მომავალ ოლიმპიურ თამაშებამდე გადასდეს. სახელგანთქმულმა ტანმოვარჯიშე ქალმა და მისმა ბუნისსწორმა ეს ექსკლუზიური ინტერვიუში გაანდეს „კომსოლოვსაჰია პრავდას“.

ლევანი: - ეს ორიოდ წლის წინათ მოხდა; თუ გახსოვთ, მაშინ მან თეატრში ამერიკელი მსახიობი ქალი ბრენდა ვენუსი ითამაშა. ამ სპექტაკლის სანახავად მივედი და შემდეგ ჩვენ პატარა სუფრა გავაწვევით...

სვეტლანა: - მაგონდება, როგორ ვთხოვე ლევანს - გულახდილად მითხარი, რა არ მოგე-

ვასაგები-მეთქი. მაგალითად, „ვესთ ქოსთ“ - არის ასეთი ნიშანი, ჩვენთან, ლოს-ანჯელესში რომ იცინან. ჰოდა, შეგვრიბე ყველა ჩემი ამერიკელი მეგობარი ტელევიზორთან და ველი. ეგებ გახსოვთ, მანიშნა კიდევაც. ჰომი როცა უღერდა და ცრემლები სდიოდა, სვეტამ მე გამისხენა.

ვფიქრობ, მეოთხე ოლიმპიად-

მრთს მკმრღს უკოცნის, უყვარს მემორე

წონათ ჩემს თამაშში-მეთქი. ყველანი ხომ მხოლოდ მაქებდნენ, მე კი პროფესიული აზრის მოსმენა მსურდა. ლევანმაც პატიოსნად მიმითითა ყველა ხარვეზზე.

ლევანი: - მას აქვთ ვართ ერთად, თუმცა სხვადასხვა ქვეყანაში ვცხოვრობთ, ეს - რუსეთში, მე - კი ხან ლოს-ანჯელესში, ხან საქართველოში, ხან მოსკოვში.

- ერთმანეთს ხშირად ნახულობთ?

ლევანი: - ეს ძალიან პირადულია. ვნახულობთ და მორჩა.

- მაგრამ დაბადების დღე ხომ მიულოცეთ?

- რა თქმა უნდა, თუმცა, წლებს სიურპრიზი არ მომიწევია. უბრალოდ ჩამოვედი და, როგორც ხედავთ, მასთან ვატარებ დროს.

შარშან კი მოვუშხადე სვეტას სიურპრიზი. სწორედ მაშინ მიმთავრდებოდა „შავი პრინცის“ გადაღებები...

- გვსმენია იმ ფილმზე... იქ ისე ერთიკულად უკოცნიდით მკერდს ვოლოჩკოვას...

- ერთიკა ვოლოჩკოვასა და მე კი არა, პუშკინსა და გონჩაროვას ჰქონდათ და ნატალიას თამაშობდა ნასტიას!

- ლამაზი მკერდი აქვს ვოლოჩკოვას?

- მშვენიერი. ამის თქმა ნამდვილად შემიძლია

ოლიმპიადაზე სვეტამ ნიშანი მომცა.

- ლევან, გამოტყდით, რისთვის გიყვართ სვეტა?

- ისეთი საქციელის ჩადენა შეუძლია!.. წარმოგიდგენიათ, ათენის ოლიმპიადის დროს ლოს-ანჯელესიდან დაუურეკე და ვთხოვე: კვარცხლბეკზე დგომის დროს რაიმე ისეთი ნიშანი მომეცი, რომელიც მხოლოდ ჩვენ ორისთვის იქნება

ანასტასია ვოლოჩკოვა

შიც შეძლებს მონაწილეობას.

სვეტლანა: - არ ვიცი, მე ხომ უკვე გამოვეშვიდობე ყველას... აი, თუ გუნდში ლიდერი არ იქნება, ეგებ მარტო ამ საბაბით...

- კი მაგრამ, სვეტა, რას უშვრებით პირად ცხოვრებას. ნუთუ არ გინდათ ბავშვების გაჩენა?

სვეტლანა: - დედობა რომელ ქალს არ უნდა, მაგრამ დიდი სპორტი მსხვერპლს მოითხოვს.

ლევანი: - გაიგეთ, რომ ის არაჩვეულებრივი ვოლოჩკოვაა. მეოთხედი სიცოცხლე სპორტს შესწირა: ბევრი სპორტსმენი ხომ სპორტის გულისთვის გათხოვებასაც გადასდებს ხოლმე და შვილების გაჩენასაც.

- როგორ წარმოგიდგენიათ თქვენი ქორწილი?

სვეტლანა: - მოდით, ნუ ვიჩქარებთ ქორწილს. იცით, არ მიყვარს, როცა ხმამაღლა ყველას გასაგონად ლაპარაკობენ თავიანთ სიყვარულზე. საქციელი გაცილებით მეტს ნიშნავს, ვიდრე გრძნობების გამხელა. ჩვენ ერთად ძალიან კარგად ვგრძნობთ თავს, ოღონდ მომავალზე ჯერ არ ვფიქრობთ...

ოლიმპიური ჩემპიონი, ლევან უჩანეიშვილის სატრფო

მართალი ანაზი

დავინახეთ რა მართალია?

ჩემი ორივე ბაბუა 1941-45 წლებში ომში იბრძოდა. ერთი საერთოდ არ მინახავს (ომს შეეწირა), მეორე სამიოდე წლის წინ წავიდა ამ ქვეყნიდან... მაგრამ ორივე ერთნაირად მიყვარს და მენატრება.

ჩემი მონატრებული ბაბუების სიყვარული კი ერთ-ერთის ფრონტულ მეგობარ თედოზე გადაქონდა... მასაც უხაროდა ჩემი გამოჩენა. თავად სულ ბიჭები ჰყავდა შევილიშვილები. შვილთაშვილებიც ერთიმეორის მიყვარებით ბიჭები იბადებოდნენ და როცა ხუთი ვაჟის შემდეგ ცისფერთვალა თათია გაჩნდა, ქული ჭერში აავლო სიხარულით და მთელი კვირა აქეფა მეზობლები. თან დაიქანა: ეგ ბაღი ამ ოჯახის მარგალიტია... არც გაათხოვებ, აბა, ვინმემ მოტაცება დაუპიროსო!..

ყველაფერი მოსწონდა თათიას და რძალიც ააბუზღუნა: - შენიშვნა ვერ მიმიცია, თედო ბაბუსთან მიჩივის და ისიც განა ტყუელ-მართალს კითხულობსო!..

ოდესღაც შესანიშნავად მღეროდა თედო. ბაბუაჩემისგან ვიცი, რომ სიმღერას ომის დროს სიკვდილისგანაც უხსნია თურმე. მოგვიანებით თავადაც მიაშობი ამ შემთხვევის შესახებ: „1944 წლის მიწურული იყო. ყოველდღე გამარჯვების მოლოდინში ვიღვიძებდით. უკვე გერმანიის საზღვარზე ვიყავით და ყოველი გოჯი მიწისთვის გაფთვრებით ებრძოდით ჩვენც და ისინიც. ღამით დაზვერვაში წავიდა ორ თანამებრძოლთან ერთად. წინ მიმავალი ნაღვე აფეთქდა. ნაღვერეები უკან მიმავალთაც მოგვეწვდა - მძიმედ დავიჭერით. მე ფეხებს ველარ ვგრძობდი და მივხვდი, გონს ვკარგავდი, რაც მოახლოებული სიკვდილის ნიშნად მივიჩნიე. თანაც გარდაცვლილი ბებიჩემიც „მოვიდა“ და... „მოვიდა“ ბებიჩე, დამიჯდა გვერდით, ჩემი თავი კალთაში ჩაიღო. მომეფერა და მითხრა - მე შენ ახლა იმ იავნანას გიმღერებ, ბავშვობაში რომ გიყვარდა, ტკივილი დაგამძებდაო!..

ახლაც ცხადად მასსოვს ბებიასეული იავნანა: „იავნანა, ჩემს სიხარულს, ჩემი სახლის ნათელ იმედს, დაიბინე პაწაწინავ, უდარდელად დაიბინე! შენს ტკივილებს მე წავილებ, დაგიტოვებ წუხილს განა, იავნანა, ვარდო-ნანა, იავ-ნანა, იავ-ნანა!“

ტკივილს მართლა ველარ ვგრძობდი და გავიფიქრე, მოდი, სიკვდილს სიმღერით შევხვდები, ვინ იცის, იქნებ მტერს გულიც მოვუღობო-მეთქი. და ავმღერდი... არადა, ესეც სასიკვდილო განაჩენის ტოლფასი იყო. მტრის ზურგში ვიყავი!..

ავმღერდი და ყურადღებას მივიპყარე... გონს მკვეთრმა მოძრაობამ მომიყვანა. ვიდაც ჩემს გვერდზე გადათრეკას ცდილობდა და თან დამტვრეული რუსულით მეუბნებოდა, “Молчи, убьют тебя, солдат”-ო.

გერმანელის ფორმა ეცვა და გამიკვირდა, რომ ჩემს სიცოცხლეზე ზრუნავდა... ვკითხვე, ვინ იყო. სხვა დროს გეტყვი, ახლა მომეხმარე! იქვე დაგდებულ გარდაცვლილ გერმანელ ჯარისკაცს ტანსაცმელი გახადა, ჩამაცვა და მითხრა, - ხმა არ ამოიღო, ბევრ სისხლს კარგავ, სხვა გზა არა მაქვს, გერმანულ ჰოსპიტალში უნდა მიგიყვანო და ვიტყვი, რომ ლაპარაკი არ შეგიძლიაო!..

...დამიჯერებთ?! - გონდაკარგულსაც მასსოვდა, რომ ხმა არ უნდა ამომეღო. გერმანელმა ექიმებმა ყველაფერი გააკეთეს ჩემთვის და საბედნიეროდ, ფეხების ამპუტაციას გადავრჩი. როცა მოვიკეთე, ექიმებს ძალიან უკვირდათ, რომ არც ვლაპარაკობდი და არც რაღაც „მესმოდა“. მგონი

დავჭვდნენ კიდევ. ჩემმა მფარველმა ერთ ღამეს მანქანაში ჩამისვა, შენი აქ დარჩენა აღარ შეიძლება, რაც შეიძლება ახლოს მიგიყვან რუსული არმიის ნაწილებამდე და შეეცადე, თავს უშველოო!...

- თუ არ მითხარი, რატომ გადამარჩინე, არსადაც არ წავალ-მეთქი!

უცებ გადამხვია და ატირდა: - მეც ქართველი ვარ, მაგრამ ქართული ენა არ ვიცი, მხოლოდ იავნანა მასსოვს და შენც ამან გადაგარჩინა... ბაბუაჩემი რევოლუციის დროს გამოქცეულა საქართველოდან. იმედი ჰქონდა, მაღე დაბრუნდებოდა, მაგრამ... მამამ და მამიდა იცინებდნენ. მე კი ბავშვობაში ნასწავლი სულ დამავიწყდა, მხოლოდ იავნანას ვერ ვივიწყებ, რომელსაც ბებიჩე თვალცრემლიანი გვიმღეროდა მე და ჩემს პატარა ძმას!.. მხოლოდ ეს იავნანა დარჩა ჩემში ქართული. ოცნებდ მქცა იმ სამშობლოში დაბრუნება, საიდანაც სამი წლისა წამომიყვანესო!..

- ძმა ყოფილხარ ჩემი, ახლაც წამოდი, მიგიღებთ-მეთქი!..

- ასე ადვილი არაა დაბრუნება! - მითხრა და დავწრილებით ვინაობა გამომიკითხა. ჩაწვრით ვერც ის ჩაიწვრდა რაღაც და ვერც მე. რომ ეპოვათ, მოკლავდნენ გერმანელები... ის ვიცი, რომ ოტო ერქვა. გვარად კამლაძე თუ კამკამიძე...

მოვალწიე საბჭოთა ჯარის ნაწილებამდე და ახლა მათ გამიშვეს ჰოსპიტალში... ამასობაში ომიც დამთავრდა. ამ ამბის გამხელას კარგა ხანს ვერ ვებღავდი...

...რაც მე იმ ოტოს სახელზე სანთელი ამინთია და მის გადარჩენაზე მოცინებია, ცოცხალი რომ ყოფილიყო, აუცილებლად გამოემხმებოდნენ, მაგრამ დაიღუპა ალბათ. ჩემდა სამარცხვინოდ, მისი გერმანული გვარიც ვერ დავიმსახოვრე, თორემ ჩემი შვილიშვილები მეუბნებოდნენ, რომ ახლა კაცის მოძებნა არც ისე ძნელიაო!..

თედო ბაბუს მეც დავპირდი დახმარებას და გერმანიაში საცხოვრებლად წასულ კოლეგას ვთხოვე ამ ამბის იქაურ პრესაში გამოქვეყნება... ვინ იცის, იქნებ მართლაც გამოგვეხმაროს ვინმე: თუ ოტო ცოცხალი აღარ არის, იქნებ მისმა შთამომავლებმა მაინც გვითხრან რაღაც საქართველოდან გაქცეულ კამკამიძეებსა თუ კამლაძეებსზე...

მე კი ჩემი სადარდელი ბოლომდე მიხდა გითხრაო...

20 წლის ბიჭი იყო თედო პაპა 1941ში, ომში რომ წავიდა... შინ 26-ისა დაბრუნდა, თუმცა ერთიანად გაჭაღარავეული თმის გამო, 50 წლისას ჰყავდა!..

სექტემბრის დასაწყისში 82 წლისა გარდაიცვალა თედო ბაბუა.

იავნანამ კი კიდევ ერთი სასწავლი მოახდინა... იმ იავნანამ, პატარა თათიას რომ ასწავლიდა გულდაგულ მოხუცი და ანდერძად დაუბარა, - რომ მოგვკვდები, იავნანა მიმღერე და ვინ იცის, იქნებ გავცოცხლდე კიდევო!..

არა, არ გაცოცხლებულა, მაგრამ სიცოცხლეზე მეტი ძალია ჰქონდა თათიას სიმღერას, გულიდან ამოსულ იავნანას, როცა საყვარელ დიდ ბაბუს გულისპირზე მარგალიტით ანეკვდა ცრემლებს...

ამისთვის უხაროდა მოხუცს გოგოს დაბადება: - მისი ცრემლები გულისპირზე რომ დამეყრება, სიკვდილი გამიადვილებო!

თათიას იავნანამ ღრუბლებს მიღმა მიმალულ მხესაც გაუთბო გული და მთელი კვირის წვიმების შემდეგ, დაკრძალვის დღეს შარავანდედად დააღვა დედამიწას!

ინგა ჯაყელი

ქვიშა. ქვეები. ლოდები. აუწერლად მწყველი მზე. ალაგ-ალაგ, ტენიან ხეობებში თუ ხარობენ „გაქეციული ფსილოფიტები“.

საკვები მწირი... მთავარი პრობლემა - სუნთქვა.

ესაა უპრეცედენტო ხანა დედამიწაზე. მიწას, წყალს, ჰაერს განაგებენ გიგანტური ქვეწარმავლები. ისინი მბრძანებლობენ ყველაგან - ბრახტოზავრები, ბრონტოზავრები, დიპლოდოკები, ტირანოზავრები, ტარბოზავრები. ორფეხები თუ ოთხფეხები. დიდები, უდიდესები, ზოგიერთი წყლიდანაც ვერ ამოღის, რადგან საკუთარი სიმძიმე ჭყლეტს.

აქ, სადაც ჩვენ დავაბიჯებთ, 120 მილიონი წლის წინათ ისინი დააბოტებდნენ და ახანზარებდნენ მიწას.

...ამ, თითქოსდა დაუჯერებელი ამბის რეალობაში დღეს ჩვენთან აღარავის ეპარება ეჭვი. ქუთაისის მახლობლად დინოზავრის გაქვევებული ნატერფალები უკვე შეიდა ათეული წელიწადია, აღმოჩენილია და მის აღმოჩენთან ერთად, განუყოფელი ნაწილია ჩვენი ცხოვრების.

პეტრე ჭაბუკიანი... უახლოესი წარსული: წარსული, რომლის მომსწრე, მხანველი თაობა დღესაც ცოცხალია.

პეტრე ჭაბუკიანი... თავისი უზარმაზარი, გამოუცნობი სამყაროთი, მოუღებლობით თავს ცხოვრებით. ცხოვრებით, რომელიც ბუნებასთან ადამიანის, თუ პირიქით - ადამიანის ბუნებასთან შერწყმის უტყუარი დასტურია.

პეტრე ჭაბუკიანი... უჩვეულო მოხუცი, სიცოცხლეშივე აღიარებული... კაცი, რომელიც თავს ბედნიერს უწოდებდა (ისეც თავის საქმისა და მოღვაწეობის გამო, თორემ მისი ყოფა არც ისე იოლი იყო).

დაწყებითი განათლება სამრევლო სასწავლებელში მიიღო. ბათუმში ყოფნისას ბრწყინვალედ შეისწავლა რუსული და თურქული ენები. საშუალო სკოლა ფსკოვში დაასრულა და ტარტუს უნივერსიტეტის საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტის გეოგრაფიულ ფაკულტეტზე შევიდა. წარჩინებით დაამთავრა.

გარდაიცვალა 1982 წელს, 93 წლის.

ერთხელაც, გიმნაზიაში საზოგადოებრივ მოქმედებას ასწავლიდა. მაგრამ... იგი არ იყო მოწოდებით მასწავლებელი, „იყო ბუნებით მოხეტიალე, ამ სიტყვის საუკეთესო გაგებით; იყო ბუნებით მკვლევარი“. მოუხვენარი და მღელვარე, ეტებდა რაღაც სხვას.

მას შემდეგ, რაც თეთრამიწაზე (ქუთაისის მახლობლად) უძველესი ქვის საბუშარო იარაღები იპოვა, მოსვენება დაკარგა. ეს უკვე დასტური იყო იმისა, რომ ქვის ხანის ადამიანები ამ ტერიტორიაზე ბინადრობდნენ, ეს ნათელს ჰჟენდა პირველყოფილი კულტურის ბუნდოვან ხანას, რომელიც არც კი ისწავლებოდა მაშინდელ სასწავლებლებში მასალებისა და ფაქტების უქონლობის გამო... ქვის ხანის უამრავ იარაღთან ერთად აღმოაჩინა ქვის თოხები - ესე იგი, ნეოლითურ ხანაში აქ მიწას ამუშავებდნენ და მოსავალი მოჰყავდათ - ჩვენს ერამდე 8 ათასი წლის წინათ!

აქ, ამ ფერდობზე ველური ფუტკრები ბინადრობდნენ თურმე. თაფლით ახლო-მახლო მცხოვრებნი სარგებლობდნენ... ამ ადგილს სათაფლე, სათაფლია ერქვა.

თითქოს რაღაც უხილავი ძალია ეზიდებოდა „სკის ქალაქისაკენ“, ბოლო დროს ერთი ღელეც აფიქრებდა, მთის ძირში რომ იკარგებოდა, სადაც ჩაინთქმებოდა, მისი შორეული ხმა კი ზემოთ მაინც საკვირველად ამოდიოდა.

გამოჩნდა! ქვედაცარცულ ნაპრალოვან კირქვებში წარმოქმნილი კარსტული მღვიმე. უცხო, ადამიანის გონებისათვის მიუწვდომელი სიღამაზე; გრანდიოზული ვრცელი დარბაზები, უნატიფესი, მბრწყინავი, სვეტებად თუ ფარდებად დამუშავებული სტალაქტიტები და სტალაგმიტები.

ასეთი იყო და არის სათაფლიის გამოქვაბული.

პეტრე კი...

განუწყვეტილ იბრძოდა (ესეც სჭირდება, ურწმუნონი და მოშურნენი მაშინაც იყვნენ), იცავდა სათაფლიას, ზრუნავდა მისთვის. თავისი ხელით გააშენა უზარმაზარი კოლხური ტყე-პარკი, მცენარეთა უნიკალური ჯიშებით. მისმა არსებობამ კი ხელი შეუწყო მრავალფეროვან ცხოველთა სამყაროს წარმოშობას.

ჭაბუკიანი... ბუნების მესაიდემლე, ყოველი ხის, ყოველი ბალახის ასაკისა და რაობის მცოდნე. სათაფლია სტუმრებს ვერ აუდიოდა, მათი მუღმივი მასპინძელი ბატონი პეტრე იყო.

ვეებერთელა ცხოველი ზღვიდან ნაპირზე გამოვიდა და შლამზე თავისი ნაკვალევი დატოვა- უამრავი კატასტროფების, ერების, პერიოდების, ასეულობით მილიონი წლის შემდეგ რომ ეპოვა შემთხვევით, ტოტის ასაღებად დახრილ პეტრე ჭაბუკიანს...

ეს იყო 1933 წელი.

დაიწყო გამოკვლევა.

მანამდე ასეთი კვალი მხოლოდ ამერიკის შეერთებული შტატების აღმოსავლეთ ნაწილში იქნა აღმოჩენილი 1843 წელს. აქვე ნახულობდნენ უძველეს ცხოველთა ძვლებს. საქართველოში ქვედაცარცული პერიოდის 300-მდე ნატერფალის აღმოჩენამ დაარღვია გაბატონებული აზრი, თითქმის კავკასია ახალი ხმელეთია. ამიტომ ამ ამბავმა დიდი ინტერესი გამოიწვია.

დინოზავრის ნაკვალევი!..

„კვალი მოდის ზემოდან ქვემოთ, მეორე კვალი მიდის მარცხნიდან მარჯვნივ. ამ გადაკვეთის წერტილზე ისინი ერთმანეთს დაჯახებიან, შემთხვევით, შეიძლება საგანგებოთაც. მაგრამ ფაქტი ფაქტია და ერთი წაქცეულა, კუდი დაურტყამს შლამში, რომელიც შემდეგ, რასაკვირველია, წინამდებარე მარგველად გაქვავდა“ - ისე ჰყვებოდა, თითქოს ენახა;

„ქვეყანაზე არ არსებობს მეორე ადგილი, სადაც ქალაქის გვერდით ერთ პატარა მონაკვეთზე კომპლექსურად იყოს შერწყმული ადენი საოცრება“ (პეტრე ჭაბუკიანი). 1935 წელს ეს ადგილი სახელმწიფო ნაკრძალად გამოცხადდა.

კიდევ: წყალტუბოს სოფლებში, მელაურსა და ხომულში, ქვის ხანის ადამიანის უძველესი სადგომები აღმოაჩინა; კოლხეთის დაბლობზე 55 ყორღანი. ყველაგან იყო - ბაგრატზე, გელათში, გეგუთში, გახლდათ ამ განძების „პირველადმწერელი, მკვლევარი, დამცველი“, მთელი საქართველო მოველო.

დაინტერესებული იყო ხალხური ლექსითა და ზეპირსიტყვიერებით.

იმერეთში სხვადასხვა დროს შეუკრებია ქართული ლეგენდები, ნაკვესები, ანდაზები და დიალექტიზმები.

მასზე წერდნენ, იღებდნენ ფილმებს, ძერწავდნენ...

გამოიწერეთ
მამული

სურვილი მაქვს გამოვიწერო გამბეთის:

- 12 ნომერი საერთო ღირებულებით 20 დოლარი
- 12 ნომერი საერთო ღირებულებით 24 კანადური დოლარი

(სახელი და გვარი ბეჭდური ასოებით)

(ქუჩის დასახელება, აპარტამენტის N)

(ქალაქი ZIP-CODE და ტელეფონი)

ჩეკი ან მანი ორდერები **MAMULI** სახელზე გაფორმებული უნდა გამოგზავნოთ შემდეგ მისამართებზე:

აშშ-ში MAMULI კანადაში
 P.O. BOX 13121, 32 BARTON AVE
 JERSEY CITY, NJ 07303 | TORONTO ON M6G 1P1

MAMULI DESIGN

შეიძინეთ ქართული მუსიკალური ვიდეო კლიპების კრებულები DVD-ზე

პირველი დისკი: მაია ჯაბუა, მერაბ სეფაშვილი, „ქუჩის ბიჭები“ და ნინო ქარსელაძე, დათო ხუჯაძე, „ფორტე“, თემურ თათარაშვილი და თიკა ხეცურიანი, ნინელი ჭანკვეტაძე, გია როინიშვილი, ზუკა ხუციშვილი, ბასტი-ბუბუ, უცნობი, მარიაკა თხელიძე, სალომე გასვიანი, „ვაკის პარკი“, ანა ჯაკი..

მეორე დისკი: ჯგუფი „საუნდი“, თემურ თათარაშვილი, უცნობი, ლიზა ბაგრატიონი, ნატო მეტონიძე, მაია ჯაბუა, დათო ევგენიძე, მერაბ სეფაშვილი, ანრი ბასილაია, ნანი ბრეგვაძე, ეკა მამალაძე, ლელა წურწუშია, სოსო პავლიაშვილი, დათო ხუჯაძე, ზუკა ხუციშვილი, „ფორტე“, ბასტი-ბუბუ, სალომე გასვიანი...

გამოგზავნეთ **Check-ი ან Money Order-ი:**

გთხოვთ გადასახადთან ერთად ცალკე ფურცელზე მოგვაწოდოთ თქვენი სახელი, გვარი, მისამართი და ტელეფონის ნომერი!

PEPELA LLC
 244 Fifth Avenue, suite 2721
 New York, NY 10001

შეიძინეთ დღეს და დაზოგეთ! ერთი DVD \$15.00 ან ორივე DVD \$25.00, ორივე შემთხვევაში გამოგზავნა უფასოა!

ქართველის სოლო კონსერტი ნიუ იორკის TOWN HALL-ში

მუსიკის მემკვიდრე

BEJEVELED BRAND

26 აპრილი, 8 საათი

	შტატი ა.შ.შ.-ში					ჩვილის საწოლი
				ფუტბოლის სახლი		
		სასმისი		განვსტერთა ქალაქი ა.შ.შ.-ში		
		ფოსტით გაგზავნილი ნივთი	ფოტოგრაფიის პერსონალი			
		მუხის ნაყოფი			ბაღმედიანი კრებულები	
მომხდურის ფირმა		შტატი ა.შ.შ.-ში	ფარგ ოფთოპიკური და მუხის მკურნალობის ნაწილაკი	ქალაქი ბოლონეში	ფარმა-ცემენტული ფირმა	
			კონსტრუქციის მუშაობის მუშაობა			
		იამონდრი ხალატი				
		ინვესტიციის მუშაობის მუშაობა		თევზის სახეობა	სახელმწიფო ადრიაკაში	
		იამონდრი ფირმა		საბურთი		
						ამბლენდული ადგილი ორატორის-თვის
		ტბა იტალიაში				
					გარეული ფრინველი	

მამულის კალენდარი

**ნატაშა კოროლევა და
ტარზანი კონცერტში
ბჯერა თუ არა?**
22 აპრილს, საღამოს 8 საათზე
თეატრი „მილენიუმი“
1029 Brighton Beach ave
Brooklyn, NY 11235

**მღერის
ქეთი ველუა**
26 აპრილს, საღამოს 8 საათზე
TOWN HALL
123 West 43rd street
Manhattan, NY 10036
212-840-2824
ბილეთის ფასი \$30

სკექსაკლი

**თქვენ
მამსიმა გაცინებთ
გალპინი**
21 მაისს, საღამოს 7:30 საათზე
City Center
130 W 55th St
New York, NY
212-581-1212

**რომანტიული გასეირნება
საკაპრო ბუხტით**
ხანგრძლივობა 1 საათი.
მზის ამოსვლამდე ან ჩასვლამდე
1 საათით ადრე, ვიდეოსერვისით
1-800-462-3201
ბილ.ფასი: \$165, \$195

კუსიკა

**მღერის
ირინა ალვროვა**
3-4 ივნისს, საღამოს 8 საათზე
თეატრი „მილენიუმი“
1029 Brighton Beach ave
Brooklyn, NY 11235
718-615-1500

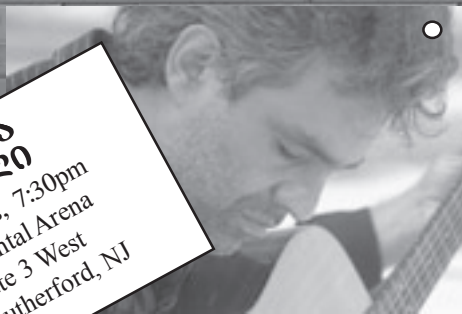

**ვებუხელო - ეს ეპოქაა
შეხვედრა ევგენი ვებუშენკოსთან**
16 აპრილს, დღის 2 საათზე
თეატრი „მილენიუმი“
1029 Brighton Beach ave
Brooklyn, NY 11235
718-615-1500

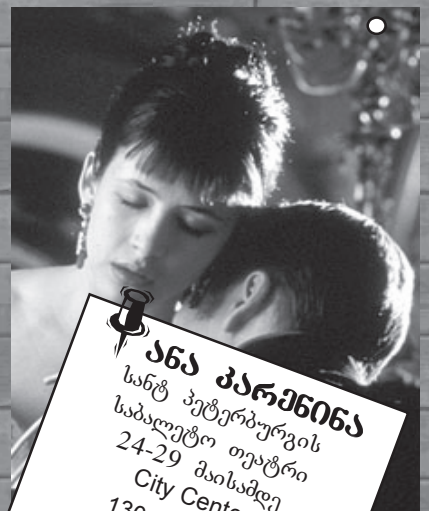

**იურმალა
ამერიკაში**
7 მაისს, საღამოს 7 საათზე
Casino TAJ MAHAL
Atlantic City, NJ
718-615-1515

**ანდრია
ბონელი**
10 აპრილს, 7:30pm
Continental Arena
Route 3 West
East Rutherford, NJ

სანახაობა

ანა კარენინა
სანტ პეტერბურგის
საბალეტო თეატრი
24-29 მაისამდე
City Center
130 W 55th St
New York, NY

**ჯორჯ ბალანჩინის
შემოქმედებითი პროგრამა**
ევწვიეთ ვებ-გვერდს
www.nycballet.com
NYC Ballet Theatre
New York State Theatre
65th st at Columbus ave.
212-870-5570
ბილეთის ფასი: \$18-დან \$90-მდე

EAGLES
8 აპრილს,
საღამოს 8 საათზე
Continental Arena
Route 3 West
East Rutherford, NJ

გესგედრა

მითითებულია მხოლოდ ნოუ იორკის დრო